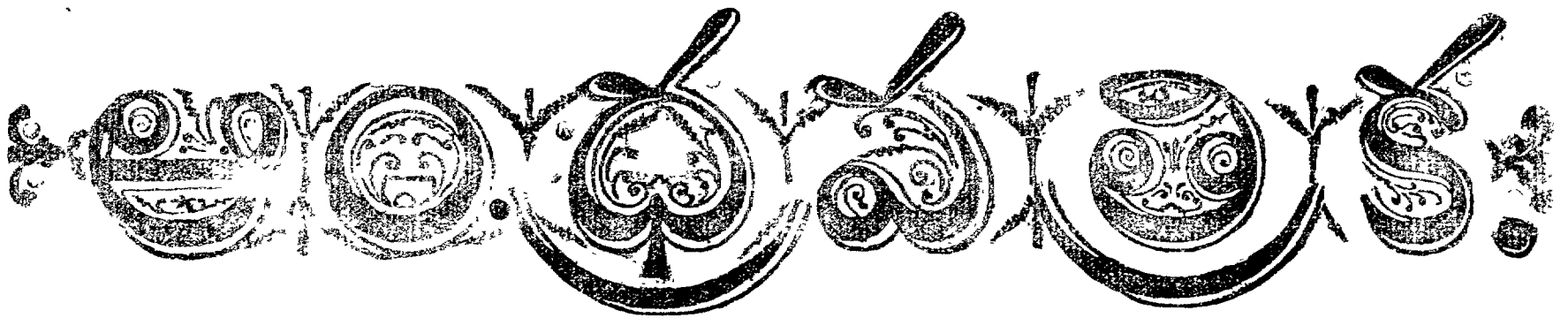

Register No. M. 1118.

Post Box No. 212.

వి డి ప త్రి క 1-కి 0-1-6

Telephone No. 544.

ప్రతి దినము ప్రకటింపఁబడును.

311011

Vol. 11
సంపుటము ౧౧

జెన్న పట్టణము 1924 వ సం॥ ఆగస్టు నెల 11-వ తేది సోమవారము
(శ్రీ) రక్తాక్షినామ సంవత్సరము, శ్రావణమాస శుద్ధ ఏకాదశి ౧౧.

No. 113
సంచిక ౧౧౩

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

నొప్పు గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ

నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పులు మాన్పును, బాధాపుష్పోట్ల బాపును,
ఛర్మపు నొప్పుల బారదోలును, పోట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాఱును.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

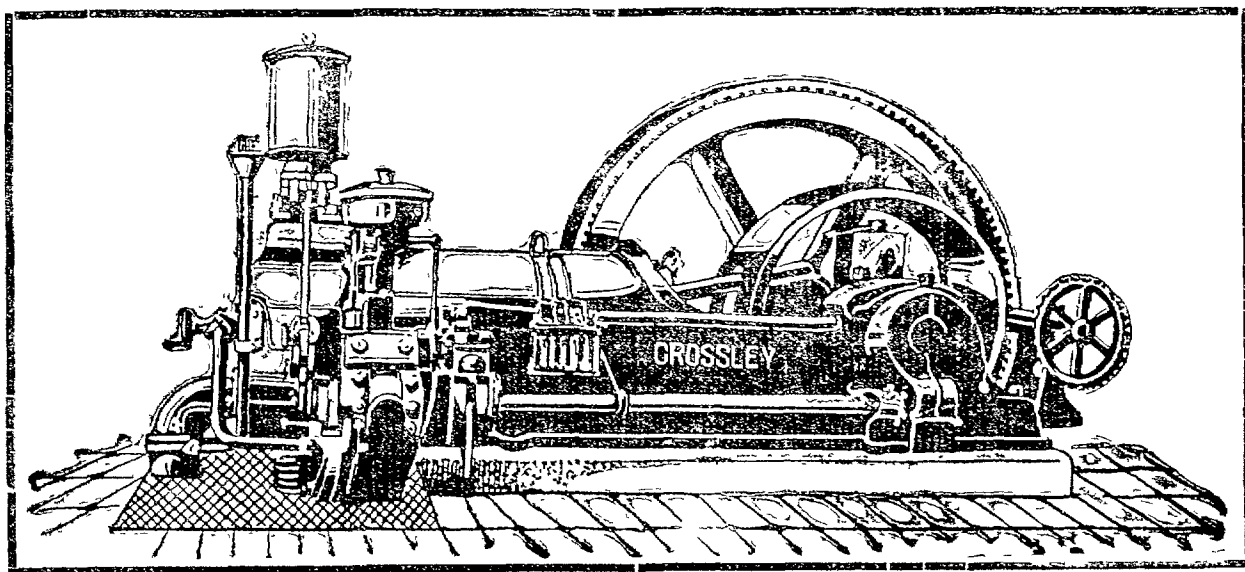
ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

చక్కనిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుకెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి

క్రాస్సిగాను ఆండ్ ఆయిల్ ఎంజినులు

ప్రపంచమునందు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనవి, మితవ్యయముగలవి.

మిక్కిలి శ్రేష్ఠ
మైనరకము ఇం
టర్నల్ కంబస్ట
న్ ఎంజనులు త
యారు చేయుట
యందు కృ సంప
త్సరముల అను
భవము గలదు.

నూతన ఎంజిన్
రింగు శాస్త్రము
నందు తెల్పబడి
న సకారము సరి
యైన ప్రైము
మూవు మొద
లగు వాటితో
గలదు.

అనుభవము జాస్తిగానుండనవసరములేదు. మిక్కిలి సరసమైన క్రాస్సిగానుల్ నూనెను ఎంజనుకు ఉపయోగించవచ్చును. మిక్కిలి మితవ్యయముగలది

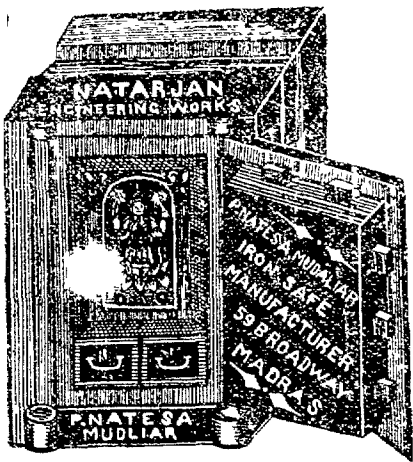
ఎంజిన్లను, రైసుమిల్లు స్వంతదారులు, వ్యవసాయదారులు, యితరులు మాకు వ్రాయకొరెదము.

క్రాస్సిబ్రదర్స్ (లిమిటెడ్) 14' బ్రాడ్వే, మద్రాసు

స ర స ము

దృ థ మై న ది

న మ్మ క మై న ది

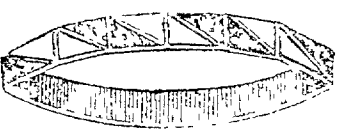
యిప్పటిమో ప్రభుత్వకారము బాగుగా తయారుచేయబడిన ఇనుపపెట్టెలు ఈదిగువ తెలుపబడిన వారివద్ద ఆమృతమునకు సిద్ధముగాయ్యున్నది. బాంకులు, కంపెనీలు, కార్యాలయములు, కోఆపరేటివ్ సంఘములు మొదలగువాటికి సరఫరా చేయబడినవి. (1429)

వి. న తే శ మొదలియార్,

ఇరుపపెట్టెలు చేయువారు, 59, బ్రాడ్వే, మద్రాసు. ప్రాత్రేటింగ్, నటరాజన్ ఎంజినీరింగు వర్కుసు. ఐరన్ అండు బ్రాస్ ఫౌండర్లు ఆయిల్ ఎంజినులు, మోటారులు, మెషినుభాగములు, మొదలగునవి రిపేరు చేయుటయందు సమర్థులవారు. రైసుమిల్లుకు కావలసిన సిలండర్లు, సాప్లి గు, నట్టులు, సరసముగా యివ్వబడును. కుబ్బరాయపిల్లెడ్డి, పెద్దనాయక్ పేట, మద్రాసు. మెషినులకు సంబంధించిన భాగములన్నియు ఆర్డరు యిచ్చిన తరువాత చేసి యివ్వబడును. ఉత్తరములు వ్రాసిన బతులు వ్రాయబడును.

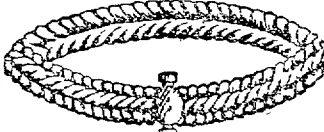
భీమవరం డి॥ ము॥ కోర్టులో

O S 294-24
వాదులు—దంతులూరి అమృతరామరాజు వగయిరా సా॥ కోర్టులో.
ఎ డి 8
ప్రతివాదులు—పిల్లి ఆనందం వగయిరా సా॥ కోర్టులో
భీమవరం తాలూకా కోర్టులో గామంలోని వాదులు తాలూకా నె 162 ఎ లోని దావాప్రాసు దాఖలా ఎ మార్కు గట్టు అనుభవించుటలో ఆటంకము కలుగజేయుచు నె 161 లో అసహ్యకరమయిన పదార్థములు వేయుచున్నా చిట్కాలు పెట్టుచు న్నుందున ఇక అట్లు చేయుకుండుటకు కాశ్యతపు ఇకోజక్ కౌనిమి శ్రీం మాలపల్లి కాపురస్థులు యావన్మందితరపున ప్రతివాదుల పయిని వాదులు దావాచేసినారు. యందుకు ఆ డ్దేశపున్నవారు 22.8.24 తేదీని భీమవరం డి॥ ము॥ కోర్టువారినియెటు హాజరయి మనవిచేసుకోవలెను.
రాయసము మొకటరామయ్య,
భీమవరం 12.7.24. వాదులతరపు స్టీడరు.

పట్టులుతీర్చిన డైమండుగాజులు

3 స-7 సవరములలో తయారగును జత 1 కి చేదారము సహా మజూరి రూ 10
బోలు చేతి గొలుసులు
4 స-8 సవరములలో తయారు చేయవచ్చును. తరుగు సహా మజూరి జత 1 కి రూ. 1

గెట్టి గొలుసులు
5 స-10 సవరముల వరకు తయారు చేయవచ్చును జత 1 కి మజూరి రూ 10, 15 వరకు గలదు.

(2) 172 ఫుటల మా అందమైన క్యాలటాగు ధర రూ. 1-0-0.
ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి కంపెనీ, నగలవర్తకులు, 25 చైనాబజారులోడ్డు మద్రాసు.

బలహీనము, వరముల బలహీనము

రక్త హా జ

Deschiens' syrup

2821

సిరఫుకు ఉపయోగించుము
ఇది, ఆరోగ్యమును, బలము, నియంత్రణపదియి, 30,000 వైద్యులు ఒప్పకొనియున్నా వారు. ఉష్ణిస్తు, పావ
అను నూర్కును, గమనించుము. ఎక్కడను చిక్కును

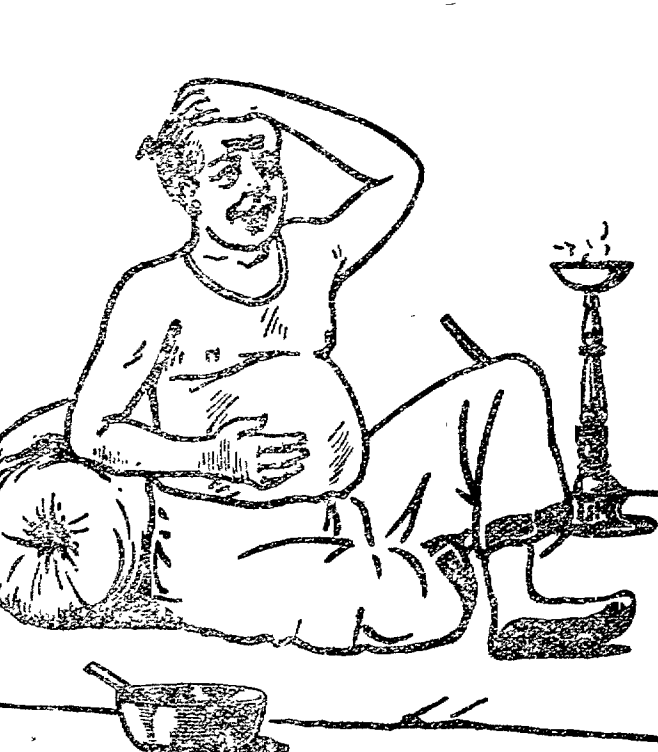
పుట్టు వెండుకల ఏలము అమకము

విజయనగరము సంస్థానమునకు చేరిన సింహా నలమునందును డైరెక్టుమునందు 1333 ఫస లీలో సేకరించబడిన పుట్టు వెండుకలు సింహాచల మునందు 1.10.24 తేదీని బహిరంగ ఏలము వేసి విక్రయించబడును. సింహాచలము నదరు రైల్వే ట్రేషనునుండి 3 మైళ్ల దూరములోను, బి. ఎన్. ఆర్. రోడ్డుమీద నున్న వాల్తేరు రైల్వే ట్రేషను నుండి 7 మైళ్ల దూరములోను ఉన్నది. వెండు కలు ఈ దిగువ తెలుపబడిన ప్రకారము 3 భాగ ములుగా భాగించబడియున్నది.

		పౌనులపైతు
ఒక అడుగు నిడివి మొదలు	}	1138
1½ అడుగువరకు నిడివిగలవి.		
9 అంగుళముల నిడివి	}	779
మొదలు 12 నిడివి గలవి		
9 అంగుళములకు తక్కువ నిడివి గలవి.	}	4027

మొత్తము 5944 పానులు
ఇతర వివరములకు దేవసానము అమీనా, సింహాచలము అని వ్రాసిన బదులు వ్రాయబడును.

మలకోశము, మెదడు చల్లదనముగా

నున్నచో ఏవ్యాధియైనను వచ్చునను భయములేక ఉండవచ్చును.

ముకోశము, మెదడు చల్లదనము గానున్న ఏవ్యాధియారాద నిర్భయముగానుండ వచ్చును. ఇదియే శాస్త్రములందుచెప్ప బడియున్నది. ఈవర్ధితిని ఆహారభింపు వారికి ఏవ్యాధియారాదు. క్రమముగా రాబిన్నస్సు "పేకెంటు" బార్ల ని వాడిన ఉదరమును చల్లగాను, మల్ల కోశమును కుద్రముగాను ఉంచుచు, జ్వరమును రా నీయుదు. నులకోశము కుద్రముగాను, చల్లదన ముగానున్నప్పుడు మెద డునుచల్ల గానే యుండు మ. అట్టి, జ్వరము, రుబ పొట్టి మొదలగునవి వచ్చునదిగోయ మేలేదు. వైద్యులు కవిరాజులు వా నిని ఉపయోగించవలసినట్లు ఎప్పుడును శిష్యావు చేయవచ్చును. దానిచేరి గిన మంచితలములనుబట్టి. రాబిన్నస్సు "పేకెంటు" బార్ల కంటెను కుద్రపైకట్టియు, రేల్వ రైలున ఆహారము లేదని వైద్యులు, కవి రాజులే అంగీకరించియున్నారు. రోగులు, ఆరోగ్యవంతులు, చునలివారు వేయవచ్చువారు మొదలగువారెందరను (దీనిని ఎప్పుడును ఉపయోగించవలెను.)

అమృతాంజనము

జ గ త్ర ప సి ధ్ధ మై న ది

అన్ని నెప్పులకుమంచిమందు
అమృతాంజనము ప్రాచ్యదేశ మూలికల సంపుటిచే హి. దూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాత మైనమందు. ఇది ఇప్పుడిప్పుడు తయారగుచున్న క్రొత్త మందు గాదు. ఇరువదేండ్లు గా దేశమునం దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన. దివ్యామృతము నొప్పులు, వాపులు, గాయములు, బిళ్ళలు, పోట్లు బెణుకులు, మొదలగువాధలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిజేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలి నొప్పులు సములము పోగలవు, నెత్తుకు ప్రతిక్షణమునందును శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి కిధిలపదార్థము లను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము జేయుచున్నది.
అన్ని పాపులో దొరకును
మదరాసు - బొంబాయి

ఖంజరీ వాద్యము

బేతపూడి భగవంతురాయగారు

న్యాయవాదులను, జంతుగాత్రగానముతోడ నాంధ్ర దేశమునందు గానసభల గావించువారను అగు హరి నాగభూషణం పంతులుగారు స్వతంత్రించి యొక యపూర్వసిద్ధాంతమును జేయఁ గడంగుచున్నారు. సభలందు పల్కుచున్నారు. వారాప్రతికలందు వ్యాసములఁ బ్రకటించుచున్నారు. ఖంజరీ వాద్యమును గానసభలందు నిషేధింపవలయునట. ఇది బహుజనులకు సంబంధించినవిషయ మగుటచే అధికప్రచారముగల తమప్రతికకు వ్రాయుచున్నారు. ప్రచురింతురుగాక.

ఈ ఖంజరీ వాద్యమును బహిష్కరింపు డనుటకు వీరిచ్చుకారణ మేమనఁగా:- ఎవరో, ఎప్పుడో, ఎక్కడనో, జరిపిన గానసభయందు ఖంజరీవాద్యధ్వని వీరి చెవులకు తదితర గానధ్వని నతిక్రమించి వినఁబడినదట. కావున నాంధ్రదేశ వాసులెల్లరును ఆ వాద్యమును బహిష్కరింపవలయునట! ఇదివిషయ రీతిము కాదా? వారియందుతప్పన్నచో వారి నే దిద్దుకొమ్మనవలయు; కానిచో బహుజనానందకరముగ నుండిన యీ వాద్యము వీరిచెవులకు కఠినముగ నుండునెడ నట్టి చెవులనైన సంస్కరించుకొనవలయు. కాని, వాద్యమును బహిష్కరింతురా! ఇచ్చట నొకధర్మము నెఱుంగవలసియున్నది. సృష్టియందలి సమస్తపదార్థములును ప్రయోజనకరములే. బహిష్కారార్థము లే వియుఁగావు. ఉపయోగించుకొను విధానములచేత వానివలని గుణదోషములు కలుగును. వైత్యరోగికి పంచదార విషప్రాయ మగుచు ప్రాణమును దీయును. మరణావస్థలోనుండిన వాత రోగికి గరళము అమృతప్రాయమగుచు ప్రాణదానము చేయును. అంతియకాని అన్నముతినిన వైత్యమగయు, నీరుద్రావిన కైత్యమనియు విస్మయించుచుండురా! అట్లు గు నెడ నింటిలో శ్రితపీటలు, అగ్నిపెట్టెలు, రోళ్లు, రోకళ్లు నుండఁదగవు. ఇవన్నియు నెప్పుడయిన ప్రమాదజనకములే. దోషము కలుగకుండునట్లు వస్తువుల నెఱిగి యుపయోగించుకొనుట మన విధి. బహిష్కరింతు మనుట పారపాటు.

ఖంజరీవాద్యము కప్పలొడవలె నుండునట. భిక్షకులు వాయింతురట. శేవములవెంట వాయింతురట. దీనిచే చెవులు బ్రద్దలగునట. సన్నాయిమేళములో పెట్టనగనట. ఇవి వేదవాక్యములూ, శాస్త్రవాక్యములూ, పేతువాదము లూ వీరియఁ గావు. గిట్టనివాని కాపనార్థములు. వనదేశములో శేవములవెంట సన్నాయిమేళమును వాయింపుచు, తాళమృదంగ, ఫిడేలువాద్యములతో గాత్రగానముతో భజనలను సల్పుచున్నారు. వీని నన్నిటినిగూడ విస్మయించుచుండురా? కాబట్టి యీ గిరసనవాక్యములకు ప్రత్యుత్తరము లక్కఱలేదు. కాని ఇట్టి మంగళహారతులనే మన ద్రవిడసోదరులకు వీరు పూర్తిగ నిచ్చుచున్నారు. జంతు కొంతు లేక ఎంతమాటనైనను వ్రాయుచున్నారు. ఆంధ్రు లభోగతిపాలకులకు ద్రవిడసోదరులే కారణమట. ఇంతకన్న మరేమి వ్రాయవలయు? ఇది వారి వాక్యములలో నొకటి. ఇంతకును ద్రవిడు లానరించిన మహాపాతకమేమి? వారు గానవాద్యములందు ప్రజ్ఞల బ్రవర్ణించిరట వారి నాంధ్రులనుకరించిరట. ఇది దురదృష్టరహితం. ఖంజరీవాద్యమే యిందుకు దృష్టాంతమట. బలేసారాంశము తీసివారు. ఫిడేలు వాద్యమువలె నిది విదేశవాద్యము కాదు. పురాతనములయిన మన స్వదేశవాద్యములలో నొకటి. రెట్టారి రంగరాజుకవి భానుమతీవరణయ చతుర్థాశ్వాసమునందు “నీ|| కాహళదుండుభి ఖంజరీమర్దక భేరిరవంబులు బోయకలగ” అని వర్ణించియున్నారు. దీనికయి ప్రజలు ఒక్కనాటిసభకు మాడునాలుగువందలు రూప్యముల నిచ్చి, వాయింపించి, విని, యానందించుచున్నారు. మనదేశ మందలి శ్రీనివాసయ్యంగారు, తిరుక్కోడికావలి కృష్ణయ్యగారు, బిదారం కృష్ణప్పగారు లోనగు సుప్రసిద్ధగాయకులెల్లరు దీనిని ప్రక్కవాద్యముగాఁ బెట్టుకొని, సభలఁ గావించి, మెచ్చియున్నారు. సభ్యుల నానందించుచున్నారు. ఇట్టివాద్యమునకు వీరి బహిష్కరణమా! అంత ప్రతికయా! దానికిఁ గారణము వీరి కెప్పుడో అది కఠినముగ వినఁబడుటయో! ఏమి యీసాహసము!

ఈ నాగభూషణంపంతులుగారు నాకు కృతపరిచయము. భక్తియోగివీరయ్యలు, పురాణమఁ జెప్పుచుండురు. గానమును ఈశ్వరప్రీత్యర్థముగనే యుపయోగింపవలయు నందురు. అది యుచితకార్యమే. దాని నెవరును వలననువా రుండరు. కాని గానసభలు ప్రజాప్రకటనార్థమే చేయఁబడుచున్నవి. విద్యయందుఁగాని ప్రజాప్రకటనసభలు విద్యాభివృద్ధికి మహా

గోదావరి జిల్లా సెకండరీ ఎడ్యుకేషన్ బోర్డు

గ్రాంటు ఇన్ ఏజ్ కోడ్డు

మార్పుల సలహాలు

లోకల్ బోర్డులు మ్యాన్సిపాలిటీల మూలమున నూతన సంపూర్ణమైన ఆసంపూర్ణమైన పాఠశాలలు గవర్నమెంటు వారిచే నాపింపబడుటయు, వానిని భరించుటకు యావత్తు సప్త వ్యయమును యిచ్చెదమని గారంటిచేయుటయు, ఇతర ప్రైవేటు స్కూళ్లకు తెచ్చినదుస్థితి అపారము. ఇందువల్ల మిక్కిలి పురాతనముగా నుండుచు విశేష ఉపయోగకరముగనున్న పాఠశాలలకు రెండువిధములుగా ఆర్థికపరిస్థితి కలిగినది. గవర్నమెంటు గ్రాంటులో విశేషభాగము పోకపోయియుండినట్లయితే ఆ భాగము యీ పాఠశాలలకు పంచిపెట్టబడి యుండేది. నూతన పాఠశాలలు బయల్దేరుటవలన యీ ప్రాతపాఠశాలల పిల్లలు తక్కువగుటచేత జీతము (ఫీజు) రాబడి చాలతగ్గినది. నూతన పాఠశాలలకు ప్రోత్సాహము చేయకయిండిన అట్లు ఫీజురాబడి అధిక పెన్షంజేజి తగ్గకపోయేది. కాబట్టి వట్టి దావాలమూలముగా తన పాఠశాలలను ఎత్తివేసికొనక తప్పని సరి దుస్థితి ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకులకు కలిగినది. ఇవిధముగా పెన్షన్దశలనుండి వచ్చుచున్న ప్రజోపకార ప్రయత్నములు ఎన్నటికిని నశింపబోవుచున్నవి.

(2) ఈ కారణములబట్టి ఎత్తివేయబడినట్లయితే ప్రభుత్వమునకు మిక్కిలి విశేష ఆర్థికగందరగోళము కలుగును. ఏలయన, ఈప్రభుత్వేతరపాఠశాలలకు బడులు గవర్నమెంటువారు తమ పాఠశాలలు క్రొత్తవారిని పెట్టుకొనవలసి యుండును. అందువల్ల యీపాఠశాలలకే ప్రాంట్లకున్న ఆసేకరెల్లు గవర్నమెంటునకు వ్యయమగును. మరియు, విల్లింగులకు, కావలసిన పరికరములకు విశేషముగ ప్రారంభపెట్టుబడి పెట్టవలసి యుండును. ప్రభుత్వేతరములకన్న మిక్కిలి అధిక పెట్టుబడి అగును.

(4) ఇక ప్రభుత్వేతర పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులస్థితి సహజముగా మిక్కిలి ఉపద్రవముగానున్నది. వారికి పనికష్టము జీతముతక్కువ. వారిఉద్యోగస్థితిగమనుగురించి వారి వ్యవస్థాపకుల దయతో గూడుకొన్నది. ప్రభుత్వ పాఠశాలలోని సోదరులు పరిపాటుగా కాలానుసరణముగా ఆనుభవించు ప్రమామకో నెలపు పెన్షన్ల భాగములు వీరికిలేవు. వీరికేరీర మనోదార్శములకు సంబంధించిన విషయములందు వీరు వీరివ్యవస్థాపకులకు పూర్తిగా విషవబడిరి. పని, విధులు, బాధ్యతలు వీటికి సంబంధించిన విషయములలో వీరు తణిఖీ ఉద్యోగియులదవారా గవర్నమెంటునకు జవాబుదార్లయ్యున్నారు.

పైన నుదహరింపబడిన ఆ లోచనీయాంశములు పలుమార్లు ప్రెసిడెన్సీ అంతట హెచ్చరింపబడినవి. ఈ మండలమునందలి ఉపాధ్యాయుల సంఘముకూడ చెప్పినది. గ్రాంటు ఇన్ ఏజ్ కోడ్డు ప్రభుత్వమువారు రివిజన్ చేయబోయే సందర్భము లో ఉపాధ్యాయ వృత్తిని పరీక్షించుటకు ప్రభుత్వమువారికి పునాదియైన నూత్రమును యీక్రిందిది నిర్ణయించునట్లుగా పైని చెప్పబడిన ఆలోచనీయాంశములు కారణములైనవి.

విద్య అననది ప్రజాప్రభుత్వమునకు యిప్పుడు మార్పబడినది. ప్రతి నాగరికదేశమునందును ముఖ్యఆలోచనగ పరిగణింపవలసి వచ్చుచున్నది. కనుక ఉపాధ్యాయవృత్తి ప్రావిష్టతైజ చేయవలెను. ఇందులకు ప్రగతుపెట్టుగా (1) గవర్నమెంటుస్కూళ్లలో తుల్యముగా అన్నిప్రభుత్వేతర పాఠశాలల వశ్యకములు. ఇవలప్రజ్ఞులుగాంచియే సభ్యులనందించుచున్నారు. ప్రజ్ఞులతోడ జన్మిచ్చుచున్నారు. గాయకులు ప్రజ్ఞ నేమట పరవశులై, కూర్చుండునెడ సభ్యులు డబ్బియ్యరు. ఇట్టి సభలకును, భక్తిపారవశ్యమునకును ముడిఁబెట్టుట పారపాటు.

ఆంధ్రసోదరులారా! నామనవిని చిత్రింపుఁడు. శ్రీ నాగభూషణం పంతులుగారి యీ సిద్ధాంతము మిక్కిలి న్యాయమార్గమై యున్నది. ఈ ఖంజరీవాద్యము సభాపూజ్యత కలిగి, గౌరవార్హమైనది. దీనియందు విశేషప్రజ్ఞకు ఆనకాశము కలదు. ప్రజ్ఞకు సభాపూజ్యత కలదు. కావున నీ ఖంజరీ వాద్యమునందలి ప్రజ్ఞాతీత్యములఁ బరిశీలించి, యానందించుచు, ఆయా వాద్యపరులకు తన ప్రోత్సాహ మొసంగుదురుగాక.

లోన్యూజాతీయులు సమానమితి చేయవలెను. (2) అన్ని పాఠశాలలకును సివిల్ సర్వీస్ కెన్యూజేషనులలోని నెలపునుగురించిన నూత్రముల వర్తింపజేయవలెను. (3) ఆర్థిక భారమునకు గవర్నమెంటు మిక్కిలివిస్తారముగ తోడ్పడవలెను. 4 పిల్లనప్పడు యీపాఠశాలలలోనున్న సీనియర్ డిచర్లు గవర్నమెంటు రిక్రూటు చేయవలెను.

పైన నుదహరింపబడిన దానితో తుల్యముగా ఉపసంఘమువారు తీర్మానముల జేసిరి. ఫీక్సెడ్ గ్రాంటు పద్ధతియే (విశేషముగా) ఉంచవలసినదని చెప్పబడు కారణములు.

(అ) పాఠశాల వ్యవస్థాపకులు గవర్నమెంటు నిర్ణయించినరీతిని జీతము లేర్పరచి నెలపులిచ్చి చేయుటకు సాల్యగ్రాంటుపద్ధతి ప్రోత్సాహనకము కాబారు.

(ఇ) ఒకవేళ ప్రారంభస్థితులలో సమానమితికై (స్టాన్ డర్లజేషనుకై) గవర్నమెంటు నిర్ణయమును అంగీకరించినప్పటికిని, అవభజ్జులగు టీచర్లు కాలము వెంబడిని అధికమగుట వలన తక్కువ జాతీయులమీద వారికి బడులుగా క్రొత్తవారిని పెట్టు ప్రోత్సాహము వ్యవస్థాపకుల కుండును. ఇందువల్ల లేలే ఫలితము సీనియరుటీచర్లు ఉద్యోగము మిక్కిలి అధీరమగును

(ఉ) మరియు, కొన్ని విషయములలో, మొత్తం రాబడిలోని నికరలాభము ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకు లుంచుకొనుటకు మార్గముగలదు. అది జీతములపై గ్రాంటుతో నష్టమును అధికముగా పూడ్చును.

కాబట్టి ఫీక్సెడ్ గ్రాంటుస్థితి మే ఉంచుటకు సిఫార్సు చేయడమైనది. ఇక ప్రతి పాఠశాలలకు ఎంతసామ్య నిర్ణయింపవలెను అనుసంగతినిగురించి-నికరనష్టములో (అనగా 75% అధికభాగము (అనగా 75%) గవర్నమెంటు భరించుటకు తీర్మానింపబడినది. అదే పీలైన మితిఅనికారు, తగ్గింపలేని మితి. ఫండ్లు ఉన్నకొలది నికరనష్టమంతయును క్రమముగా భరింపవలెను. ఏలనని పైనచెప్పిన కారణములవల్ల వ్యవస్థాపకుల కంట్రీబ్యూషన్ పరిమితిలో నిమిత్తములేకుండ ప్రభుత్వమే యావత్తు నికరవ్యయము భరింపవలెనను తుదినూత్రముండెను గనుకను; ఇప్పుడుండే గ్రాంటుస్థితినుబట్టి (అనగా మిక్కిలి ఎక్కువగానిచ్చే గ్రాంటు నికరవ్యయములో సగము) వ్యవస్థాపకులు తమ పాఠశాలలను పోషింప వీలులేదుగనుకను

ఇక నష్టమును రెక్కజేయు విషయములో ఒకస్కూలులో వచ్చేరాబడి స్టాండర్డురెల్లుకోవ్వన స్కూలుఫీజు 90% ప్రకారము రెక్కించు ప్రస్తుతపద్ధతి మిక్కిలి అసంతృప్తిగా నున్నట్లు కనబడినది. ఈ 10% మాన్యునన్న విద్యాశాఖవారిచే నంగీకృతమైన స్కీములప్రకారము స్కూలులపిచ్చులకు తగు బీచిద్యార్థులకు జీతములు తగ్గించుటకును విడిచిపెట్టబడినది. ఇదికాక, కొంతమంది విద్యార్థులు టర్న్స్ ప్రారంభమున (సాధారణముగా పెద్ద టర్న్స్లోనే) ఒకటిరెండు మాసములు జీతములిచ్చి అసలే చదువువూనివేయుటయు, శేషించిన జీతము యిచ్చుకొనవలసి వస్తుందని వెనువెంటనేగాని పడంపడినగాని ట్రాన్స్ఫర్ సర్టిఫికెట్లు పుచ్చుకొనుటకు లక్ష్యముచేయును. అట్టి సందర్భములో రానట్టి ఫీజునష్టముక్రింద సాధారణముగా 10% ఉండును. పెద్దతరగతులలో అట్టి విద్యార్థులు విశేషముగానుండురు. అట్టివారు పూర్తికాకపోయినప్పటికి సెకండరీ స్కూల్ లీవీంగు సర్టిఫికెట్లు పుచ్చుకొందురు. తక్కువ తరగతుల విద్యార్థులు యోగ్యతాప్రశ్నములు (టెస్టిమోనియల్సు) పుచ్చుకొందురు. ఇవి రెండును ఉచితముగా నియ్యబడును. ఆరీయర్లు వసూలుయిస్తేనేకాని యివ్వబడకూడదను రూల్సులేవు. కాబట్టి యిందువల్ల వచ్చేనష్టముకూడ రెక్కలోనికి రావలసియున్నది. అందువల్ల ఫీజు రాబడి సరిగావచ్చేది స్టాండర్డురెల్లులో 80% ఉండును. మరరాసు ఎడ్యుకేషన్ రూల్సులోని 102వ ఆర్టికల్ ప్రకారం నిర్ణయింపబడినరెల్లులో సగము యిచ్చుటకు కొందరు విద్యార్థులవిషయములో చెప్పబడినది. కనుక అవిషయగ రెక్కమాడవలెను. మేనేజ్మెంటుస్కూలు యిది లేకుండ సదుపాయముచేయుట మిక్కిలి న్యాయము. ఇప్పటి స్థితిలో నైనను నిమ్మజాతు లనబడేవారి విద్యయైనను అందుకగు యావత్తువ్యయమును ప్రభుత్వమే భరించుటసమంజసము. ఇప్పుటికి వచ్చేమైన విడువని ఆర్థికదుస్థితిగల యీకాలములో తమ స్కూలును భరింపలేక కొట్టుబాడుచున్న ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకులపై గగము భారమువేయుట కాదు.

స్కూటింగు మొదలగువ్యయములు చేర్చుమనియు, సగము రోజువారి హాజరు వృద్ధిచేయమని యీమొదలైన చిన్న విషయములు సామాన్యముగ తెలిసినవే. వివరము అగత్యములేదు. ఇందు చేయబడిన సిఫార్సుమార్పులు ఎక్కువగా సెకండరీ పాఠశాలలకుగాని ప్రాథమిక పాఠశాలలకు వర్తింపవు.

ఎస్టేటులాండు ఆన్, 1908

మంచి శాసనమును గోరుట

గంజాముట్లా జమీందారీ రయతులసంఘము ఆసిస్టెంటు కార్యదర్శి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

భూకామంతులకు కాలదారులకును గల సంబంధములను చివరచి అన్వేష్యత గుర్తుపట్టయినది యీదేశమున గొప్పసమస్యయై యున్నది. జమీందారీ వ్యవస్థ మొగలు సామ్రాజ్యమునాడే గతమున ప్రారంభింపబడి బ్రిటీషు పాలన క్రిందకు వచ్చి నది. రయతుల భూమలయందుండు రయతుల తిగతల జమీందారీ రయతులకుంటే చాలబాగుగ నున్నవిని నిష్పక్ష వాదాది గల ప్రతివారును చెప్పగలరు. జమీందారుల యధీకారమును గాని యిదియందున్న భూమిలో మూడవంతును, జనంపుల నాల్గవంతువాదీ రయతులగును ఉండుటచే సామ్రాజ్యమునందు భూస్వాములు రయతుల కిగాదా ప్రాముఖ్యముగా నున్నది. మరురావప్రభుత్వమువారు ఒక తరగతి భూస్వాములను 'జమీందారులు'గా గణించి వారికిని రయతులకును గలపై ఒకయేర్పాటుగావించిరి. జమీందారులకు సాగుబడి యగు భూమిలపై నిర్దుష్ట వసూలు కేసును అధికార మిచ్చి, బంజరభూమిల నాక్రమించుకొనుటకును, స్వంతభూమిలను నిర్దుష్ట కేసులకు సాగుజేసికొనుటకును అనుజ్ఞనిచ్చిరి. ఈవ్యవస్థ ఇంగ్లీషులో యిదివర కెరుగము. దీనివలన ప్రభుత్వమువారికి గ్రామస్థలందనుండి ప్రత్యక్షముగా శిస్తులు వసూలు జేసికొను అవసరములేక మధ్య వేరొకరి అధికార మేర్పడినది. ఈవిషయమున పూర్వ ఆధునిక శాస్త్రకర్త లందు నిశ్చితాభిప్రాయము గలిగియున్నారు. పూర్వ పాండూ దేశవర్తమానమున సర్వజ్ఞుడగు విక్టోరియ స్మిత్తు గారు అర్థశాస్త్రమునుండియు ఉదాహరించిరి:—“సాగుబడికరయారు చేయబడిన భూమిలన్నియు పన్ను చెల్లించువారికిప్పించవలెను” వారిచే 'కొరదా'లందురు.

ఇండియా దేశపుమంత్రిగ నుండిన లిట్టను ప్రభువు 1880 జూనులో నిట్లు తెలిపెను:—“బ్రిటీషు పరిపాలన రాకము నుపు, దేశము పుట్టు త్వములు భూముల విక్రయమును తనఖాలను గుర్తించియుండిరి. ప్రభుత్వమువారు మొదటి కట్టుబడికి అధికారులు గానవచ్చును. దానిమొత్తమును వారే శిస్తు చెల్లించుభూమిల పంటలనుబట్టి నిర్ణయించుకొందురు.

ఇండియాలోని భూమినిస్థు అనుగ్రంథమును వ్రాసినజాను బిన్నగారు భూమిని అనుభవించుచుండువాడే ఆభూమిహక్కుదారు డగును అని వ్రాసియుండెను.

భారతదేశ ఆర్థికవిషయములను గ్రంథకర్తయగు ప్రసె సరు కేలు గారు స్పష్టముగా నిట్లుచెలిపిరి:—“పూర్వమురాజులెన్నడును తాము ప్రజలభూములకు సర్వాధికారములను హక్కు పలుకుకొనలేదు. పరిపాలనవ్యయమునకుగాను పంటలోని 10 వ వంతు లేక 15 వంతు వుచ్చుకొనెడివారు కావున రయతులే భూముల స్వంతదారులయ్యి వారు పండించు ఫలసాయమునందు కొంతభాగము చెల్లించుటకుమాత్రమే బాధ్యులనియు విదితమును మన్నది. ఇరిగేషనుబట్టి సందర్భమునందు ప్రభుత్వ భూములు అనుపదము నిర్వచనముగూర్చి యెంత తర్కము జరిగినో చదువరు తెందురు. పూర్వకాలములందు ప్రభుత్వమువారు ఎన్నడును తాము భూమిలసర్వాధికారములను వాదించలేదు. కావున నిప్పుడు ప్రభుత్వమువారు తమకేలేని అధికారమును జమీందారుల కిచ్చియున్నారని భావింపరాదు. కావున జమీందారులకు శిస్తు ఎగులుజేసికొను కాలదారు డగును.

జమీందారీ ఏర్పాటు వచ్చుటకు కారణములు

అర్థశాస్త్రజ్ఞు డగు యంగుగారు, రయతులకు భూములపై కొంత అధికారము విడిచి పెట్టిన మట్టిని బంగారము గా మార్చునని చెప్పి యుండిరి. కావున మట్టిని బంగారముగా జేయగలంత శ్రద్ధ రయతులకు కలుగజేయు. హక్కులెట్టి వను విషయము తెలిసికొనుటకు సాధ్యము. ప్రస్తుత యేర్పాటుప్రకారము జమీందారులు భూములను మరమ్మత్తుచేయించి సరిగా చుండుటకును, రయతులను సంరక్షించుటకును బాధ్యులు. ఈ రెండు కర్తవ్యములను తప్పినచో ప్రభుత్వము వారు జోక్యము కలిగించుకొనుటకు అధికారము గలిగియున్నారు. ప్రభుత్వమువారు జమీందారీపద్ధతి రాకమునపు యీసంస్థానములను కొంతనిర్దితకాలములకు సర్వాధికారమును ఒప్పగించుటకై వేలమువేసి ఎవరు ఎక్కువపాటపాడిన వారి

కిచ్చుచుండెడివారు. ఈపద్ధతిని తప్పించి ప్రస్తుతజమీందారీ యేర్పాటు ప్రవేశపెట్టుటకు కారణమును 1802 సం॥ 25 8వ తేదీను 3 వ సెక్షనునందు ఈక్రిందివిధముగా చెలుపబడినది:—

“వేలముపద్ధతిని కొంతకాలమువరకే సంస్థానములను ఆర్థికవిషయములందువలన ప్రభుత్వమువారికిని ప్రజలకును గలుగుచున్న బాధలను గుర్తించి, బ్రిటీషుప్రభుత్వమువారు ఈబాధల నివారించుకొనుటకుగాను జమీందారులకును, భూస్వాములకును వంశపారంపర్యపు హక్కుతో వారిభూములను స్థిరాస్తులుగా అనుభవించునట్లు ఒప్పగించుటకు నిశ్చయించిరి.” ఆశాసనము నందే వేరొకపేరా యిట్లున్నది:—“రయతుల అస్థి మియాస్మితో వివక్షపడుటకు వీలు లేకుండ కలిసియున్నది. వారిని మియ సెవ్వుడిగా జూచి, భూమిసాగుబడి యభివృద్ధి జేయునట్లు ప్రోత్సహింపవలెను.

వైమరతులను నిర్వర్తించుచు బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువారికి విశ్వాసము జూపు విధానములను నిర్వర్తించుచును, మియ సెవర ఆస్తులను వంశపారంపర్యముగా అనుభవించ అధికార మియిడిరి.”

జమీందారుల విధానకములు

వైసనదురు బట్టిజూడ జమీందారుల విధానకములను యింతిగా పేర్కొనవచ్చును. 1. రయతుల సౌఖ్యమును గాపాడుట. 2. వ్యవసాయ మభివృద్ధిజేసి వ్యాపింప జేయునట్లు వారికి ప్రోత్సహమొసగుట. 3. రయతులను పెండ్లిదిగా జూచుకొనుట. ఈవరతులపయిన మాత్రమే జమీందారులు ఆస్తులను అనుభవించెదరని స్పష్టికరింప బడినది. జమీందారులు యీ ఆస్తులనుభవించుటతోబాటు వైమరతులకు బద్దులై తమవిధి నిర్వర్తించినదియు లేనిదియు గమనించువా రెవరని ప్రభుత్వమువారి నడుగవలసి యున్నది. జమీందారులు మరతులను పాటింపకుండుటకై ప్రభుత్వమువారు తరుచుగా జోక్యము కలిగించుకొనుట ఆవశ్యక మగుచున్నది. కావున యిప్పుడు గల సందేహమేమన:—

(1) బ్రిటీషులేషను సనదులో చెలుపబడిన ప్రకారము జమీందారీ రయతుల సంపదాభివృద్ధి సంరక్షించుట యెట్లు. (2) వైమరతులప్రకారము ప్రపత్రింప నిర్ణయపడిన జమీందారులను ఒప్పించుటకు ఎట్టిశాసనము లావశ్యకము. ఈ రెండు ప్రశ్నలను 1864 సం॥ డిశంబరు 2 వ తేదీన రివెన్యూ బోర్డు వారి రిపోర్టునందు 58 వ పేరాలో సరియైన ఉత్తరువుగలదు. అందిట్లున్నది:—“రివ్యులేషను ధోరణియంతయు సీరముగు యేర్పాటునిధించిన అధికారుల ముఖ్యోద్దేశమున కనుమర్యాముగా నున్నది. జమీందారులు తరచుగా తమశిస్తులను హెచ్చింపకుండునట్లు వారి అధికారపరిమితి నేర్పరుచుటయే వీరి యుద్దేశము. కాని జమీందారులకును, రయతులకును లాభకరముగానుండివ్యవసాయాభివృద్ధిదాయకముగా నుండి రైతుల హక్కులను మారగొనకుండ పన్నులు తగ్గించుట కవకాశమియ్యబడినది. జమీందారుల రాబడి అభివృద్ధిజేసికొనుటకు సంస్థానము నభివృద్ధిజేయుట, వ్యవసాయము వ్యాపింపజేయుట యివి రెండేమార్గములని వర్ధతి నేర్పాటుచేసినవారు నూచించిరి.”

మాంటుష్సర్ రిపోర్టు వ్రాసినవారుగూడ రయతుల స్థితి గతులను విచారించి యిట్టి అభిప్రాయమునే వెలిబుచ్చిరి:—“రయతులకు గల గొప్ప చిక్కే మన తన భూస్వామిత్వగల సంబంధమే కాని, వ్యవసాయ శాసనమును మాత్రమే అనుసరించి వారి భాగ్యమునంతను విక్రయించివేయరాదు. ప్రభుత్వమువారి చర్యలన్నియు తుదకు వారి శేషంబంధించును. వారియిబ్బందులను తొలగింప సహాయపడు ప్రతికార్యముగూడ దేశసౌఖ్యమునకే సహాయపడును. రయతు వాటిని తనభూమియందుంచి, హానివద్దకట్టబడుటను యోగ్యతా యోగ్యతలను విచారించి వసూలుజేయుచు, అవసరమగునపుడు ఋణములిచ్చి మరలతీర్చగల సమర్థతగలుగువరకు ఊరకుండునంత మాత్రమున సరిపోవును.

ఇవన్నియు సెరుగుగుటచేతనే సీరరాబడి విధానము మరతులప్రకారము నడచుకొనుటకు వారికి యిష్టము లేకపోవుటను గాంచుచుండుటచేతను, యీ విషయమున వారిని నిర్బంధించుటకు ఎట్లేని లాండు ఆక్టనుం దెంతవరకు ఏర్పాటులు గలవో విచారించెము.

కావలెను

మిక్కిలి లాభకరమైన కమిషన్ ఏజన్సీ వ్యాపారము నకు ధనమునిచ్చునట్టి ఒక భాగముడు కావలెను. నెల 1-కి రూ॥ 1000 లకు తక్కువలేని లాభమునకు పూచియివ్వబడును. బుసినెస్.

C/o. ఆంధ్రపత్రిక పబ్లికేషన్ 212 మద్రాసు.

విశ్వవిద్యాలయ అనుబంధ కళాశాలలు

భాషాప్రయుక్త విశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణ సలహాసంఘములు

గత శనివారము (9 తేదీ) సాయంత్రము, సెంటెటభవనమున సమావేశమైన, అనుబంధ కళాశాలల కాన్ఫిరమందు, భాషాప్రయుక్త విశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణసలహాసంఘములగుంచి సలహా నొసగుటకు సంఘముల నేర్పరుచుటను గురించియు, అనుబంధ కళాశాలలకు కార్యనిర్వాహక సంఘమును నియమించుటను గురించియు చర్చలు జరిగి కొన్ని ముఖ్యములగు ఏర్పాటు లొనర్చబడెనని మాకు, సమాచారముగ తెలియుచున్నది. వైసుచాన్సలరు, విద్యాశాఖాధికారి, మరి 11 గురు ఎన్నుకొనబడిన సభ్యులును గల కార్యనిర్వాహకసంఘ మొక కేర్పాటుపబడెను. (1) అనుబంధకళాశాలలనుగురించిన వ్యవహారములందు, కాన్ఫిరమవారికి నివేదించి, సిండికేటువారికిని, అకడమికు కాన్ఫిరమవారికిని సలహానొసగుట, (2) విశ్వవిద్యాలయ సరిహద్దులనెలుపల నున్న ఏకకళాశాలలనుగాని అనుబంధకళాశాలలనుగా జేర్చుకొనుటకు; కాన్ఫిరమవారికి నివేదించి, సిండికేటువారికి సలహానొసగుట; (3) పరీక్షకులుగను సహాయపరీక్షకులుగను నియమింపదగినవారి నేర్పరుగురించి కాన్ఫిరమవారికి సలహానొసగుట, (4) పరిష్కారముకొరకు కాన్ఫిరమవారు వీరికి పంపు వ్యవహారముల నన్నిటిని పరిష్కరించుట మొదలగునవి ఈ కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి అధికారములు. ఈసంఘ మొక్కవత్సరకాలము మాత్రమే అధికారమున నుండును. అనుబంధకళాశాలల కొనర్చదగిన ఆర్థిక సహాయమునుగుంచి ప్రభుత్వమువారి కొనర్చవలసిన సూచనలగురించి విచారించుటకు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు గోరబడిరి. అనుబంధకళాశాలలం దొసగుబోధనకు అదనముగా బోధనము నేర్పాటు జేయు విషయముగూడ కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి సలహాకు బంపబడెను.

అనుబంధ కళాశాలలందు పరస్పర సహకారమును పెంపొందించు నేర్పాటు లొనర్చుటకును ఉన్నతివిద్యాబోధనము, పరిశోధనల సందర్భమున వివిధకళాశాలలలోని వనతుల కేంద్రీకరింపజేయుటకును క్రొత్తవిశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణములను తయారుజేయుటకు గాను తగుప్రదేశములందు విశ్వవిద్యాలయ జీవితము నభివృద్ధినించించు నేర్పాటులొనర్చుటకు గాను మద్రాసునెలుపల నున్న ప్రదేశములో తమిళజిల్లాల కొకటియు మళయాళమున కొకటియు చొప్పన మూడు సంఘములు ఏర్పరుపబడవలెనని తీర్మానింపబడెను. ఈసంఘము లాయాప్రదేశములందలి కళాశాలలతో సంప్రదించి, వేర్వేరు భాషాప్రయుక్తప్రదేశము లందు విశ్వవిద్యాలయనిర్మాణ సాధనముల నేర్పాటు జేయుటకు దీని కొనవలసిన చర్యను గురించియు, నూతన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ శాసనములోని 27 (1) ఎఫ్) సెక్షనులో చెలుపబడిన విషయముల గురించియు సీసంఘములవారు సలహా నొసగెదరు. తెలుగుజిల్లాల కేర్పరుపబడిన సంఘమునందు (1) ఎ. అరుకానందము, (2) కే. బచ్చెట్టు (3) నవాబు మాసా జంగు బహద్దరు, (4) ఎన్. కృష్ణ. స్వామి అయ్యరు (5) రెవరెండు, ఎ. బి. బాప్టస్టు (6) కె. జానకిరావు (7) ఎన్. ఆర్. కృష్ణమృ (8) సి. రామకృష్ణ రావు (9) వై. రామమూర్తి (10) జి. కె. విశ్వనాథదేవర్, (11) జనాబ్ యాహ్యూల్లీసా హెబు బహద్దరు (12) సి. మునుస్వామిచెట్టి, (13) ఎస్. సర్వోత్తమరావు (14) రా. బి. సి. వెంకటరంగారెడ్డి (15) ఎ. రంగనాథం మొదలయారు (16) సర్ ఆర్. వెంకటరత్నం నాయుడు (17) జి. వందనము (18) ఆర్. లిటిల్ హెల్మ (19) వైసుచాన్సలరు, గార్లును వీరుగాక మరిముగ్గురును కలరు.

వెల్లింగ్టన్ సినిమా

9.8.24 శనివారమునండి 15.8.24 శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము 6.15 ప్రదర్శనము 2 ఆటలు రాత్రి 8.00 శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నము 3.15 కూడ గలదు డిబుల్ సిరియల్ అక్టాక్షన్ ది బరిగాన్ ట్రయల్ ఏడవవారం ఎడ్డిపోలో అన్యుత సాహసకార్యములు పొని పింగుడాగరు మొదలగు నవి గలవు ఇంటర్ నేషనల్ న్యూసు గూడ చూచుబడును. (6 భాగములు)

ఎం గు యిం డి యా ప త్రి క

(7.8.1924)

మ హాత్మ ని వ్యాస ము లు

నూలురిజన్మము, మాలానాహజరతు మోహనీగారు, హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి, సన్మానపత్రములు, ఢిల్లీవిషయములు, మహమ్మదీయులపై ప్రక్షాళనము

నూలురిజన్మము

“ఆయా రాష్ట్రములలో ప్రతిదినమున తప్పక నూలునిడబడు పూనుకొనిన వారిపేరులను నమోదుచేసి ఆరిజన్మరులను కొన్ని రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘములవారు పంపిరి. ఏ రాష్ట్రమున నెందరు పూనుకొనిరో ఆసంఖ్య యీక్రింద వివరింపబడెను.

వంగరాష్ట్రము	1066 మంది
మధ్యరాష్ట్రములు హిందూస్తానీ ఖండము	1055
బీహారు	790
గుజరాతు	881
బొంబాయి	287
సంయుక్త రాష్ట్రములు	242
బర్మా	86

ఆసాము, ఢిల్లీ, బేరారు, ఉత్తరప్రదేశ్, పంజాబు, సింధు, కేరళ రాష్ట్రములవారు తప్పక తక్కిన రాష్ట్రములవారు యీ నెల 10 వ తేదీలోగా రిజిస్టరులను పంపెదమని వ్రాసిరి. తక్కిన రాష్ట్రముల వారుగూడ తప్పక పంపెదమనియే ఆసించెదను. నూలునుగూడ ముఖ్యముగా సంపగోరెదను. ఈరిజన్మరులను పంపిన సంఘములు నూలు విడుదలను గూర్చి గూడ పరిశీలించుచుందురని నమ్మెదను. వంగరాష్ట్రముననే హెచ్చుసంఖ్య కనబడుచున్నది. మధ్యరాష్ట్రము హిందూస్థానీఖండము ద్వితీయ స్థానమును బడయగలిగెను. బీరందరును సరిగా నూలు విడుదలపంపినచో ఖద్దరుకు గట్టి ఏర్పాటు చేశారును.” మో. క. గాంధీ.

హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి

“హిందువులుగూడ మహమ్మదీయులతో సమానముగా భావబలమును గడించినపుడే హిందువులను మహమ్మదీయులు గౌరవించెదరు. అపుడే యొకమత్యము సాధ్యమగును. కాన హిందువుల శరీర దాక్షిణ్యమును వృద్ధినిొందించుటకే మీరు గట్టి ప్రయత్నమును చేయవలెను. ప్రతిగ్రామములోను హిందువులు అకారాలను (తొలింఖానాలు) ఏర్పరచగలిగియుండవలెను. బలకరములగు ఆహారపదార్థములను భుజింపవలెను. వివాహము లకధికముగా న్యయముచేయగూడదు. యువకులకు 21 వ ఏడు ఎచ్చువరకును (స్త్రీ) సాంగత్యముకూడదు. ఈవిషయమున మీరు ప్రయత్నము చేసినచో దేశమునకు మహోపకారము చేసినవారను హిందుజాతి సుద్ధరించినవారునుగూడ నగుదురు. స్వరాజ్యముగూడ నెంటువచ్చును. ఈ లేఖను యంగుయిండియా పత్రికలో ప్రకటింపగోరెదను.”

“అని యొకరు నాకు వ్రాసిరి. హిందువులను మహమ్మదీయులను సమానముగా పశు బలము ను గడించి మాటి మాటికి దాని నొండ్చులపై ప్రయోగించుచుండ నలెనని యీ విలేఖరి అభిప్రాయ మని తోచుచున్నది. పశువులకు పరస్పరప్రేమ పూజ్యమని యీతడెరుగజేసెను. హిందువులు బలశాలుగా నుండు బహుసరమే. వారెవ్వరికిని భయపడగూడదు. హిందూ మహమ్మదీయ మైత్రికేగక జాతీయ జీవనమునకుగూడ నిదియే ఆవసరము. కాని కేవలము పశుబలములను వైకమత్యము కలుగదు. పరస్పరప్రేమ లేనంత కాలము కుక్కలు పిల్లలు కాట్లాడుకొనుచుండు సటుల కాట్లాడుకొనుచుండుటయే విధియగును. ఇట్టి సాయుధ తొట్రుకును కలిగించుటకు నాజీవితమును వినియోగించుట తగినపనిగాదు. పరస్పర మిత్రసహనమువలననే స్థిరమగు శాంతి ఏర్పడినది. ముఖ్యమైనది మనసు మారవలెను; ఆంగ్లేయులకును భారతీయులకును, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును గూడ వానములు మారినచో అంతయు చక్కబడును”

“బ్రహ్మచర్యమువలన శరీరదాక్షిణ్యము కలుగునని యీ విలేఖరి వ్రాసెను. శరీరబలము కొరకు యిండియ నిగ్రహమును విడుదలించుట దుర్వినియోగమే. బ్రిటిషు సైనికులు మల్లగులుటకు

యిండియ నిగ్రహము నభ్యసించుచున్నారా? మనదేశమున 10 కేలమంది వైశ్విక బ్రహ్మచారులున్నచో ఆంగ్లేయులను మహావృద్ధియులను ఎల్ల వారిని గూడ మన మనాయాసముగా గెలువగలుగుదుము. బ్రహ్మచారులు కాట్లాడుకు దిగరని యీ విలేఖరికి తెలియదు కాబోలు. వారికిది అనవసరము” మో. క. గాంధీ.

మహమ్మదీయులపై పక్షపాతము

“మీరు మహమ్మదీయుల సూరక పొగడసాగిరి. వారు చేసినదురంతములను గూర్చి వారిని నిరసించుటకు పొగడుచుండినచో వారు హిందూవులతో మైత్రి గలిగియుండురని మీరు దలచుచున్నట్లున్నది. మీరిటుల చేయగూడదు. దోషలే జాతివారైనను నిష్పక్షపాతముగా వారిని మీరు నిరసించుటయే న్యాయము. అటులగాక బలహీనులను నిరసించుటయును బలవంతులను ప్రశంసించుటయును సముచితముగాదు”

“అను వాక్య మొకహిందూమిత్రుడు నాకు వ్రాసిన పెద్ద లేఖలో నున్నది. చలమంది హిందువు లిటులే భావించుచుండురని తోచుచున్నది. ఇప్పుడు క్రోధానూమానములు చిత్తములలో ప్రబలియుండుటచే నిష్పక్షపాతముగా నేను తెలిపినవిషయములుగూడ పక్షపాతభంగి నే తోచును. మహమ్మదీయులకును లోను మహమ్మదీయులలోను మంచిని బోత్తుగా మాడజాలని వారికి వారిమతమును మతస్థులను ప్రశంసించుట ఆగ్రహకారకమేయగును. గాని నేనిపుడు చరిపింపను. ఎప్పటికైన యీ సత్యమును హిందూవిమర్శకులుగూడ గ్రహింపక మానరు. రెండు మతముల వారు నొండ్చురులను భాగుగా తెలుసుకొను వరకు నెట్టి యొక మత్యమును కలుగదు. అందులకు చాల విశాలహృదయ మవసరము. ఇతరులు మనపట్ల నెటుల మెలగవలెనని మనము కోరదమో అటులే యితరులపట్ల మనముగూడ మెలగవలెను.” మో. క. గాంధీ.

ఢిల్లీలో అల్లరులు

“ఢిల్లీలో మరల శాంతిని నెలకొల్పుటకు మాలానా మహమ్మదాలీగారి కధికప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. అది నెలకేరనటులే యున్నది. విచారణనుగూడ జరుప గోరుచున్నారు. అనిషయమున చాల జాగ్రూకతతో మెలగవలెను. ఇప్పుడు పరస్పరద్వేష మత్యధికముగా నున్నది గాన కొందరు విచారణ కంగీకరించుట జేరు. మాలానామహమ్మదాలీగారు మంచముమీదనుండి లేచుటలేదు. అయినను ఢిల్లీలో పరుండబెట్టి తీసుకొని వెళ్లుచున్నారు. ఇట్టి ఢిల్లీలోనుండియే వారి రాయబారముల నన్నిటిని జరుపుచున్నారు. త్వరలో వారికి సంపూర్ణాకోగ్యము కలుగు గాక.” మో. క. గాంధీ.

సన్మాన పత్రములు

“ఇప్పుడు అమృతసరులో గవర్నరు సర్ మాల్కం మోయీగారి రచనకి నచ్చినపుడు వారికి సన్మానపత్రములను సమర్పించుటకు క్రొత్త క్రొత్త హిందూమహమ్మదీయ సిక్కు సంఘములు బయలుదేరినవి. గత నెల 28 వ తేదీని జలసు వాలా బాగులో జరిగిన బహిరంగ సభలో పౌరులు యీసంఘములను నిరసించిరి. అటులనిరసించినను ఆసంఘములవారు తమ ప్రచారమును మానలేదు. అమృత సరులో నిపుడు కాంగ్రెసు భిలాఫతు సిక్కుసంఘములే గాక హిందూసభయును డార్జరు కిచలూ గారి మహమ్మదీయసంఘులనును, శిరోమణి సంఘమునుగూడ నున్నవి. అని పంజాబులో ఖస్తరు ప్రచారము చేయుచున్నది. ఎఫ్ బామచాగారు నాకు వ్రాసిరి.

“ఈ క్రొత్తసంఘము లెట్టివి. కేవలము గవర్నరుకు సన్మానపత్రమును సమర్పించుటకే ఏర్పడినవా? ఈ సంగతి గవర్నరులు గుర్తించి సన్మాన పత్రములను నిరాకరించిన బాగుండును. ఉద్యోగులకును ప్రజాప్రతినిధులకును ఎవ్వరికిని ఏ పక్షమువారికిని సన్మాన పత్రముల నెవ్వరును సమర్పింపకుండచేయువిషయమున వారుపనిచేసినచో నేనుగూడ

పూనుకొందును. ఇప్పుడే సన్మానపత్రములు నిష్ఫలములైనవి. ఈ అడంబరములవలన ప్రజలెంతమాత్రమును మోసపోరు. సన్మాన పత్రముల నిచ్చువారు తమపేరును ప్రకటించుకొనుటకే యిటుల చేయుచున్నారు. కృత్రిమములేకుండ పనిచేసిన చాలదా? మో. క. గాంధీ

మాలానా హజరతు మోహనీగారు

“వీరిని యీ నెల 12 వ తేదీని విడుదల చేసెదరు. వారు కాన్పూరుకు వెళ్లినపుడు అహమదాబాదు వచ్చెము. వీరికి అన్ని చోట్లను ఘనముగా స్వాగతమియ్యబడును. ఇప్పుడు వీరి అభిప్రాయము లెటులున్నవో చెబుటగను. ఇదివరకు మాకిద్దరికిని చాల విషయములలో భిన్నాభిప్రాయములే నుండెను. చెలసాలలో థైడీల ప్రవర్తన విషయమునగూడ మాభిప్రాయములు పేరుగానే యుండెను. స్వదేశీనిగించి ఆయన ఆభిప్రాయములు చాలపుష్కద్రవకరములనియే నేను ఆలచెను. ఇట్టి అభిప్రాయభేదము లేన్నియున్నను ఆయనపట్ల ఆయన గౌరవాభిమానమును పాండిత్యమునుబట్టి నాకధికముగ గౌరవమే కలదు. ఆయన కార్యదీక్ష అత్యంత ప్రశంసనీయము. ఆయన మతము కొరకును దేశముకొరకును అనుభవించిన కష్టముల నితడు తప్పదుగూడ అనుభవించలేదుగాన ఆయనకు పేరేయు లత్యధిక భక్తితో స్వాగత మొసంగగోరెదను. (మో. కా. గాంధీ)

ప్రకటన

వాద్యతీయకుమార్డు సుమారు 19 సంవత్సరముల వయస్సుగల రాఘవయ్య దుష్టసాంగత్యమువలన ప్రసరించుచు యిప్పటికి సుమారు 2 మాసములనుండి అచ్చటచ్చటయిచ్చినదానిగ న్న రెట్టింపుసామ్యము ప్రాంతినిొట్టును. వాళి సామ్యము తెచ్చుచూ, దుర్వ్యయముచేయుచున్నటు తెలియుచున్నది గాన ఎవరైన వానికి సామ్యయివ్వణదననిన్ని అబ్బుయిచ్చువారికి నా తాలూకు ఆస్తిమీదగాని నామీదగాని సురురు యములు వైంసెంగు కానేరవనిన్ని యిందుమూలముగా తెలియపర్చుచున్నది. తేవాలి తాలూకా } ఘంటా పామయ్య నిశాని ఇంటూరు గ్రామం

శ్రీ మైలవరము బోలభారతి సమాజమువారు

తే నా లి లో

13-8-24 తేదీ బుధవారం రాత్రి

రాధాకృష్ణ నాటకమును

ప్రదర్శింతురు.

రేల్లుమాంబూలు ప్రకారమే

తే. వట్టిభిరామయ్య

కార్యదర్శి.

చంద్ర పత్రికా

అభిమానులకు మాత్రమే

జిక్ - జోకల్ - గడియారము

జాగుచేయకుడు, రు. 2-0-0 జాగుచేయకుడు.

ఇది సూతనముగా రప్పించబడినది. గడియారముల కల్ల ప్రఖ్యాతిజెందిన ఈ జిక్ - జోకల్ - గడియారము జెర్మనీదేశము నుంచి స్వత్రమునకు తయారు చేయబడినది. ఇది చూచుటకు అందముగ ను, రేడియంలాటి డియలతోను ఎల్లకాలమునకు నెత్తెత్తామనో గడియారమునకు సాటిగాను పనిచేయువానికి నాకే రిమోవేసికొనబడును. త్వరపడుడు. ఒక పర్యాయము రప్పించిన తెలుగును. ధర 1 కి రు. 2-0-0

అమెరికా రోల్స్ రాయిస్ రిస్టనావ్ రి సంగత్తములు పూచి ఇవ్వబడును. ధర 1 కి రు. 6-0-0

తే. రాధాకృష్ణ అండ్ బ్రదర్స్,

164 వై నాబాబురోడ్డు మద్రాసు

భారత సంస్కరణములు

శనివారము విచారణ

యన్. కే. కేల్కారు గారి సాక్ష్యము

ద్వంద్వ ప్రభుత్వ మంతరింప వలెను

మంత్రులయధికారము విస్తరింప జేయవలెను

శాసనసభలో జాతి ప్రాతినిధ్యము లేనివేయవలయును

శనివారము నాడు, మధ్యరాష్ట్రములలో నిదీవరకు మంత్రిగ నుండిన రా॥ బ॥ యన్. కే. కేల్కారు గారు సంస్కరణముల విచారణ సంఘము వారిచే విచారింపబడిరి. ఆయన పంపిన విజ్ఞాపనయందు శాసనసభలో జాతి ప్రాతినిధ్యమును ప్రభుత్వసభ్యులునుండుట పనికిరాదనిదెల్పుచు సభ్యులు యిదివరలో పరిపాలనానుభవముండిన వారుగ నుండవలెననియు విద్యావంతులగు తగవులవారి ప్రాతినిధ్యము నెక్కువ జేయవలెనని సూచించిరి. ప్రభుత్వాయత్త ప్రజాయత్త శాఖలను భేదములేకుంజేసి అన్ని శాఖలును లేదా చాలవరకు మంత్రులసరము జేయవలెనని దెల్పిరి. మంత్రులకు ప్రభుత్వవిధానమునందు అన్ని విషయములలోను కాబినెటు చర్చలందును వోటునిచ్చు అధికారమును గల్గియుండవలెనని దెల్పిరి. ఇంత యేల మంత్రులకు సర్వాధికార ము డవలెనన్నటుల వీరియభిప్రాయమును దెల్పిరి. మంత్రిని ఆర్థిక సభ్యుడుగ నియోగించుట న్యాయమేమో విచారింపవలెనని గూడ కోరిరి.

(అ. ప్రె. స్పెషలు సర్వీసు.)

కే॥ అవును. మునిశిపలు ఎన్నికలలో ప్రజలు చాల అభిరుచిగలిగి ఉత్సాహము గల్గియుండుటలేదు. ఇంకను ప్రశ్నింపగా సాక్షి యిట్లని చెప్పెను. “అభ్యర్థులు కొన్ని గుణవిశేషములు గల్గియుండవలె నని నేను నిర్ణయించెదను. అందులన శాసనసభ్యులు రాష్ట్రపరిపాలనా పాశ్చతను పరిపాలన పాలనము గల్గియుండును. గుణ విశేషములనగా అభ్యర్థులుగ నిలచువారు విద్యావంతులై సానిక సంఘములందును, యితర ప్రజాసంస్థలందును, సహకార సంఘములు మున్నగు వానియందును అనుభవముగలవారై యుండవలెను.”

సాక్షి తనవిజ్ఞప్తియందు జాతి ప్రాతినిధ్య విధానమునకు ప్రతికూలముగ నుండెను.

అప్పుడు ప్రస్తుతము మధ్యరాష్ట్రములలో మాత్రమే మహావ్యధియులకు జాతి ప్రాతినిధ్యముగలవనిచెప్పి వానినియెత్తి వేయ గోరెనరా యని యడిగెను.

సాక్షి—అవును. జాతి ప్రాతినిధ్యముండునెడల రాజకీయముగ అభివృద్ధిగాంచుటకు శాసనసభ లుపయోగకరములుగ నుండునని నాకు నమ్మకము లేదు.

నిన్ను జాతులనుండి సభ్యులను నియమించుటగూడ యిష్టములేదాని అభ్యర్థు డడిగెను.

సాక్షి—అవును అట్లుజేయుటయే నాకిష్టము. అన్ని జాతులును తరగతులును నియోజక వర్గముద్వారానే పరిశీలన వలయును.

అభ్యర్థుడు—ఇంతవరకు చెప్పిన నిన్ను జాతి సభ్యుడెన్నుకొనబడెనా?

కే॥—వారెప్పుడును యెన్నికలందు పాల్గొనలేదు.

ప్ర॥—వారు పాల్గొనినను యెన్నుకొన బడుదురను ఆశకలదా?

కే॥—వారికేమైన గుణవిశేషము లున్నయెడల యెన్నుకొనబడును.

ప్ర॥—అట్టి గుణ విశేషములుగలవా రీతిగతిలో నెవరైనగలరా?

కే॥ ఒకరిద్దరు తప్ప లేదు.

అభ్యర్థుడు—అట్లుయినయెడల వారికి ప్రాతినిధ్యముండునటుల జేయుటకష్టము. ఇంకను అభ్యర్థుడు ప్రశ్నింపగా, గతమాకు సభ్యులలోను మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో జాతివేత భావము యెక్కువయ్యెనని అయనకు గాన్పించినటుల దెల్పెను.

భూస్వాములు మున్నగు భాగ్యవంతులు సాధారణముగా నియోజకవర్గముల ద్వారా నెచ్చుటకు తగిన బలముగల వారగుటచేత వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము లేకుండ దీనివేయవలెనని కేల్కారుగారి అభిప్రాయము. శాసనసభలో అధికారవర్గము లేకుండ జేయవలెననిగూడ ఆయనసూచించెను. ఏలననగా అధికారుల హోదాలనుండి ప్రభుత్వపాలన శిక్షానుభవము లుండవు, అట్టి

తరిప్రభుత్వాధికారు లుండుటవలన వోట్లసమయమున చాల వ్యయమునని ఆయన భావము.

అభ్యర్థుడు—ప్రభుత్వాధికార సభ్యుడు యేదో ఒక శాఖపరిపాలనమునందు అన్యుతపరిజ్ఞానముగల వాడైనను ఉండతగదా?

కే॥ ఉండనక్కరలేదనే నేను జెప్పనది

సాక్షి తనవిజ్ఞప్తిలో నిట్లుదెల్పెను. “నియోజకవర్గ మంతయు రాజకీయ విషయములలో యేదో యొక నిర్ణయమును బడయుటకు తగిన శిక్షణముబొందుటకు యెన్నియో సంవత్సరములు బడును. అందుకని ఇన్ని సంవత్సరములును ఆగియుండుట అనవసరముగాదు. తేమముగాదు.

అభ్యర్థులుగ నుండువారి కేవలము కొన్ని కొన్ని గుణవిశేషములుండవలెనని నిర్ణయించి జాతి ప్రాతినిధ్యమును తొలగించి ప్రభుత్వసభ్యులు లేకుండచేసి పారిభాషిక జ్ఞానమును లోకానుభవమును గావలసినవారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము నెక్కువజేసియు యీ లోపమును దీనివేయవచ్చును”

అభ్యర్థుడు— నియోజకులకు స్వయంనిర్ణయము కుదురుటకు యెన్నియో సంవత్సరములుబట్టునని చెప్పనపుడు నియోజకాధికారము నెక్కువజేయవలెనని సూచించెనరా?

సాక్షి— పైన సూచించినటుల శాసనసభ పునర్నిర్మాణము జరుగునెడల అట్లే జరుగవలెనని కోరెనను.

శాసనసభ కార్యవిధానము

శాసనసభ కార్యదర్శులను శాసనసభ నిర్ణయించిన వర్గమునుండి నియమింపవలెనని సాక్షి జెప్పెను. స్థాయిసంఘములు చాల ఉపయుక్తములని జెప్పచు యీసంఘములందలి సభ్యుల రికార్డుగంతులజూచు సభికారము గల్గియుండవలెనని దెల్పెను.

అభ్యర్థుడు సెక్రటేరియటు రికార్డులు గూఢముగానుంచబడునని దెల్పి, అందుకు సంబంధించిన శాఖవారు ఒక విజ్ఞప్తిని దయచేసి ఆసంఘము నెడుటనుంచిన జాలదాయని సుడిగెను.

సాక్షి—చాలును. అయితే అందు అన్నివిషయములును సకారణముగ దెలుపవలయును.

శాసన సభల పరిమితి మూడు సంవత్సరములుగాక ఐదు సం॥ములుండవలెనని సాక్షి దెల్పుచు మంత్రులను సభ్యులను వారివారి పనలను గుర్తించి సభలముజేయుటకే మూడు సం॥ములు చాలవని దెల్పిరి.

ఎన్నికలకు యెంత అవకాశమునెక్కువగ నిచ్చిన నియోజక వర్గమునకు అన్నివిషయములును దెలుసుకొనుట కంత యెక్కువగ అవకాశముండునని అభ్యర్థుడు దెల్పెను. సాక్షి యిందు యేకీభవింప లేదు.

శాసన సభయందు పార్టీలను సక్రమ పద్ధతులమీదనెర్పి టుపనంతేవరకును మంత్రులను శాసనసభ నిర్ణయించిన వర్గము నుండి యెన్నుకొనవలెనని కేల్కారుగారు విజ్ఞప్తిలో దెల్పిరి.

కే॥ మా దిన ఆచరణలో నెక్కడనులేదని సర్ అలెగ్జాం డరు యడ్జినుగారు సూచించిరి. శాసనసభలో మూడు పక్షములు సమానముగ నున్నపుడునెడల ఒకవర్గము నెన్నుకొనుట కష్టముగ నుండును. సంఖ్యలో ఆధిక్యముగల పార్టీ వారు తమ అభ్యర్థులనేయెన్నుకొనునెడల సభయింతటి విశ్వాసమును బొందజాలదు.

సాక్షి యీ విషయను ఆచరణలో జరుగునని తలంపలేదు

అభ్యర్థుడు—హిందూ మహావ్యధియే పక్షములుండునెడల మంత్రుల నియమించుటకు సూచించిన యీపద్ధతివలన ఫలితమేమగును?

సాక్షి—అప్పుడు పని జరుగును. గవర్నరుగారవ్వడు పనిజరుపగల మంత్రులనెన్నుకొనవలెను. కాని యీమంత్రులకు సం॥మునకు జీతము ఒక్కరూపాయని చక్కగ నిచ్చునెడల యేమంత్రుగాని నిలిచియుండడు. (నవ్వు) మంత్రులను శాసనసభ వారితో సంప్రదించి నియమింపవలయును.

అభ్యర్థుడు ప్రభుత్వక్రమపద్ధతినిదెల్పి, ఎవరిని సంత్రుగ నియమించిన అందరకును అంగీకారముగ నుండునో గవర్నరు కనుగొని నియమించిన జాలునని సూచించెను.

సాక్షి యింకను మంత్రుల శాస్త్రుకొను, కొకవర్గము నేర్పడవలె నను పద్ధతియే మంచిదని పట్టుకొని యుండెను.

శాసనసభవాట పరిపాలనా విషయములలో యెక్కువగ జోక్యము గలుగజేసి నకుండ నిషేధించుట జేమి సూచించెదరని కేల్కారుగారిని సర్ అలెగ్జాండ్ రంటల అడిగెను.

నిబంధనలేయవలెనని సాక్షి జెప్పెను. ఇంకను జేయవలసినదేమనగా అందరతోగలిసి సంప్రదించుట తప్పనిసరి జేయవలయును. ప్రజాయత్త విషయమైనను ప్రభుత్వాయత్తమైనను కాబినెటు చర్చలలో మంత్రులు వోట్లనిచ్చు సభికారము గల్గియుండవలెను. కాబినెటు సమావేశములు బహు అగుదుగ యెప్పుడో జరుగుచుండును. అందువలన ప్రజాయత్త శాఖలకు గవర్నరు

ప్రాయమైనపుడు, నియోజకాధికారమును విస్తరింప గోరదరా?

అభ్యర్థుడు—అట్లుయినయెడల వారికి ప్రాతినిధ్యముండునటుల జేయుటకష్టము. ఇంకను అభ్యర్థుడు ప్రశ్నింపగా, గతమాకు సభ్యులలోను మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో జాతివేత భావము యెక్కువయ్యెనని అయనకు గాన్పించినటుల దెల్పెను.

కును సమావేశమే లేకపోవుచున్నది. ఆయన తనకాని విషయమై కొన్నివిషయములలో యితర మంత్రులతోను, ప్రభుత్వసభ్యులతోను సంప్రదింపెను.

మంత్రులు గవర్నరుగారితో నేతీభవింపనపుడు ప్రభుత్వసభ్యులవలెనే ప్రత్యేకాభిప్రాయమును తెలుపునధికారము గల్గియుండవలెననియు, ఆయభిప్రాయములను భారత ప్రభుత్వమునకు బంపవలెననియు కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

అగ్రతమము— ప్రజాయత్ర శాఖలపై భారత ప్రభుత్వమున కేట్టి యధికారమును లేదని వినుచు దలయును గదా!

సాక్షి— అవును. వారికి దెలియుటకు మాత్రము వానిని పంపగోరెదను.

మంత్రగవర్నరుతో నేతీభవింపనపుడు రాజీనామాపై యాయవలెను. లేదా యావిషయమై శాసనసభ్యులకు ఆంధ్రవత్రిక జేయుటకుల పురిగొల్పవలెనని కేల్గారుగాను విజ్ఞప్తిలో చెప్పిరి.

మంత్రులెందో విధముగచేయుట యుక్తమా? అట్లు జేయుట గవర్నరు నెడలభక్తి జూపుట యగునా, మంత్రుల రాజీనామా నిచ్చుట యుక్తము గాదాయని అగ్రతమము చెప్పెను.

సాక్షి అట్లుజేయుట యుక్తము గానని యొప్పుకొనినను మానన స్వభావముగలతర బక్తికర్తాక్షీనామ మంత్రులగుట తనకు ప్రజాపాలులు చెనుక గలవని గవర్నరుకు తెలుప నవసరమగుచుండును. ఆయన ప్రజాభిప్రాయమును నిర్వహించుట ధర్మము గావున ప్రజాభావమును తెలుపుటయే అందరి భావమని చెప్పెను.

మంత్రులు తమ క్రింది యధికారులు తమ విధానముల తీరస్కరించినపు డెట్టిచోనినీ జేయజాలని కేల్గారుగానొక పార్లమెంటులో ఆశ్చర్యపడిరి.

ఒకవేళ మంత్రులతో నేతీభవింపనపుడు న్యాయముగ భేదాభిప్రాయముల గల్గియున్నందులకు ఆసీసలకు హానిజేయుట గాదుగదా యని అగ్రతమము సాక్షిచెప్పెను. బహుశః పక్షభేదములను తీరస్కారముజేయుట యీ సాక్షియననులో నున్నదని అగ్రతమము చెప్పెను.

కేల్గారుగాను ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు యిప్పటివలె, మంత్రులనిర్ణయముతో జోక్యము గలుగజేసికొన నీయవచ్చునా, శాఖాధికారులు తన యభిప్రాయములను మంత్రులయెదుట తెలుపవలయునా, మంత్రుల భేదాభిప్రాయమునయొడల, శాఖాధికారి యీతనిమించి గవర్నరుగారివద్దకు పొమ్మడమనియు చెప్పిరి.

శాఖాధికారులు ప్రభుత్వసభ్యుల మీనుగానూడ గవర్నరువద్దకు బోయివున్నపుడు మంత్రులకు మంచి యేర్పాటుజేయ సాక్షి ఉద్దేశమా అని అగ్రతమము చెప్పెను.

కేల్గారుగాను— అవును.

అగ్రతమము— మొత్తముమీద నొక విధానమున్నను విషయములలో జోక్యముగల్గననియు, ఆశ్చర్యము నవ్వనెడల గవర్నరుగాను త్రోసివేయవలెననియేనా మీరాశ్చర్యజేయుచున్నది?

సాక్షి— అవును. కాని ప్రజాయత్ర శాఖలలో శాఖాధికారులు గవర్నరుగారితో సంభాషింప గోరవచ్చును. ఇట్టి నిబంధన ప్రభుత్వయత్ర శాఖకులేదు. శాఖాధికారులు గవర్నరుగారివద్దకు సరాసరి బోవు నధికారమిచ్చినను, నిబంధనలందు మంత్రుల కట్టి హక్కుయేమియు లేదు.

సాక్షి అగ్రతమమును ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు తనకు గవర్నరుగారితో మిత్రభావము లుండెననియు కావలెనయెడల అత్రాత్ర గూడ గవర్నరుగారిని జూడగల్గియున్నట్లును చెప్పెను. ఇంకను ఆయన జెప్పెను గౌరవవిరుద్ధము లిచ్చుచువిషయములలో మంత్రులతో సంప్రదించుటలేదనియు యావిషయము నొకసారి గవర్నరుగారికి మాత్రముగల ప్రత్యేకాధికారమనియు చెప్పెను.

అగ్రతమము— ప్రభుత్వసభ్యుల విషయముగూడ సంలేగదా.

సాక్షి— నాకు వారివిషయము దెలియదు.

సభ్యులకు రక్షణము నిచ్చుటకై రాష్ట్రీయశాసనముల గావించి వారిశీతములను నిర్ణయింపవలెనని సాక్షి చెప్పెను లేకున్నయెడల ప్రతిసంవత్సరము వచ్చు అవార్డుముల నాపుట కష్టముగ నుండును.

అగ్రవిషయమై సాక్షి జెప్పెను ఆయన ఒకసారి ఆర్థిక శాఖలో నేతీభవింపక బోవుట బుద్ధింపెనని చెప్పెను. వైస్రూకాలేజీ నొక బానిని నిర్మించుటకు ఋణముదీసికొని మలదాని ప్రతిసంవత్సరము వచ్చు ఆదాయమునుండి యిచ్చుటకు యేర్పాటుజేయగా యిందులకు ఆర్థిక శాఖయేతీభవింపక భోయెను. ఇందులకు లాభముండవని వారుచెప్పిరి. ఇంకను సాక్షి యిట్లుజెప్పెను: ఆఫీసరులు రెండుశాఖలలోను పనిజేయుచున్నపుడు వారివిషయమై వచ్చినకేసుల చారణలో అందరునుగలిసి సంప్రదింపలేదు. ఒకజిల్లా రెవిన్యూ ఆఫీసరు అసహాయవాదము మునిగి

పలు యెన్నికలలో పాల్గొనకుండునట్లు ప్రచారము జేసినట్లుల యింటి పత్రికలలో ప్రచురింపబడెను. ఈ యెన్నికలు సానికస్వపరిపాలనా శాఖకు సంబంధించినవి. ఈవిషయమై ఆయనతో సంప్రదింపకుండుట విచిత్రముగ దోచెను. ఆయనతో సంప్రదింపకుండనేహాంమెంబరుగాను యిట్టి ఆరోపణలు జేసినవారికి ప్రాసిక్యూటు జేయవలసినదిగ ఉత్తరువు జేసెను. ఆఫీసరులను రక్షింపవలెనని సాక్షిగోరెను. కాని యావిధముగ జేయవలసినమాత్రము ఆశ్చర్యపడిన.

నిబంధనప్రకారము సామాన్య విషయములలో అందరును సంప్రదింపవలెనని యుండెను. కావున నిబంధనలలో నెట్టి లోపములేదు గాని పరిపాలనమునందు లోపమున్నట్లే ఆశ్చర్యముగదా యని అగ్రతమము నూచించెను. సాక్షి అందు కంగీకరించెను.

జాతిప్రాతినిధ్యము

సర్ మహమ్మదు షాఫీ సాక్షిని విచారించుట

సర్ మహమ్మదు షాఫీగారు జాతిప్రాతినిధ్యము విషయమై సాక్షిచేసిన దానినిగూర్చి చాలనేపు విచారించెను. ముస్లిమాష్ట్రీములలో 184 వేలకుపైగా హిందూనియోజకులున్నపుడు మహమ్మదీయునియోజకులె 1838 మందిమాత్రమే గలరని ఆయన జెప్పి, జాతిప్రాతినిధ్యమును తొలగించినయెడల మహమ్మదీయులెన్నుకొనఁడులకునకాశముండదని నూచించెను.

ఇప్పుడు గల్గిన రాజకీయ ప్రభో, యులని వహమ్మదీయులుగూడ ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లేకుండి అందరతో బాటు యెన్నుకొనవలయు కనకాశముండవచ్చునని దలంచినట్లు సాక్షి జెప్పెను. జబ్బూరు, బంద్రా మున్నగుచోట్ల ముస్లిమి పలు యెన్నికలలో జాతిప్రాతినిధ్యము లేకున్నను హిందూవో టర్కువో హిందూ అభ్యర్థులకు బదులుమహమ్మదీయుల నెన్నుకొనుచున్నట్లు ఆయన చెప్పెను.

ఇట్లు గాకుండ ప్రత్యేకముగ నొక ప్రదేశమును కేల్గారుగారిజిల్లా యగు బాల్ ఘాటువిషయమై చెబువలసినదిగ సర్ మహమ్మదు షాఫీగారు గోరెరి.

ఈజిల్లాలో ఒక్కచుహమ్మదీయుడే అభ్యర్థిగ నుండెననియు ఆతడు యెన్నుకొనబడెననియు కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

సర్ మహమ్మదు— ఆయన యెవరు?

ఉ— ఆయన ఒకమాల్లజరు వీజెంటు.

ప్ర— ఆయనకు పోటీగ నెవరుండిరి.

ఉ— ఒక హిందూవీడరు.

ప్ర— క్రిందటియునిశిపలు యెన్నికలనాట యేమి. ఎందుకు కమిటీ సభ్యులగ నెన్నుకొనబడిరి.

ఉ— నేను కమిటీ సభ్యుడను. సర్వేయ సభ్యుల నాకు దెలియదు. కాని 25 అని అనుకొనెదను.

ప్ర— ఎవరైన మహమ్మదీయుడు వచ్చెనా?

ఉ— ఎవరును యెన్ని కలందు పాల్గొననే లేదు.

ప్ర— మీ రాష్ట్రములోని మహమ్మదీయులు ప్రత్యేక నియోజక వర్గము గావలెనని కోరెదరా?

ఉ— ఇతర రాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు కోరుట చేత నాకు అట్లే కోరెదరు.

ప్ర— మీ రాష్ట్రములో భూస్వాములు ప్రత్యేక నియోజకవర్గముగావలెనని కోరెదరా?

ఉ— ఇప్పుడుగావలెనందురేమో గట్టికజెప్పజాలను.

సర్ మహమ్మదు— మీరు జెప్పిన ప్రకారము శాసనసభ పునర్నిర్మాణము జరిగినగాని రాజకీయాభివృద్ధి జరుగజాలదా?

కేల్గారుగాను— ఇంకను హక్కులేమైన యిచ్చినయెడల యిచ్చుచున్న ప్రకార మెక్కువ లాభముండదు.

సర్ మహమ్మదు— స్వల్ప సంఖ్యాక పక్షము అధికముగ నున్నపుడు ప్రాతినిధ్యమియ్యకున్నయెడల ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వమునా?

సాక్షి— ఏజాతిగాని స్వల్పసంఖ్యాకము గానిదిలేదు. మహమ్మదీయ, మహమ్మదీయేతర నియోజకవర్గములేల నెలకొల్పవలయునో నాకు దెలియుటలేదు.

సర్ మహమ్మదు— దేశములో యూరోపియనులకు యెక్కువ నష్టమువచ్చినపుడు, శాసనసభలో యూరోపియనులకు ప్రాతినిధ్యములేకున్న ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వమునా?

ఉ— అందరతో బాటు యూరోపియనులుగూడ సభ్యుల టకు ఆటంక మేమియును లేదు.

సర్ మహమ్మదు— ప్రభుత్వసభ్యులు మంత్రులయందు వారి శాఖవిషయమై విశ్వాస ముంచలేదని ఆశ్చర్యపడియుండిరి. మీశాఖవిషయములో నట్లు జేసియుండిరా?

సాక్షి— నే నెప్పుడును నాశాఖాపాలనా విధానమునుగూర్చి ప్రభుత్వసభ్యులతో సంప్రదించితిని. కాని వారు మరల తగినట్లు ప్రత్యుత్తరము జేయలేదు.

ప్రత్యేకవిషయములో ముఖ్యములు అముఖ్యములని విధజించి ముఖ్యములైనవానిని గవర్నరుగారికి వధవివేయుటను

గూర్చి ఆశ్చర్యపడిన విషయమున, మంత్రులమిత్రము యేప్రత్యేకముఖ్యమో యేది అముఖ్యమో నిర్ణయించుట లేదా యని సర్ మహమ్మదు షాఫీ చూడెను.

సాక్షి అట్లేయని యొప్పుకొనెను.

గవర్నరుగారు కార్యనిర్వాహక సభ్యుల సలహాకు ఒడ్డుదెయుండ, మంత్రుల విషయమున అట్లుగానని కేల్గారుగాను ఆశ్చర్యపడిరి.

సర్ మహమ్మదు షాఫీగారు దానిని చదివె 52 (2) సెక్షనును జూపి అందు గవర్నరు గారు మంత్రుల సలహాను అనుసరింపవలెననియు, సర్వ కార్యమున్నయెడల భిన్నముగ ననుమతమునని యున్నట్లును చెప్పెను.

చిరకభాగములో చెప్పిన విషయములను ముదటిభాగము సంస్కరింపబడునని కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

ప్ర— ఏదో కొన్ని ప్రత్యేకసందర్భములలో ఆయన సలహా దాటిపోవునదా?

ఉ— 55 (2) సెక్షనుకును 52 (2) సెక్షనుకును భేదము గలదు.

సర్ మహమ్మదు— ఆవిషయమై తరువాత చర్చించెదము. మీరు అన్నిశాఖలను ప్రజాయత్రము చేయవలెనని కోరిన విషయముదప్ప మిగిలిన నూచనలన్నియును యాష్ట్రమును సమరింపకుండనే సలహా జేయుట సామర్థ్యమని రెండుపరా.

ఉ— ఈవిషయము లాంధ్రము జెప్పవలయును. కాని కొన్నివిషయములలో స్వయంబంధ సర్వము చేయవలెనని తలంచెదను భారత ప్రభుత్వమునందు గూడ కై, విదేశీయ రాజకీయ శాఖలందు లెప్ప బాధ్యతను ప్రకటించెదమును.

సర్ మహమ్మదు— భారత ప్రభుత్వమువారును భారత శాసనసభలును యేతీభవింపవును భారతమంత్రుల తీరస్కరించి పోరాదు అను జాయింటు కమిటీసలహాను నిబంధన రూపముగ జేయవలెనా, యీ నిబంధననుండి సైనిక విదేశీయ వ్యవహారముల నిషేధించెదరా?

సాక్షి— భారత శాసనసభలకు బాగ్యత నిచ్చినపుడు అవిషయములలో నెట్టి నిబంధనయు నక్కరలేదు. ఆ నిబంధన సైనిక విదేశీయ రాజ్యాంగ వ్యవహారముల విషయమున మాత్రమవలయును. కాని జిట్టి నిబంధనలు నామమాత్రములుగ మాత్రమేయుండను. (నవ్వు)

జిన్నాగారు విచారించుట

సైన్యమును జాతిగ నిషేధించెదరా లేక పునర్నిర్మాణము విషయమున శాసనసభకు కొంత అధికారమిచ్చెదరా యని జిన్నాగారు రచిసిరి.

సాక్షి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు సైన్యము విషయమై పూర్తిగా నాలోచింపలేదనియు, అందు రకు 50 కోట్లను ప్రత్యేకించి శాసనసభ సమ్మతిని బడయవలయునని జెప్పిరి.

జిన్నాగారు, స్వపరిపాలనమునకు స్వయం రక్షణము ముఖ్యమని చెప్పుచు, భారతీయులకుందు తననీక్షము గల్గుటకు ఏదే నొక విధానము నాలోచింపవలదాయని సాక్షిచెప్పిరి.

ఈ విషయమై ఆలోచించి సిద్ధముగ నుండలేదని కేల్గారుగాను జెప్పిరి. ప్రస్తుతము సివిలుపరిపాలనమువిషయ మాలోచించి పిదప సైన్యము విషయము జూడవచ్చునని తలంచెను.

జిన్నాగారు— జాతిప్రాతినిధ్య విషయములో మహమ్మదీయులు చాలమంది కడి యిష్టముగ నున్నపుడు, నిర్బంధము జేసియైనను నారట్టి యభిప్రాయమును వీడవలెనని గోరెదరా?

ఉ— అవును. అట్లే కోరెదను. (నవ్వు) వారు మామూలుగా అందరితో బాటు యెన్నికలలో పాల్గొనవలెనని కోరెదను.

జిన్నాగారు మరియొక ప్రశ్నచేయగా సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు, నియోజకవర్గ మిష్టమున్నప్రకారము రాష్ట్ర వ్యవహారములను జూదుకొన సమర్థులగు వారిని శాసనసభలకు బంపుటలేదని జెప్పెను వారికి రాజకీయవిషయము లేవియో యేమిజేసిన యేమియునో యేరియును దెలియవలెనని.

జిన్నాగారు— అప్పటికి అన్నిశాఖలను ప్రజాయత్రము గావలెనని కోరెదరా?

సాక్షి— అవును. కొన్నింటిని ప్రజాయత్రము జేసినపుడు మిగిలినవానినిగూడ జేయవచ్చును.

శాసనసభ్యుల నెట్టి గుణవిశేషము లుండవలెనని నిర్ణయించెదరా? కుత్తుకుగ జెప్పవలెనని జిన్నాగారు రచిసిరి.

అభ్యర్థి యేదేని యొక స్థానిక సంఘమునందు పది సం॥ ముల యనుభవముగల్గి, విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రుడైనా లేక న్యాయవాది, భిషగ్వర స్పెల్టియ వో యుంకియుండవలెనని సాక్షి జెప్పెను.

జిన్నాగారు— అట్లైన పై ఆ శాస్త్రు గారు అర్హులు గారని మీ తలంచెదరా? (నవ్వు)

సాక్షి— కొందరుకు నిషేధము జేయవచ్చును. ఏదో కొన్ని విషయములందు కష్టము లున్నంతమాత్రముగ న్యాయ నిబంధనలు చెడిపోవు.

జిన్నాగారు— మీ నూతన లంగీకరించునెడల ప్రభుత్వ విధానము చాల సుఖరింపవలసియుండును.

సాక్షి:—అవును.

ప్రశ్న:—ఈశాన మిల్లుండగనే కొన్నిసవ రణలు జేయవలెనని ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానము మీ కిచ్చుచున్నా?

ఉ:—నాకు ద్వంద్వప్రభుత్వవిధాన మిచ్చుచు లేదు. దాని నంతరింపజేయవలెను. కొన్నిలోపము లను తొలగించినను ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానము నే నంగీకరింపజాలను. నేను మరల తత్కార్యవిధానమున మునుగుజాలను.

జిన్నా:—అది తృప్తికరముగ పనిజేయదని యీ మీ అభిప్రాయము?

ఉ:—గతానుభవమువలన అది కరణాన కూ లము గాదని దోచెను.

సాక్షి మరయుకప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు కాసన భలో శాసనముగ తనకు అనుకూలముగ సమ్యము అధిక సంఖ్యాకములుగ వచ్చుచుండెనని జెప్పెను.

జిన్నా గారు:—మీరు మంత్రిగనుండి యెవరికి బాధ్యత వహించి?

ఉ:—కాసనభటును, నన్నునియమించిన మంత్రికిని బా ధ్యత గల్గియున్నట్లు దలంచెను.

జిన్నా గారు:—అనగా మీకు ముందుకు బోలే నయ్యి నెనుకబోలే గొయ్యిగ నుండెనా?

సాక్షి:—నేను బంపిన విజ్ఞప్తిలో యిద్దరు యజమాను లనుచుండెడిట్లుబలసి యుండవచ్చును.

ప్ర:—ఆ ప్రయోగమునే మరల జూడవలెనని కోరి దరా?

ఉ:—లేదు.

ప్ర:—మీరు పంపిన విజ్ఞప్తిజూడ గవర్నరుగారే ప్ర జాయ శ్రీకాళి అధికారిగ నున్నట్లును మంత్రిలు సమాలోచి తులుగ నున్నట్లును తెలియుచున్నదే?

ఉ:—భారత ప్రభుత్వకాసనము 52 వ సెక్షను ఆర్థ ముక్కు వోచుచున్నది. మంత్రి సమాలోచనకు మాత్రమే. అంత కన్న యెక్కువ యేమియు జేయజాలదు.

డాక్టరు పరంజిపైగారు

అంతట కేల్కారుగారిని విచారించిరి.

ఇంగ్లాండులో గూడ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము నొ సగిలవుడు నియోజకవర్గములు కొద్దిగనే యుండెననియు, సం స్కరణము లొసంగిన పిదపనే నియోజకవర్గము బలపడెననియు డాక్టరు పరంజిపైగారు జ్ఞాపకము జేసినపుడు కేల్కారుగారు ఆవున అంగజరించిరి. మళ్ళరాష్ట్ర ముల కాసనభటుల గావించిన కాసనములు నిమ్మజాతుల కను కూలముగ నుండెననియు, ఉన్నతతరగతుల సభ్యులగునారే వానిని ప్రవేశపెట్టెననియు జెప్పిరి. కేల్కారుగారు బ్రాహ్మణుడు. ఆ యనమంత్రిగ నున్నపుడు ప్రాథమికవిద్యాకాసనముక్రింద వోట గుగాని జనసామాన్యమునకు లాభకరముగ నుండుటకై కొన్ని నిబంధనలు చేయబడెను. కాసనములుచేయుటలో నిరక్షరుల దను, బీదలకును అనుకూలముగ నుండునట్లు జేయుచుండిరి.

అంతట డాక్టరుపరంజిపయిగారు నహమ్మదీయనియో జకవర్గవిషయమునుగూర్చి యడుగగా జాతిప్రాతినిధ్య మునలే యుండరాదని లేకు నిశ్చితాభిప్రాయమును సాక్షి చెప్పెను.

డాక్టరు పరంజిపై:—ప్రస్తుత పరిస్థితు లభివృద్ధి జేసి అన్నిచరగతుల వారికిని ప్రాతినిధ్య ముండునెడల బాగుండునని తలంపరా?

కేల్కారుగారు:— అందరకును క్షేమముగావలసినదే గాని అన్నితరగతులకును ప్రాతినిధ్యముకల్గలేదు.

డాక్టరు పరంజిపై:— ఎలే మనదేశములోని జాతులు ఒకటియై ప్రత్యేకలాభములగురు స్వభావముగదా?

కేల్కారుగారు:— నాకదితెలియదు.

డాక్టరు పరంజిపై:— మీరు మీవిజ్ఞప్తిలో పాలనాగు ధియుగలనారే యెన్నికలందు పాల్గొననట్లులని చెప్పితిరి. నేను కాలేజి ప్రాధికారము అర్హుడనేనా?

జిన్నాగారు డాక్టరు పరంజిపైనిజూచి లేదు గాబోలు ననిరి.

కేల్కారుగారు:— నాకివిషయమై గట్టిపట్టుదల గల ను. స్థానికసంఘముల పరిపాలనమునందును పబ్లిక్ అఫీసులలో ఆనుభవము నుండుట అవసరమని నా అభిప్రాయము.

డాక్టరు పరంజిపై:— కాలేజి పరిపాలనము పాలనా మధనమని మీరు తలంపరా?

కేల్కారుగారు:— కాదని నేను జెప్పలేదు.

డాక్టరుపరంజిపై మంత్రిలను నియమించుటలో యి ఘ్నన కాసనభటులలో సభ్యులనుండి ఒకవర్గమును నెన్నుకొని అంగుల కిగవర్నరుగారు నియమింపవలెనని మీరు కేల్కారు గారు, ముందుగ గవర్నరుగారు కాసనసభ్యుల కొందరును మం త్రులుగ నియమించె ననుకొనుడు. కాసనభట్రిక్ష మొద టిసారి సమావేశమైనపు డవిద్యావతీర్కాన ముపపాదించి అరిగి

కరింపబడిన యెడల వారుండు, లేదా రాజీనామా పెట్టిపోయె దరు. ఇట్టియేర్పాటు మీకెట్లు రుచించును.

కేల్కారుగారు:—కాసనభట్రిక్ష యూరకుండి అభిశంసన తీర్మానము గావించు కుండునెడల విద్యావ తీర్మానము గావించి నట్లే తలంపవచ్చును. అభిశంసనము లేనపుడు విద్యావతీర్కానము.

కాసన సభలకార్యదర్శుల విషయములో ఆయనకుగగ్గిన యనుభవము ఆకారముగ లేదని కేల్కారుగారు జెప్పిరి. వారికి నెలకు 250 రూ॥లు జీతము. పిదప వారిజీతము కోజుకు రెం డు రూ॥లు చేయబడెను. ఇట్టి పరిస్థితులలో కాసన సభకార్య దర్శులుగ పనిజేయుటకు పనిచెలిసినవారుగాని తెలివిగలవారు గాని వచ్చెదరని తలంపజనదు.

డాక్టరు పరంజిపై:—ప్రభుత్వాయత్తకాళా విషయ ములకు సంబంధించిన కాగితము లేమైన మీకు జూపబడెనా?

కేల్కారుగారు:—లేదు.

అధ్యక్షుడు:—కాబినెటు సమావేశములో అందరును గలసి చర్చించునపుడు అందుకు సంబంధించిన కాగితములు మీ కు జూపబడెనుగాదా?

కేల్కారుగారు:—అవును. కాని నిబంధనల ప్రకారము మంత్రి లేకాగితములుగాని కావలెననికోరెదాడు.

డాక్టరు పరంజిపై:—మీకు పరిపాలనా కార్యములకు బాధ్యత లేదనియు అదంతయు ప్రభుత్వాయత్తననియు ప్రజ లకుగాని కాసనసభ సభ్యులకుగాని యెప్పుడైన జెప్పియుం డిరా?

కేల్కారుగారు:—లేదు. అట్లు జేసినయెడల ప్రభు త్వములో రెండవపక్షమునకు ద్రోహము జేయుటయని తలంచి అట్లు జేయలేదు.

డాక్టరు పరంజిపై:— మీరు మంత్రిగ నుండుటవలన కాసనసభలలో ప్రభుత్వపక్షములో నేతీభవింపనపుడు వోటు జేయుకుండువాక్కుగలదు. అహమ్మకు మీ రెప్పుడైన చలా యింతిచిరా?

కేల్కారుగారు:— లేదు. నేను ప్రభుత్వములో రెండ వపక్షమునెడ భక్తిగగ్గియుండుటచేత అట్లుజేయలేదు. (నవ్వు)

డాక్టరు పరంజిపై:— మీకార్యదర్శులు ఒక్కొక్క ప్పుడు మీతో నేతీభవింపక గవర్నరుగారి వద్దకుబోయి ఆయన అంగీకారమును బడసిరిని జెప్పితిరి. ఆవిషయము లేమైనజాతి భేదమునకు సంబంధించినవా?

ఉ:— నేను క్రొత్తవాడననియు, మంత్రిగాకముం డు పీఠధునగుటచేత వారికిప్రార్థనము అనుభవముగల విషయము లలో నేను నొక్కయేమియు జెప్పరాదని తలంచిరి. గాబోలు ను. అందుచేతనే గాబోలు నేనువారిసలహా దీనికొనవలెననివారు డలంచిరి. (వెదనవ్వు)

డాక్టరు పరంజిపై:—కొన్ని విషయములలో నిన్ను మించి పనిజేయుచుండిరా?

కేల్కారుగారు:—అవును.

డాక్టరు పరంజిపై:— ఆపని ఉద్యోగం నియమించు టలోను మార్పుటలో గూడ జరిగెనా?

కేల్కారుగారు:—అవును.

డాక్టరు పరంజిపై:—పేర్లను జలుపకుండ కొన్ని ఉ దాహరణల జెప్పెదరా?

.ఈసందర్భమున సర్ అలెగ్జాండరు మడ్డెనుగారు యి ట్టిప్రశ్నలను రహస్యముగ నడుగవలెనని డాక్టరు పరంజిపై గారినికోరిరి. అందులకు డాక్టరు పరంజిపైగారు రంగీక రించిరి.

డాక్టరు పరంజిపైగారు మంత్రిల నియామకమును గూర్చి ప్రశ్నించుచు మద్రాసు ఆవర్మవిప్లవమేనాయని తుడి గిరి. గవర్నరుగారు ప్రధానామాత్యుని యెన్నుకొని ఆయనతో యితరమంత్రిల నెన్నుకొనుపద్ధతి ఇష్టమేనా?

కేల్కారుగారు:— ఆస్థితిస్సహాయముగ నుండును. ప్ర ధానామాత్యుడు ఇతరమంత్రిలపై అధికారము గల్గియుండు నేమేనాయని భయముననున్నది.

సర్. శివసావిత్రిఅయ్యరు:— మిమ్ములకు ప్రధానా మాత్యుడుగ నియమించి యితరమంత్రిల నియమింపగోరినను కొనుడు.

కేల్కారుగారు:— అదిమరియుక విషయము (వెద నవ్వు)

డాక్టరుపరంజిపై:— మీరు మంత్రిగనన్నపుడు మీరు ఆచరణలో బెట్టికోరిన అభిప్రాయములు ఫలవంతములయ్యెనని తలంచెదరా?

కేల్కారుగారు:— ప్రభుత్వవిధానమునందు మాత్రము నెరవేరినది.

డాక్టరుపరంజిపై:— నేను రెండుసంవత్సరమునకు నగా, మంచి చక్కనిపరిశీతులుండు నెడల ద్వంద్వప్రభుత్వము తగిజేయునా?

కేల్కారుగారు:— చేయజాలదు. ఇంతటితో డాక్ట రు పరంజిపైగారు జేయు విచారణ ముగిసెను.

సర్ లేజి బహదూరు సప్రూగారు

అంతట కేల్కారుగారిని విచారించిరి. ఆయన విచారణ నేడు పూర్తిగాకమునుపే సభవారులేచిరి.

సర్ లేజి బహదూరు సప్రూగారు ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు కేల్కారుగారు తాను సహకారోద్యమ సందర్భమున పనిజేసియుండుటచేతను సహకారసంఘాధికారిగ నుండుటచేత ను, కో-ఆపరేటివు బ్యాంకు డైరెక్టరుగనుండుటచేతను గ్రామ బాసులతో సంబంధము బాగుగగలవనియు, వారియువ్యమును బాగుగ ప్రకంపింపగల్గిరినియు జెప్పిరి. 1920 లో వెను కటి కాసనసభలో మధ్యరాష్ట్రములందు ప్రాథమిక విద్యా కాసనము ప్రభుత్వమువారి చేతనే గావించబడినది. అందులకు ప్రతికూల మేమియురాలేదు. అట్లుగాక అనధికారసభ్యులంద రును అందుకంగీకరించి అభివృద్ధిజేయగోరి, అందువలన లాభ ములను గనుగొనిరి. ఇంతేగాదు ఆయన బ్రాహ్మణుడైనను స్వయముగ అనేకసవరణల నుపపాదించి నిర్బంధప్రాథమిక విద్యను ప్రోత్సహించెను. తలదండ్రులు తమ పిల్లలను బళ్ళకు పంపవలెనని నిర్బంధమేగాక స్థానికసంఘములుగూడ నిర్బంధ విద్యావిధానమును ప్రవేశపెట్టవలెననియుకోరెను. కాని ప్రభు త్వమువారు దానిని తిరస్కరించిరి. ఆయన మంత్రియైనపుడు యెన్నియో నిబంధనలు జేయవలసియుండుటచేతను, స్థానిక సంఘముల ఆర్థికస్థితిగూడ విచారింపవలసి యుండుటచేతను, డబ్బు లేకపోవుటచేతను నిర్బంధవిధానము నాచరణలో తెట్ట జాలక బోయెను. ఆ యన విద్యా శాఖా మాత్యు డు గ ను న న్న పు డు క న న్న ఆ ఉ ద్యో గమును వదలి పోవునప్పటికి రాష్ట్రములో నిర్బంధవిద్య బా గుపడెను. కారణము పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సంఖ్య అసహ యోద్యమము వలన చాలవరకు తగ్గిపోయెను. పాఠశాలలకు పిల్ల లను పంపుమని తలదండ్రులును ప్రోత్సహింపరుచుటకు కొంతకొ లము బట్టెను. పిల్లల సంఖ్యతగ్గిపోవుటకు ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధాన ముగాని, ప్రభుత్వబై ఖరిగాని కారణము. దీనికంతకును అసహ యోద మమే కారణముకాదు. ఇప్పుడుమరల గంఖ్య యెక్కివ గుచున్నది.

సప్రూగారు:—మీరు మంత్రిగనుండ పాఠశాలల స ఖ్య యెక్కువగాలేదా?

కేల్కారుగారు:—అసహయోద్యమమువలన అది అవస రము లేక పో యె ను. ఉ న్న పా థ శాలలే అప్పుడు ఉ త్తవిగ నుండెను.

డాక్టరుసప్రూ:— నెండెరి విద్యావిషయ మెట్లుం డెను?

కేల్కారుగారు:— ఇచట గూడ విద్యార్థుల సంఖ్య అసహయోద్యమము వలన తగ్గెను. కాని నేను ఉద్యోగము వద లునప్పటికి అభివృద్ధి గాన్పించుచుండెను. తుదకు కొన్నిపాఠ శాలలలో వోటు లేకపోవుటవలన చేర్చుకొనుట లేదనవలసి వచ్చెను. అందుచే బాలురు యితరపాఠశాలలకు బోవలసి వచ్చెను.

డాక్టరు సప్రూ:— నాగపూరు విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుటను, సాడరు కమిషను సలహాపద్ధతిని ఉన్నత పాఠశాల విద్యవిషయక సంఘమును స్థాపించుటను మీ రేనా బాధ్యులు?

కేల్కారుగారు:— అవును.

డాక్టరు సప్రూ:— డబ్బుకొరకు ఆగియుండవలసి వచ్చెనా?

కేల్కారుగారు:— నేను డబ్బువస్తుందని ఆగనివ్వవడ లేదు. నేను మొదలు విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుట ధర్మ మైయుండెను. డబ్బు యోజోవిధముగ పిదప వచ్చును.

సర్ మహమ్మదు సుఫీ:— నాగపూరు విశ్వవిద్యాల య స్థాపన నూచన ఘోషించెనా.

కేల్కారు గారు:— ఒక విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపిం పవలెనని మేము ఆలోచించుచుంటిమి.

సర్. ఉహమ్మద్ షాఫీ:— భారత ప్రభుత్వమువారు ఆం గీ కరిం చి మా చ న నే మీ రు ఆ చ రణ లో బెట్టినమాట నిజముగాదా? నేనప్పుడు విద్యాశాఖా మా త్యుడుగ నుంటిని.

కేల్కారుగారు:—విశ్వవిద్యాలయస్థాపనా విషయము 21 యెండ్లనుండియు ఆలోచనలో నున్న విషయము నాకు జ్ఞాపకములేదు.

డాక్టరు సప్రూ:—కాని యీ ఉపపాదనము ఫలించు టకు ఆర్థికముగ మీలేకారకులు.

కేల్కారుగారు:—అప్పుడు సాక్షి యింకను జెప్పుచు ఉన్నతజాతులవారు నిమ్మజాతులు నుద్ధరింపగోరెదరనియు, గతవత్సరము నిమ్మజాతి సభ్యుడొకడు వారిజాతివారు సామాన్యముగ అన్ని బావులనుండియు నీళ్లు తోడు కొనకుండ నిషేధమురెడగూడదనియు నుపపాదించెను. ఈ తీర్మానము నొక బ్రాహ్మణుడు బలపరచెను. కాసనసభలో ఒకరిద్దరు మా

శ్రీ. శే. డాక్టరు టి.ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటము

అభివృద్ధిశాఖా మంత్రి బహిరంగ పరుచుట

జస్తిసు పక్షము భగ్నమై పోయినందుకు మీనను గారి సంతాపము

నిన్నటిసాయంత్రము చాళుఖేటిలోని నార్తమద్రాసు క్లబ్బునందు, శ్రీ. శే. డాక్టరు టి. ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటమును బహిరంగపరచు సత్సవము అభివృద్ధిశాఖామంత్రియగు డి. బి. టి. ఎస్. శిశుభానుపిల్లేగారి అధ్యక్షతన జరిగెను. ఆసందర్భమున జస్తిసుపత్రికాసంపాదకు లగు కె. వి. మీననుగారు నాయుడుగారిచరిత్రను గురించి వారు సంఘమునకును, దేశమునకును నొసర్చిన సేవను గురించియు దీర్ఘముగ నుపన్యసింపుచు ప్రస్తుత బ్రాహ్మణేతరపక్షముయొక్క దుస్థితిని గురించియు, నాయకుల కలహములగురించియు, విచారమును వెల్లువిచ్చి బ్రాహ్మణేతరద్యమము ఇప్పటికే భగ్నమైపోయెననియు, అట్టింకను గాకపోయినను త్వరలో భగ్నమైపోనున్నదనియు, నాయకులు తమ కలహములను, చక్కజెట్టుని ఉద్యమమును నిలువజెట్టవలెనని గోరిరి.

అధ్యక్షుడు

అధ్యక్షుడు ప్రధమమున నుపన్యసింపుచు నాయుడుగారి స్మారకచిహ్నము చిత్రపటముల రూపమున చాలప్రదేశములందు వెలకొల్పబడెననియు, కాని నాయుడుగారు ప్రాథమిక దినములందు ప్రారంభించిన యుద్యమమును గురించియు, ఆ యుద్యమముకొర కాతడు నిరంతరమును గావించిన ఆందోళనను గురించియు బాగుగ చెలిసికొనినవారి హృదయములందు నాయుడుగారిస్మృతి దృఢతరముగ నాటుకొని యున్నదనియు నుడివెను. తామింకను, తీవ్రముగ పోరాటమును సాగింపవలసి యున్నదనియు, అందుచే నీయుద్యమమును గురించియు దానిని సరిగ నడపుట పద్ధతులగురించియు జ్ఞాపక మొనర్చుచుండుట ట్టి చిత్రపటము లుడరచుననియు నుడివెను. తానప్పు దుద్యోగమున నుండుటచే నాయుడుగారి రాజకీయములందు పాల్గొన జాలక పోతిననియు, అయినప్పటికి తనకప్పుడు నాయుడుగారి యెడల చాల గౌరవభావ ముండెడిదనియును చెల్చెను.

కె. వి. మీననుగారు

మీననుగారు ప్రధమమున, తమకును నాయుడుగారికిని గల దగ్గరసంబంధమును జెల్పుచు అతడు తన గ్రామనివాసీయనియు, తమకును, నాయుడుగారికిని మొదలనుండియు చాల అన్యోన్యభావము గలదనియు అందుచే, నాతనియెడల తనకు గల భక్తిని వెల్లడించుటకు వచ్చిననియు నుడివెను. ఉపన్యాసకుడు, తానాసమయమున నుపన్యసింప నంగీకరించుటకు వారి యొక కారణము గలదనియు, నాయుడుగారిచే స్థాపింపబడిన బ్రాహ్మణేతరద్యమము, సరియగు మార్గమున నడచుచున్నదాయను విషయమున తన యభిప్రాయముల ప్రజలయెదుట నుంచుట కీతరుణము నుపయోగించుకొన నెంచితినిననియు నుడివెను.

తరువాత నాయుడుగారి జీవితచారిత్రమునుగురించి నడుపుచు, ఆతడు గొప్పప్రతిభాశాలియనియు పౌరశాలయందు చదువుకొనుచున్నప్పుడు తరగతిలోనిబహుమానములన్నియు సాధారణముగ నాతనికి వచ్చెడినని నుడివెను. పైన్సు అనిన ఆతని కెక్కుడభిమానము. అతడు రాజధాని కలశాలయందు విద్యాభ్యసనమును ముగించినతరువాత, ఎడింబర్గోకుజని అచ్చట వైద్యశాస్త్రమును పఠించెను. అప్పటినుండియుతనకుతనమును గ్రహాశక్తినిగాంచి అచ్చటివిద్యార్థుల తీతనికెక్కుడు గౌరవించెడివారు. తరువాత నీతడు కొంతకాలము సెనెక్సు వైద్యశాలయందు హవుసుపజ్జెనుగపనిజేసెను. అప్పుడచటిరోగులు ఆంగ్లేయవైద్యుల కంటెగూడ, నీతనివైద్యసహాయుండుటకెక్కువగ నభిలషించెడివారు. అచ్చటినుండివచ్చి మద్రాసునందు, వైద్యశాస్త్రనిప్రారంభించినతరువాత, అతని కధికమగురాబడి వచ్చెడిది. డాక్టరు నాయుడుగారు మంచివాదకులకాదు. బ్రాహ్మణేతరద్యమమును సాగించునపుడు ఆతనికి పత్రికాతేజమునందు మంచి అనుభవముకుదిరెను. ఆతనికైలియు, కాశల్మమును, చదువరుల కెక్కుడు ఆనందదాయకములగునండెను. ఆతడు అంటిసెట్టికు అనువైద్యపత్రికను వెలకొల్పి, చాలజయప్రదముగ నడపెను. ఈ పత్రికయ్యందు, రెడ్ గీటుగురిపలనుగురించి నాయుడుగారు వ్రాసినవ్యాసములపైన హైకోర్టులో గొప్పకేసు జరిగెను.

ప్రస్తుతలామెంబరుగారు అప్పు డాతనికి న్యాయవాదిగ పనిజేసెను. ఈ కేసులో నాయుడుగారు తనయాగోపణలనన్నిటిని రుజువుజేసికొని విజయ ముండెను. ఈ కేసుసందర్భమున నాయుడుగారిపేరు చాలవ్యాపించెను. నాయుడుగారు తనపేరు కాత్వతముగ నుండునటుల జేయుటకు గాను “అతిమాత్రవాధిచిత్వ” అను గొప్పగ్రంథమును రచించెను. ఈ విషయమున నీ గ్రంథమును ప్రమాణగ్రంథముగ గొప్పగొప్ప డాక్టర్లంగీకరించియుండిరి. డాక్టరు నాయుడుగారు గొప్పవక్త. అతనియంపన్యాసము లనిన వినుటకు వేలగాలిది ప్రజలు వచ్చెడివారు. సంఘ సంస్కరణయందు నాయుడుగారు ఎక్కువ పాల్గొని ఆచరణలో పెట్టెడివారు. అతని గృహమునందు పంచమలను పనులజేయుటకు నియమించెడివారు.

నాయుడుగారు మొదటినుండియు రాజకీయములం దెక్కువ పాల్గొనుచుండెను. అతడు ఎడింబర్గోయందున్నప్పుడు అచ్చట భారతీయసంఘమును స్థాపించెను. అత డా సంఘమునకు చాలకాల మధ్యక్షుడుగ నుండి, భారతీయసమస్యలందు చాల పనిజేసెను. దాదా భాయికారోజీగారు పార్లమెంటులో సభ్యులకు పోటీజేసినప్పుడు దాదా భాయిగారి తరపున, ఎన్నికలయందు చాల ప్రచార మొనర్చి, వారివిజయమునకారణుడయ్యెను. మద్రాసునందు నివాస మేర్పరుచుకొనినతరువాత నాతడు కార్పొరేషను ఎన్నికలందు విజయుడైకార్పొరేషను జేరి, మద్రాసు పౌరులకు అమూల్యమగుసేవ నొనర్చెను. 1912 సం॥ న కార్పొరేషనువారి తరఫున, కాసనసభకు పంపిరి. కాసనసభయందు, మెడికలు రిజిస్ట్రేషను ఆర్డరు సందర్భమున నొనర్చిన ఆద్యుతముగ నుపన్యాసముచే చాల ప్రసిద్ధికివచ్చెను. ఈ కాసనములన వైద్యవృద్ధికి గలుగుబలమును లాభమును గమనింపని చాలమంది డాక్టర్లును, ప్రజలును తీవ్రముగ నెదిర్చినను, తాను లాభకరమని నమ్మునదానిని నడలక, కాసనమును ఒలపరిచి నెగ్గించెను. నాయుడుగారు, దుర్మలుల కొరకును, నిరాదరింపబడువారికొరకును పాలుపడుటయే తనయాదర్శముగ నిడుకొనెను. ఆతడు ఫ్యాక్టరీ కమిషనునందు సభ్యుడుగనుండి కార్మికులకొరకు తీవ్రముగవారి డి ఆంగ్లదేశమునకు జనిమాన్ ప్రభువు నొప్పించిభారతప్రభుత్వమువారినిబలపఠెముగ తనమాచనల నంగీకరించునట్లు సహాయులబాధనుండి కార్మికులను రక్షించెను. నాయుడుగారు మొదటినుండియు తీవ్రముగా కాంగ్రెసు పాక్షికులుగ నుండిరి. డి. ఎం. ఎస్. శాఖను విభజింపవలెనని కాంగ్రెసులో వీ రొకతీర్మానము నుపపాదించిరి. కాని ప్రభుత్వమువారి రప్పు దానుచన నంగీకరింపలేదు. ఇప్పుడు తీకమిషనువారి సమాచుచే యొనర్చగా ప్రభుత్వవారి నంగీకరించిరి. కాంగ్రెసు ను దాసులతో సమాజేశ మైకప్పుడు వలంబిరు దళము నేర్పాటుజేయుటయందు నాయుడుగారు విహించి ప్రశంసనీయుచు సాహాయ మొనర్చెను. దీనింబట్టుగాను తన జూంరూలు ఉద్యమమును ప్రారంభించినపుడు, అందులకు తరుణమురాతేదని ఆతడునమ్మి దానినెదిర్చెను. భారతదేశము ప్రజాసామాన్యమున నిమ్నజాతులును వెనుకబడియుండగా, తరగతులకు మాత్రము స్వరాజ్యము వచ్చుటపాడుకరమని చాటెను.

ఆతడు బ్రాహ్మణేతరద్యమమును స్థాపించినపుడు, అందువలన గలుగుకష్టములన్నియు నాతనికి దెలియును. మాంటాగు-మెన్సుఫర్డ్సంస్కరణలవలన కొన్ని శాఖలు ప్రజాయిత్ర మొనర్చబడుట తెలిసి, ఆతరుణమును విలరదాని ఎరిగి సాంఘిక ప్రాతినిధ్యముకొరకు పోరాడెను బ్రాహ్మణులను వదిలి, బ్రాహ్మణేతరద్యమమును జూచి, వారికెవో స్వల్పముగ రొట్టెముక్కలను విసరిన సరిపోవుననియెంచి ప్రభుత్వమువారు దానిని ప్రోత్సహించిరి. కొంతమంది బ్రాహ్మణుల ప్రోత్సాహముపై సాతుబరోకుమిటీ నియమించబడినపుడు, వారియెదుట సాత్వ మొసగుటకు నాయుడుగారు నిరాకరించిరి. అప్పుడొక్క బ్రాహ్మణేతరుడును సాత్వమొసగకపోవుటను గాంచి, ప్రభుత్వమువారు, నాయుడుగారి పట్టువలను గమనింపగలిగిరి. తమయాశయములకొర కిచ్చట సభికారులయెదుట వాదించిన లాభములేదనియు, ఆంగ్ల దేశమున ప్రజలయెదుట తనవాదనను ఒలపరచి, వారిని అంగీకరింపజేయు టావశ్యకమని గమనించి ఆంగ్లదేశమునకుజని అచ్చట రాజకీయజ్ఞులను, ప్రజలను తనకొక్కెలన్యాయమునుగురించి అంగీకరింపజేసి, తనయయ్యముమొరకు పాటుపడుచు నచ్చట నిర్వాణము నొందెను.

ఉద్యమము

ప్రస్తుతము బ్రాహ్మణేతరద్యమము భిన్నమై పకిపోయెను. ఉద్యమములోని ఏకీభావము అంతరించెను. ఉద్యమమునందు పక్షపాతిము న్యాపించి స్తంభించిపోవుచున్నది.

ఏమిచేయువలెనో, ఏవైపున నడువవలెనో తెలియకున్నది. ఉద్యమములోనివారందరును నిరుత్సాహము జెందుచున్నారు. ఇది చాల సిగ్గుచేటు. మనయుద్యమముకొరకు సాగింపవలసిన పోరాట మింకను చాలకలదు. ఏదోయొక కారణమువలన ఇంతవరకును, మనలను గౌరవభావముతో జూచుచున్న ప్రభుత్వమువారిపక్షము మనపక్షమును నిరాదరించి అవమానపరుచుచున్నారు. మనయుద్యమము నిరుత్సాహముపాలై శిథిలముగుటకు సిద్ధముగనుండుటయే ఇందుకుకారణము. వేరేవరవిధములు విశ్రమించియున్న శత్రులనన్నిటిని, తిరిగి కూడదీసి, సాగించుటవసరము. ప్రభుత్వమువారు మనలను సరియగుగౌరవముతో పరిగణించుచుండలేదని నిందించి లాభములేదు. మనమందర మైకృత్యంతో నిలిచినయెడల ప్రభుత్వమువారు తిరిగి తొల్లింటిగౌరవముతో జూచెదరు. మనపక్షమువారు ముగ్గురుమంత్రులు గలరు. మొదటి మూడువత్సరములలోను మనమంత్రులే ఇతర రాష్ట్రములలో నైనను సరిసమానముగ తమకార్యములనిర్వహించిరి. ప్రస్తుతము ఈపక్షములోని విభేదములవలన మంత్రులెట్టికార్యమును జేయ జాలకున్నారు. ప్రభుత్వమునందు వారిమాట ఎంతమాత్రమును నెట్టలేదు. గత ఆరు మాసములనుండియు వారిొక్క పనినేనియు జేయజాలకున్నారు. మద్రాసులోని నాయకులందరు కలసియున్నప్పుడు అందు ముఖ్యముగా డాక్టరు నరేశమొదలియారు, ఓ. తణికొండలముగార్లను జూచి, జిల్లాలలోనికలెక్టర్లు బ్రాహ్మణేతరలహక్కులనుసరిగ గమనించుచుండెడివారు. వారిప్పుడు తమకుగల స్వల్ప విభేదములను సవరించుకొని తిరిగి యుద్యమమును సరిగ నడుపవలెను.

డాక్టరు. సి. నరేశ మొదలియారుగారు

తరువాత డాక్టరు నరేశమొదలియారుగారు రధ్యక్షుని యనుమతితో నుపన్యసింపుచు, తమకును, మంత్రులవత్సమనకును గలవిభేదములు స్వల్పములుగావనియు, అవి చాల గొప్పవనియు, మంత్రులు తమఇష్టమువచ్చినట్లు ప్రవర్తించుచు, వ్యవహారములను పక్షమువారి కేమాత్రమును జెలుపక తమలోనే యుంచుకొను, చుండిరినియు, వారిచర్యలవలననే తాను మంత్రులవత్సమముండి వెడలిపోతి ననియు బ్రాహ్మణేతరద్యమమును ప్రారంభించినది దానేగాని, డాక్టరు నాయుడుగారి, డి. టి. త్యాగరాయచెట్టిగారు గావనియు నుడివెను. మంత్రులు తమ యధికారముల నన్నిటిని, వదులుకొనుచు, బ్రాహ్మణేతరద్యమము నూత్రములకు భిన్నముగ వర్తించుచున్నారు. వారి తరహక్కులను నిలువజెట్టుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారిపై తిరుగబడి రాజీనామాలు నొసగినయెడల ప్రతిపక్షపక్షములోని వారెవరును, ఆ పదవుల నంగీకరింప మని కాసనసభయందు సత్వమూర్తిగాను స్పష్టముగ చెలిపినను మంత్రు లిందుకంతయు కదులలేదు. నేను టెనన్సీలెజన్సేషనుసందర్భమున చాలసవరణలదేగా ప్రభుత్వసభ్యుడగు సర్. శ్రీనివాసయ్యంగారు అవి దేమాక్రాంతి” ఆచర్యపూరితము లనుకారణముచే వాని నన్నిటిని అంగీకరించెను. మంత్రులకాఖిలకు సంబంధించిన విషయములలో వారు ప్రతిపాదనల దెచ్చినను వానిలో నన్నిటిని గూడ నుపసంహరించుకొనవలసివచ్చెను. మంత్రులు ప్రజాహితముగ సరియగు పద్ధతులతో నడుచుకొనునెడల, నేను గూడ వారిని ఒలపరచవచ్చును. వారు తమ చర్యల సవరించుకొను విరకు ఎట్టిసంయోగమును నుండజాలదు.

తరువాత, హర్షద్యములు చెలరేకుండ అధ్యక్షుడు, శ్రీ. శే. డాక్టరు టి. ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటమును పయ్యగలతరకు తొలగించి, పటమును బహిరంగపరచెను.

తరువాత నాచిత్రపటమును రచించిన బి. కె. నాయుడుగారికి బంగారు పతకము బహుమానముగ నొసగబడెను. తరువాత, క్లబ్బయొక్క సహాయాధ్యక్షుడగు డి. కె. గోపాలరావు, బి. ఎ. ఎల్. టి. గారు అధ్యక్షుని, ఉపన్యాసకుని పుష్పమాలాంకృతుల నొనర్చి తరువాత కృతజ్ఞతాపంసముల నర్పించుటతో సభముగి నెను.

ప్రకటన శ్రీ గాంధీ ఆంధ్ర జాతీయ విద్యాలయము ఏలూరు

ఈ పై విద్యాలయమునకు ఒక సంస్కృత పండితులు కావలెను. దరఖాస్తులు కార్యదర్శికి పంపవలెను. విద్యాలయ కార్యదర్శి, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

ఆంధ్ర పత్రిక

1924 వ సం॥ ఆగస్టునెల 11 వ తేది

సోమవారము

నిర్మాణకార్యక్రమము : చిత్తరంజనుని విజృంభి

చిత్తరంజనదాసుగారి విజృంభిని వేరొకచో బ్రచురించెతిమి. నిర్మాణ కార్యక్రమమును బహిష్కరించుమువారును, కొన్ని కార్యక్రమమును స్వరాజ్యపక్షమువారును కొనసాగించవలెనను హిత బాధ పడవలెనను గానెరదు. నిర్మాణ కార్యక్రమ నిర్వహణము విషయమున, ఉభయములకు సమాన బాధ్యత గలదు. ఆహమ్మదాబాదులో జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘసభలో, ఉభయపక్షములవారును కలసి రాజకీయములను సంగీకరించిరి. నిర్మాణకార్యక్రమమును నిషేధించు ముఠా, ఉభయములను బాసచేసిరి. అట్టిస్థితిలో, తాము పనిజేసినను, జేయకన్నను, రాటుమును నిరసించుట ఎవరికిని పా. గానెరదు. ఎల్లరును కలిసి బనిచేసినగానీ, కద్దరు నిర్మాణము పూర్తిగానెరదు. శాసనసభల ద్వారా స్వరాజ్యము లభించిన స్వరాజ్యపక్షమువారు అంగీకరించుచున్నపుడు, నిర్మాణకార్యక్రమమును నిషేధింపవారి ప్రధానధర్మ మగుచున్నది. శాసనసభలకు వెలుపల జరిగెడివియే, స్వరాజ్యస్థానకు తోడ్పడునని ప్రాజ్ఞు లంగీకరించెడి విషయమే. ప్రస్తుతిస్థితిలో, నిర్మాణకార్యక్రమ ముపయము గాంచునెడల, ఆధిపత్యమునకు స్వరాజ్యపక్షమువారు గూడ సమానబాధ్యులయ్యెదరు. ఆ బాధ్యతనుండి వారు తప్పించుకొనజాలరు. ఈసంగతిని గుర్తించి, ఉభయపక్షములవారును, శాసనసభలకు వెలుపల దీక్షతో బనిచేయుట యుక్తము. నూలుడియ విషయమై భిన్నభావ ముండిజాలదు.

చిత్తరంజనదాసుగారి సమయమున నిర్మాణ కార్యక్రమ ప్రాముఖ్యమును పెల్లడిజేయుట, ఏ గుల సంభావముగ నున్నది. స్వరాజ్య పక్షమువారును, తదితరులును దాసుగారి విన్నపమును పరికించి, కార్యోత్సాహముజూపుట యవసరము స్వరాజ్య సిద్ధి స్వైక్తిపై నాధారపడియుండుననియు, ఇంగ్లండుగాని మరి యేదేశముగాని స్వరాజ్యమును సంక్షయ జాలదనియు గ్రహించువారలు, వేరొకవార్తము నవలంబించ విలులేదు. ఆకారణముచేతనే, నిర్మాణమును శ్రద్ధతో నిర్వహించవలయునని దాసుగారు కోరుచున్నారు. 'రాటుము దిరుగవలయును, కద్దరును బ్రజలందరు ధరించునటుల జేయవలయును' అని దాసుగారు హెచ్చరించుచుండ, ఇంకిను ఉపేక్షింపవలయునని తెలుపబడును. జాతీయ పారిశ్రామికమును ప్రసారించి, ప్రజలనావరించిన దుర్భర దాక్షిణ్యమును పొగొట్టవలయునని దాసుగారు ఎల్లవిధ హితముతో నేపథ్యపరిచి జాతీయవాదులుండ జలసి. 'నూలువలె, నితర రాష్ట్రములందును, గ్రామమే పునాదిగనున్నది. నిర్మాణము గ్రామ

ములలో బాగుగ నెఱవేరగాని దేశము సత్వరాభివృద్ధి గాంచనేరదు. స్వరాజ్య నిర్మాణము గ్రామములందే సుకరముగ జరుగుట అనుభవైకవేద్యము. ఆసంగతినే, దాసుగారుగూడ ప్రతిపాదించుట చాల యనకూముగ నున్నది. పునాదిని బలపరచక భవనమును నిర్మించుట యసంభవమని దేలుప నక్కరలేదు.

గ్రామములలో నిర్మాణము చురుకుగ జరుగుకొలదియు, స్వరాజ్యసంఘము ప్రజలెల్లర కేర్పడుచుండును. అట్టితరీ, స్వరాజ్యసిద్ధి కాటంక ముండ జాలదు. ప్రతి గ్రామమునందును నిర్మాణకార్యము వెంటనే కొనసాగుటకు వీలులేకబోయినను, ప్రతి జిల్లాలో నూరుగ్రామములలో వెంటనే పని ప్రారంభము గావచ్చునని, చిత్తరంజనునికే నమ్మకము గలదు. నాల్గయిదు గ్రామముల కొక కేంద్రస్థానము నేర్పఱుపవచ్చును. ఆ స్థానములందు, పని శ్రద్ధతో కొనసాగవలయునని, దాసుగారితలంపు. నిర్మాణము జరుగుకొలదియు, దేశదాక్షిణ్య మడుగుటననియు, ఇదియే స్వరాజ్యమునకు పునాదియనియు దాసుగారు స్పష్టముగ దేలుపుచుండ, మిగిలినవారెవరును సందేహింప బని లేదు. ముఖ్యవిషయములలో దాసు, గాంధీగార్లకేభిషించున్నారు. 'కాల మరుదొండనది. ఇక నాలసించుట తిడివైగా'దని దాసుగారు హెచ్చరించుచున్నారు. దాసుగారి యనుచరులు తడవు జేసెదరా? దాసుగారి ముఖ్య కార్యము శాసనసభలలో గలదనుట పొరబాటు. నిర్మాణకార్యక్రమమును నిర్వహించుటయే "నా జీవిత పరమార్థ"మని దాసుగారు హెచ్చరించుట జూడ, వారి ప్రధానధర్మ మేదియో దేలుప నక్కరలేదు. భారతీయులెల్లరును ఇక్కార్యమును చేపట్టి ఎంతత్వరతో కొనసాగించిన నంత క్రేయస్కరమనుట నిశ్చయము. ముఖ్యకార్యములవల్ల నెవ్వరుపేక్ష వహించినను నేరమగును. ప్రస్తుత సందర్భమున, స్వరాజ్యపక్షనాయకులగు దాసుగారు, నిర్మాణవిధిని నిరూపించి, ఎల్లర సందియముల బాపినందులకు, వారు ప్రజల శాశ్వత కృతజ్ఞతకు పాత్రులు. దాసు, గాంధీగార్లు నిర్మాణమే తమ జీవితాశయమని బలుకుచుండ, ఈవిషయమై వివాదములకును, తర్కమునకును తావులేదు. ఇక నాల్గదివములలోపల, కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సభ్యులెల్లరును రెండుపేలగజములకు తక్కువగాని నూలును పడికింపవలయును. దేశప్రముఖులు తమ ధర్మము నిటుల నిర్వహించి మార్గదర్శకులగుటచే, ప్రజలలో నత్యధిక ప్రజాభిమతి గలుగుననుటకు సందియములేదు. ఆంధ్రప్రముఖులు తమ విధిని నిర్వర్తించుట సంతసప్రదము. కాంగ్రెసుసభ్యులు కార్యనిర్వాహకులయినను గాకున్నను, గాంధీ మహాత్ముని కోర్కెను సఫలపరచి కృతార్థులయ్యెదరుగాక! నిర్మాణ కార్యక్రమమువల్ల నూతనోత్సాహము ప్రబలుచున్నది. ఇయ్యది శాశ్వత ఫల దాయకమగునని, ఇంగ్లండులో నేపక్షమువారు రాజ్యాధికారము వహించినను, ప్రపంచపరిస్థితు లెల్లలమారినను, జంక బనిలేదు. భారతీయ ప్రతిభ పనిదన ప్రవర్ధమానమగుకొలదియు, స్వరాజ్యలక్ష్య తాండవమాడును. అట్టి సెఫ్థితి త్వరలో పుండు గాక!

కేల్కారుగారు : ద్వంద్వప్రభుత్వపద్ధతి

సంస్కరణ విచారణ సంఘమువారి యెదుట, చిట్టవీసుగారిచ్చిన సాక్ష్యము చదువరులు పరికించి యుందురు. ద్వంద్వప్రభుత్వ విధాన మంతరించవలయునని వీరుస్పష్టముగ దెలిపియుండిరి. వీరి తరువాత విచారింపబడిన కేల్కారుగారు గూడ, మంత్రిపదవిని నిర్వహించినవారే. వీరుగూడ ద్వంద్వప్రభుత్వపద్ధతి బనికీరాదనియే సూచించిరి. అధికారవర్గదృష్టిలో నిది దురదృష్టమని జెప్పవచ్చును. వరుసగ నిరువురు మంత్రిలు, సంస్కరణ విధానమును నిరసించుచుండ, ఇక దీని నెవరు ప్రేమించెదరు? మంత్రిలు వాస్తవస్థితిని స్వానుభవము మూలమున గ్రహించగలిగిరి ఇతిరులకుపలువురకు, సంస్కరణవిధానమును జదివినతోడనే సత్యము పొడగట్టెను. కేల్కారుగారు సర్వ విధముల సాధికారవర్గమునకు తోడ్పడుటకు ప్రయత్నించిరి. రిజర్వ్ పక్షమువారిలో నేకీభవించనపుడుగూడ, వీరు ఎరితోబాటు వోటుజేసిరి. ఏల జెసితిరని యడుగిగ, రిజర్వ్ పక్షాభిమతి భద్రముగలిగెనని ప్రపంచమునకు దెలియుట తమకిష్టములేదని, కేల్కారుగారు బదులుచెప్పిరి. వీరి సహనశక్తి యద్భుతము. రాజభక్తియు మిక్కుటము. కాని ఫలితమేమయ్యెను? కేల్కారుగారి క్రింద బనిచేసెడి కార్యదర్శులు వీరికి దేలుపకుండనే గవర్నరుతో మొరబెట్ట దొడంగిరి. గవర్నరుగారు వీరి పలుకుల నాలకించి, మంత్రియై తరువుల త్రోసివైచెనట. తుట్టతుడికు ఉద్యోగుల నియామకము విషయమునను, బదిలీవిషయమునను గూడ మంత్రిగారి యభిప్రాయము నెఱవేరలేదట. సంస్కరణ సంఘాధ్యక్షుడు నిషేధించకబోయినచో, కేల్కారుగారు వెక్కునిదర్శనములను చూపియుండెడివారు. ఎట్టి యనుకూలపరిస్థితులలో నయినను ద్వంద్వ ప్రభుత్వము పనిచేయదని కేల్కారుగారికి దృఢ విశ్వాస మెర్పినది. ప్రభుత్వసభ్యుల సమావేశములు, మధ్యరాష్ట్రములలో నరుదయ్యెనట. ప్రజాయత శాఖకు గవర్నరుకును సమావేశమే జరుగలేదట. మంత్రిపదవులు కేవలము నామమాత్రము లయినవి. వివిధ శాఖోద్యోగులును సరాసరి గవర్నరుకు నివేదించి, మంత్రిలయ్యాజ్ఞలను మూలద్రోసిరి. సానిక స్వపరిపాలనము విషయమున గూడ మంత్రిల యధికారము నామమాత్ర మయ్యెను. రివిన్యూయద్యోగు లొకరు, అసహాయవాదులను స్థానిక సంఘములలో నిక రాసయకుండ కుట్ర నలుపుచున్నారని, కొందరు సూచించిరి. ఇట్టివిషయమై చర్యదీసికొనునపుడు, మంత్రితో యోచించుట న్యాయమై యుండెను. అందుకుమారుగ కేల్కారుగారికి దేలుపకుండనే, హాంసంబరుగారు నిందారోపకులను ప్రాసిక్యూటుజేయుట కుత్తరు విచ్చిరి. ద్వంద్వప్రభుత్వ విధానము నిరర్థకమనుట కింతకన్న నేరు నిదర్శనమేమి గావలయును? మంత్రిలు సర్వవిషయములను కార్యనిర్వాహకసభ్యులతో జప్పచున్నను, కార్యనిర్వాహక సభ్యులుమాత్రము మంత్రిలకు నటుల జప్పకబోయిరి. ఇట్టిస్థితిలో సంస్కరణశాసనమును మార్చుకుండ, మార్పుల బ్రవేశ పట్టుట యసంభవమని, కేల్కారుగారు నిషేధించుట వింతగాదు. 'నాకు ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధాన మిష్టములేదు దాని

సంతరింపజేయవలయును" అని దెలుపుటయగాక "నే నీక ద్వంద్వప్రభుత్వముతో సంబంధము పెట్టుకొన"ని కేల్కారుగారు వెల్లించిరి. ఈపద్ధతి "ఆచరణయోగ్యముగా"దనిరి. ఇరువురు యజమానులను సంతృప్తిరచుట దుర్లభము. ఇటు ప్రజలను, అటు గవర్నరును తాము సంతృప్తిపరుపజాలమని, కేల్కారుగారు తేటపరచిరి. కేల్కారుగారికి గలిగిన యిబ్బందు లెవరికయినను గలుగక తప్పవు. మన స్వాక్షిగల వారెవరును, ప్రజల కుపకారముజేయ జాలక, మంత్రి పదివి నలంకరింప బూనుకొనరు. సంస్కరణములలో కొలది మాక్కులగావించిన మాత్రాన, ప్రజలు సంతృప్తిపడెదరని తలంచుట న్యరము. ఇకనయినను ఇంగ్లండు మేల్కొనునా, లేక కండ్లుమూసికొని సంచరించుచుండునా?

లీప్రభువు : స్వీయనూచనలు

ప్రభువులసభలో ముచ్చటించుచు, లీప్రభువు గారు తాముగావించిననూచనలను నమర్చించుకొనిరి. పెంటనే చర్చదీసికొని, నర్విసుఉద్యోగులను సంతృప్తి పరచవలెనని. హిందూదేశమునకు డబ్బు లేదనవాదమును వీరంగీకరించుటలేదు. డిల్లీనిర్వాణమునకు డబ్బుపంపి, నర్విసు ఉద్యోగులకు డబ్బు దొరకదా యని, లీప్రభువుగారు రడుగుచున్నారు. కాని ఒకడు బారాఖర్చునుజేసిన, మరియొకడు బారాఖర్చును జేయట న్యాయమగనా? హిందూదేశమునకు డబ్బులేక, ముఖ్యోపయము లనేములు మూలబడుపిండ్ల, యిట్టిఖర్చులజేయట అన్యాయమని, లీప్రభువుగారు గ్రహించుటలేదు. ఓకమీషనును చనలను శాసనసభవారిపేదుట బెట్టుటగూడ దోషమేనట. ఇట్టి ముఖ్యోపయమై శాసనసభ వారు తమ యభిప్రాయమును దెలుపుట కయినను అర్హులుగారా? మరియొకసిద్ధాంతమునుగూడ వీరు ప్రతిపాదించిరి. నర్విసుయద్యోగులకు హెచ్చువేతనములనిచ్చి సంతృప్తిపరచవలెనని, హిందూదేశము ప్రతీతిషవారి హస్తములలోనుండి జారిపోవునని వీరు దెలుపుట విచిత్రము. ఏమి పీడినాహాసము! హిందూదేశమునకు స్వపరిపాలన మొనగకున్న ఎట్టియిబ్బందు యు రాదుగాజోలు! లీప్రభువుగారి యుద్దేశ్యము ప్రకారము, హిందూదేశము నర్విసుకొరకే నిలిచి యున్నది. నర్విసులు లేకున్న దేశ మధోగతిపాలు గావలసినదే. ఇట్టి యాహా ప్రజలునంతివరకు, హైందవసమన్య క్రిష్ణముగ నుండక మానదు.

దేశభాషా పత్రికలు

హైందవ జాతీయ పత్రికలపై నను, అందు ముఖ్యముగ దేశభాషా పత్రికలపై నను, లండను ప్రెస్సు సిమావిలేఖరి తన ఆగ్రహమునంతను నెలిగ్రక్కెను. దేశభాషా పత్రికాప్రచారము, ఆంగ్లో హైందవులకు కంటకముగనుండుట సహజము. ప్రెస్సుపత్రికా విలేఖరుడు దెలిపినటుల, యీ పత్రికలు చదువునేర్చినవారికే గాక, చదువురాని వారికిగూడ ఉపయోగము నున్నవి. అందుచే ప్రజలకు ఎల్లవిషయములును గోచరించుచున్నవి. ఇట్టిసితి, అధికారపక్షమునకును వారి యభిమానులకును కంటకముగనుండుట వింతగాదు. ప్రజాప్రభోధమునలన, స్వరాజ్యసంపాదనాధిక్ష పెచ్చు పెరుగుచున్నది పత్రికాశాసన మంతరించెనేయని, ప్రెస్సువిలేఖరి గుండుచున్నాడు. కాని ఇతడు భీతి

చంద్రుల
గాంధీ మహాత్ముని వుజానిధి
—:—:—
లక్షిరూపాయలు నిమగ్నంబునైనను
యథాశక్తి ని తోడ్పడుదు

11.8.24

కోశాధిపతి కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు
చందాలు 46460-2-5
ఇదివఱకు 22895-14-9
ఇదివఱకు
పూజానిధికి సామ్యునుబంపు చిరునామా:—కా. నాగేశ్వరరావు నెం. 7, తంబుకెట్టిపిడి, మద్రాసు

జెంద నక్కరలేదు. పిలవన, ఒకవంక, ప్రాసిక్యూషనులును, కేరొకవంక మాననవృత్తు దావాలును గలసిప్రతికాస్వాతంత్ర్యము నడుంట్లజేయచున్నవి. అయినను, పత్రికలపై తీవ్రనిర్బంధములను విధింపవలయునని వీరు గోరుచున్నారు. దేశభాషాపత్రికలను, అధికారలు తరుచుగ నిందించుచుండుటబట్టి, వీరు పలుకుబడి ప్రజలలో హెచ్చుగ నున్నదనియు, ప్రజలు సత్యమును సులభముగ గ్రహించుచున్నారనియు, ప్రపంచవ్యవహారములను నేర్పుతో కనుగొనుచున్నారనియు, దెలిసికొనవచ్చును. ఆంగ్లో హైందవుల తీవ్రాగ్రహమునుండి సురక్షితముగ బయల్పడి, దేశభాషాపత్రికలు తమధర్మమును నిర్వహించునని నమ్మెదము.

హిందూ దేశస్థితి : లండను ప్రెస్సుపత్రిక
హిందూదేశస్థితిగూర్చి, యీ వారమందిన లండను ప్రెస్సుపత్రికలో ప్రధానవ్యాసము గనుపించును. ఇందలి విషయములు ప్రెస్సు మామూలు ధోరణి ననుసరించుచున్నవి. సిక్కురాజ్యమును హిందూదేశమందు స్థాపించుట, అకాలీ యుద్దయోద్దేశ్యముట. ప్రెస్సుపత్రిక సిద్ధాంత మెంత హాస్యాస్పదమో జెప్ప నక్కరలేదు. గాంధీమహాత్ముని కింకను అనుచరులు చాలమంది గలరని, ప్రెస్సుపత్రిక కనిపెట్టినది. హిందూదేశములో నెన్ని పక్షము లేర్పడినను, స్వరాజ్య సంపాదనము విషయమై కృతనిశ్చయము బూనియున్నవని, ప్రెస్సుపత్రిక గ్రహించుట మేలు. పద్ధతులు భేదింపవచ్చును. అంతమాత్రమచే, అధికారపక్షమునకు కలిగెడిలాభముండదు. అహమ్మదాబాదుసభలో, భక్తిభావము బ్రవర్ధిల్లుటయ, నాయకులు కన్నీళ్లుగార్చుటయ, ప్రెస్సుపత్రిక కర్థము గాలేదు. కాని, హైందవ సాంప్రదాయముల గ్రహించినవారికిం దాశ్చర్యమేమియు గనుపట్టదు. ప్రెస్సుపత్రిక వ్యాసమునం దొక్కవిశేషమును జూడవచ్చును. గాంధీని గూర్చి వ్రాయుచు, ప్రెస్సుపత్రిక "మహాత్ము" డనుపదమును ప్రయోగించెను. ఇందుకెంతయు సంతసింపవచ్చును. భారతపక్షమునం దీవిషయమై నెనుకాడువారికి, ప్రెస్సుపత్రిక మార్గదర్శక మగుచున్నది.

ఆలివియరు ప్రభువు : దాసుగారు
దాసుగారినిగూర్చి ఆలివియరు ప్రభువుగారు దెలిపినసంగతులు, యీవారమందిన ప్రతీతిషపత్రికలలో గనుపించును. దాసుగారు నిష్కళంకవర్తనులనియు, గాంధీకి ఓమ్మట దాసుగారినే కేరొకవంకయననియు, ఆలివియరు ప్రభువుగారి కెవరోయన్న

తాధికారి చెప్పెనట. వారి పేరేదీయో, వీరు తెలుపరయిరి. దౌర్జన్యమువలనగాని స్వరాజ్యమురాదనుకోటిలో దాసుగారు చేయున్నారట. ఈవిషయమై ఆలివియరు ప్రభువుగారు పొరబడిరనుటకు సందియములేదు. ఇదివఱకు గావించిన ప్రసంగములలో దాసుగారు దౌర్జన్యమువలన స్వరాజ్యమును సంపాదించుటవలన బ్రయోజనము లేదనియు, అట్టి స్వరాజ్యము దేశదుర్దిశకు కారణమగుననియు నెల్లడి జెప్పి యుండెరి. ఆలివియరు ప్రభువుగారు, వీరువారు జెప్పసంగతులపై నాధారపడుచుటచే, వారికి నిజసితీ గోచరింపకున్నది.

దుఃఖవృత్తాంతము
మామిత్రులును, హైకోర్టు న్యాయవాదులును, సాత్వికస్వభావులు నగు హోతా సూర్యనారాయణరావు పంతులు గారి ధర్మపత్ని అకాలమృత్యుప్రవాత బడెనని దెలిపిగొనుట కెంతయు చింతించెదము. పంతులు గారు చెన్నపురిలో నింటినిగొని తమజీవితమును సుఖముగ గడుపదలచినయీసమయమున, వీరి కిక్కియాపద సంభవించుట దైవవిచిత్రము. పంతులుగారి విచారమునకు మేరయండదు. వారికి మాసానుభూతిని మనఃస్ఫూర్తిగ దెలుపుచున్నారము.

వజ్రదల బాధ

సేలం, ఆగస్టు 9:—ప్రళయబాధితహాసంఘం కార్యదర్శకులశివకంఠర ముదలియారు వరదరాజులు నాయుడుగార్లు రాజగోపాలాచారిగారితో కూడి తిరుచెంగోడ్ సమీపమున వజ్రదలచే బాధనొందిన ప్రదేశమును చూపబోయిరి. అధికారులు తాడిచిట్లను కొట్టుకొనుట కుత్తిరువులను విరివిగ నొసగుచున్నార. సేలం కరువుచే బాధపడుచున్నది. సేలం కలెక్టరు 500 రూపీ లను విరాళ మొసగిరి.

దక్షిణదేశమున వజ్రదల వలన బాధనొందినవానికి సహాయ మొనర్చుట కై రంగూను పురవాసులు 10 పైతేదిన జూబిలీ హాలునందు పీ. యఫ్. ఆంధ్రూస్ గారి యధ్యక్షతలొంద పథ గావించిరి. ధనమునకును ఆస్తికిని జనుల ప్రాణములకును కలిగిన నష్టమునుగురించి తెలుసు అరవములో ఈ రూ ఇంగ్లీషు భాషలలో నుపన్యాసములు కావించబడెను. బాధితులకు సానుభూతిని దెలుపు తీర్మాన మామోదింపబడిన యనంతరము బాధిష్టురు జే.బీ. దాసుగారధ్యక్షులుగను యన్. యం. కొశంబి యం.యచ్. పీ.గారు కార్యదర్శిగను, రావుల హదిద్ రామనాధరెడ్డి గారు కోశాధ్యక్షులుగను కలయొక ఉపసంఘము మేర్పలుపబడెను. విరాళములు వాగ్దత్తములు కావించబడెను.

రైల్వే ప్రకటనము

చిరనూరునుండి తిరువనంతపురము వరకు మార్గము 12 పై తీదినండి పయన్ముఖమునందు 10 పై తీదిన పోచూరునుండి యన్. పి. రైల్వే జెజుల్లో 1-1-20-20-20 గాని రైలు వార్త నందిరి.

విదేశ వార్తలు

ఆంగ్లో-సోవియటు ఒడంబడిక

ఉత్తరూటకము-మాయ

ఇంగ్లండు మర్యాదకు కళంకము

లండన్, ఆగస్టు 8:—రాత్రి 10-50. ఆంగ్లో-సోవియటు ఒడంబడిక విషయమై ప్రభుత్వమువారు లజ్జాకరముగ ప్రవర్తించిరి వివేకబంధులను నగరమున అనుచున్నారని టైమ్స్ పత్రికలో సర్ లయనలు ఫీలిప్సుగారు వ్రాయుచున్నారు. ఈ ఒడంబడిక ఉత్తరూటకమే గాక మోసముగూడ నని తెలుపుచున్నారు. ఆర్థికరూక్షణ ఈ ఒడంబడిక వినాశకరమనుచున్నారు. గ్రేటుబ్రిటను ఆర్థికపరిస్థితులు బాగుండుటకు కారణము అనుకొన్నటుల ప్రవర్తించుటయే. ప్రపంచవర్తకమునకు సంబంధించిన డబ్బును ఆడిగిన తక్షణము గ్రేటుబ్రిటను ఇచ్చుటచే వర్తకపుసంబంధముగు ఖిల్లలన్నియు లండనులోనే నూర్చుదురు. ఈనమ్మకముచేతనే ప్రపంచములో వర్తకము నకు లండను ముఖ్యస్థానముగ నున్నది. ఆర్థికపరపతి మర్యాదకు ఏమాత్రము లోటు గల్గినను గ్రేటుబ్రిటను గౌరవము పోయిన దిన్నమాటే. ఈసంగతి లండనునగరములో అందరికును తెలిసిన విషయమే. అందుచే ఇంత అజాగ్రత్తగ దుర్వృద్ధిలో చేసినవనిని పార్లమెంటువారు తప్పింపవలె ననుచున్నారు.

ఇక్ముందు ఒడంబడికలకు ఇచ్చే విధానము

లండన్, ఆగస్టు, 8:—ఆంగ్లో సోవియటులు చేసుకొనవలసిన ఒడంబడికలను జూడ ఇదివరకున్న ఒడంబడికలను పునరుద్ధరించుటకు కనిపించదు. ఒడంబడికల సేర్పాటుజేసి కొనుటకు అందరును వీనిని ఆధారముగ జేసికొనుటకు జేసినటులున్న వనుచున్నారు. ఈ ఒడంబడికను పార్లమెంటు మరల సమావేశమైనపుడు ఆక్షేపక తప్పదు. ఆక్షేపి-చి తీరవర.

ఇటలీ ప్యాసిస్టులు

రోము, ఆగస్టు 8.—1921 లో గొప్పసభ సేర్పాటు జేసినందులకు ప్యాసిస్టుజాతీయసభవారిని ముసోలినీగారు కల్గించించిరి. దీక్షత్వము భయపెట్టి ఆల్లరులుచేయుట అంతరించినవని రి. తాను తనవర్గమువారితో బుద్ధిగనున్నాడనుట తప్పనిది. మ్యాటిగేటే సేరములో ప్యాసిస్టు ఉద్యమము అగ్నిపరీక్షను గాంచినది. జయప్రథముగ కెగ్గినది. దీనికుసంతకు విద్యాధికు లందరును గ్రహించిరి.

పైనిక నాకాదళమును తగ్గించుట

సభ జరుగును

లండన్, ఆగస్టు 6:—జర్మనుపప్టపరిహారములు పరిష్కారమగుటకు మార్గము నవలంబించిరేని పైనిక నాకాదళములను తగ్గించుట కేర్పాటుజేయువిషయమై కూర్చిడిగారుసభ జేయుట కేర్పాటుజేయుచున్నారని తెలియుచున్నది. వచ్చేతీతకాలము లోపుగ ఈ సభ జరుగ దని న్యాయాధ్యక్ష ట్రిబ్యూనుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

తర్కి-లో ఏకపత్తి వ్రతము

లండన్, ఆగస్టు 6:—కుటుంబహక్కులనుగూర్చి క్రొత్త తయారుచేయుచట్టముప్రకారము ఆధునిక తురుష్కుసామ్రాజ్యములో ఏకపత్తి వ్రతమునే స్థాపించుట కేర్పాటు జేసిరి. బహుభార్యత్వము విషయమై ప్రత్యేక పరిస్థితులందు పురుషులు న్యాయస్థానముతో ఆలోచించి చేయవలసి యుండును.

అంతర్జాత్రమండలి ఋణములు

ఫ్రెంచియేర్పాటులు

పారిస్ ఆగస్టు 8:—అంతర్జాత్రమండలి ఋణములను గూర్చి ఫ్రెంచి ఆర్థికమంత్రి స్పొడనుగారికి ఒకవిధానము నంద జేసిరని తెలియుచున్నది.

రూరును ఖాళీజేయు విషయము

జర్మనుల వాదము

ఫ్రెంచిరాయబారుల భిన్నాభిప్రాయము

లండన్, ఆగస్టు 8—రాత్రి 11-10. రూరునుండి వైస్యములను ఫలానా తేదీ లోపుగ మరలించి రూరును ఖాళీచేయవలె నని జర్మనులు గోరుటచే డాన్ నివేదికమును వెలుకబట్టినది. ఈ రూరు విషయమై ఒడంబడిక సంతకమైనగాని డాన్ నివేదికము పరిష్కారముగాదు. ఇట్టి అభయములేకుండ జర్మనులు సంతకముజేయుట కొడంబడినను పరాసులు రూరును ఖాళీజేయ నిరాకరించిరేని ఋణము సేర్పాటు జేయవచ్చుననుచున్నారు. ఫ్రెంచిరాయబారులు భిన్నాభిప్రాయముగ నున్నారు. తమ లాభములను గాపాడవలెనని ఫ్రెంచివర్తక ప్రముఖులు గోరుచున్నారు.

ఈవారాంతమున ప్యారిసులో తన సంభాషణతో పరిస్థితులన్నియు తెలుసని హెరియటుగా రనుచున్నాడు. రూరును ఖాళీజేయుటను గూర్చి పరిష్కారము జేసిరేని తక్కిన వ్యవహారము లన్నియు 24 గంటలలో పరిష్కార మగు నని హెరియటుగా రనుచున్నారు.

జర్మనుల ఉత్సాహము

టైమ్సుపత్రికావిలేఖరి బెర్లినునుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు:—హెరియటుగారును జర్మను ప్రతినిధులును ఒక రిటోనోకరు సంప్రతించుటచే లాభకరముగ నుండునని జర్మనులు అనుకొనుచున్నారు. వచ్చేవారము లండనుసభ జయప్రథముగ ననుకొనుచున్నారు. తత్క్షణము రిచిప్టాగుసభను సమావేశపరచుటకు వీలగు ననుచున్నారు.

రూరును ఖాళీజేయు విషయము

నుగూర్చి ఆలోచించుటకును రైసుప్రదేశమునందు మిత్రమండలి ఇనుపదారిపనివాండ్ల నుండు విషయమునుగూర్చి తోడిమంత్రి వర్గముతో ఆలోచించుటకు హెరియటు నోతెలుసేనని, క్లిమెంటుగాడు ప్యారిసు కేగుచున్నారు. మంత్రివర్గమును గడిసి కొన్నపివల లండనుకు ఆవివారము తిరిగినట్లెదరు.

హెరియటు నోల్లేటు సేనాని

భిన్నాభిప్రాయము

రూరును ఖాళీజేయువిషయమై హెరియటుగారికిని నోల్లేటుసేనానికిని తీవ్రమగుభిన్నాభిప్రాయము గల్గెను. దీని నంతకు ఆవివారము నిందు మంత్రికూటములో ఆలోచించెదనని హెరియటుగారు నిశ్చయించిరి.

ఖాళీజేయుతేదీనిగూర్చి తగవు

లండన్, ఆగస్టు 9:—అంతర్జాత్రీయసభలో జగడములు ప్రారంభమైనవి. ముఖ్యముగ రూరును ఎప్పుడు ఖాళీజేయవలసినవిషయమునుగూర్చి తగాదా ఏర్పడినది. ప్యారిసుకు మంత్రి సభతో ఆలోచించుటకు హెరియటుగా రేగిరి. ఈమంత్రుల సభలో జేయబడు తీర్మానములమీద సభ జయప్రథములు ఆధారపడియున్నవి. పరిష్కారమగుటకు వీలులేకుండ కొన్ని చిక్కులు సభలో ఏర్పడినవి.

మిత్రమండలి నివేదికములను చర్చించుటకు జర్మనులకు సదుపాయములు చేయబడినవి. కొన్ని ఏర్పాటులను ఎంతమాత్రము ఒప్పుకొనుటకు వీలులేదనిరి.

అమెరికా-నష్టపరిహారములు

వాషింగ్టన్ ఆగస్టు 8:—కెల్లగుద్వారా యునై టెడ్ స్టేట్సువారు లండనుసభలో జేయు తీర్మానముల ప్రకారము జర్మను పరిహారములను పంచిపెట్టువిషయమై జరుగు మిత్రమండలి ఆర్థికసభలందు పాల్గొనెద మని తెలియజేసిరి.

వైమానిక సంఘములు

దేశమంతటను ఏర్పరచుటకు బ్రిటిషు వైమానిక సంఘమువారు నిశ్చయించిరి.

వర్తకము మందగించుటచే అమెరికను ప్రతినిధులయొగిందు యంత్రాలములయందు తక్కువగంటలను పనిచేయుటకు మంజూరు ప్రతిపదుకుసంఘమువారు నిశ్చయించుకొనిరి.

సారాయిదుకాణములు

విక్రయించుకాలము

విచారణసంఘము సేర్పాటుజేయుట

(రాయల్ కమిషన్)

లండన్, ఆగస్టు 6:—సారాయిదుకాణముల వ్యవహారము సేర్పాటుచేయుటగూర్చియు ఏజేలందు విక్రయింపవలసినదీ ఏర్పాటుజేయుటకు ప్రభుత్వమువారు రొకవిచారణసంఘము సేర్పాటు జేయవలమకొనిరి. విచారణ సంఘసభ్యుల పేర్లును, ప్రకారము విచారణ సల్పవలసినదీ ఆలోచించుచున్నారు. యునై టెడ్ స్టేట్సులో మద్యపాననిషేధమెట్లుపనిచేయుచున్నదో తెలిసికొనుటగూడ ఒకరిని బంపుటకు ప్రభుత్వమువారు ఆలోచించుచున్నారని డెయిలీకానికలు పత్రిక తెలుపుచున్నది.

ఇటలీనాకాదళ బలప్రదర్శనము

లండన్, ఆగస్టు 8:—రాత్రి 10/50. టైమ్సుపత్రికావిలేఖరి మైలానునుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు: ఒకవేళ ఎడరితో నైన విరోధము గల్గి పోరాడవలసినవిషయంబునెల్ల, యునై టెడ్ స్టేట్సు ప్రాచ్యదేశమునుండి చాలవరకు తమ నాకాదళమును తెప్పించు ఏర్పాటును ఇటలీచేయుచున్నది. మెస్సీనాను నాకాదళముగ సేర్పాటుజేసికొని పడమటిసిసిలో నాకాదళము ఏర్పాటుచేయుచున్నది.

జర్మను నాకాదళము అంతరించుటచే మధ్యధరాసముద్రములో గ్రేటుబ్రిటను ప్రాంసు ఎక్కువశ్రద్ధను వహించుచున్నది. దీనివలన ఆఫ్రికాలోనున్న ఇటలీరాజ్యమునకుగల సంబంధమును గూర్చి వార్తాపత్రికలు తెలుపుచున్నవి. నాకావిమానములు విస్తారముగ ఉపయోగింపబడుచున్నవి. పరిశోధననిమిత్తము, అన్నే వ క ప ను ల కు వీనిని యుపయోగించుచున్నారు.

లండనులో భార్యాభర్తలు ఆత్మహత్యకు గావించుకొనుట

సింధురాష్ట్రపటాలమునకు జేరిన కత్తెగడ్డిన్ గారు అప్పలబాధచే తుపాకీతో గాల్చుకొని ఆత్మహత్య గావించుకొనిరి. భార్యగూడ భర్తమార్గమునే పట్టెను. కత్తెగడ్డిన్ సర్ ప్రాంతింక్ స్లయ్ గారి అంగరక్షకుడుగు సెలవుమీద ఇంగ్లండుకు భార్యసమేతుడై వచ్చెననియు సెలవు ఆఖరైనందున మరల ఇండియాకు బయలుదేరనుండెననియు తెలియుచున్నది. వీరిరువురును నిరుడే బెంగాలులో పరిణయమైరని తెలియుచున్నది. చాల అచరాగము గల దాంపత్యముట. పాపము! పోయిన సంవత్సరములో స్లెయిగారికిమార్తె జోను అనునామె ఎవరో ఒక కత్తెగడ్డిన్ గారిని పెండ్లిజేసికొనెననికొందరు చెప్పుచున్నారు. రేయిపూరు వైస్యములకు నడుపుచున్న ఒకకర్నలు కూతురని ఒకరు చెప్పుచున్నారు. వీరిరువురును ఆత్మహత్యను జేసికొనుటకు ఒడంబడికను జేసికొనిరట.

మెక్సికో హత్య

మగ్డొనాలుగారి ప్రకటనము

లండన్, ఆగస్టు 6:—కావన్సుసభలో మగ్డొనాలుగారిట్లు తెలియజేసిరి.

ఈవన్సుప్రేహత్యను గూర్చి మెక్సికో ప్రభుత్వమువారికి మెక్సికో నగరము దున్న యునై టెడ్ స్టేట్సు రాయబారి తెలియజేసి తక్షణము విచారణ సల్పవలె ననెను. హంతకులను బట్టుకొనవలెను. ఈపనిలోనే నిమగ్నులమై యున్నారమని మెక్సికో ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యుత్తరమనిచ్చిరి. ఈవన్సుగారి ఇల్లును ఆస్తిని గాపాడుటకు కాపలా వేయించుట మంచిదని మెక్సికో ప్రభుత్వమువారికి యునై టెడ్ స్టేట్సు రాయబారి తెలియజేసెను.

ఈమెను జంపుటకు ఆమెసోత్తును దోచుకొనుట కారణముగాదని బ్రిటిషుకాన్సులు జనరలు మెక్సికో నగరమునుండి తెలుపుచున్నాడు. మెక్సికో ప్రభుత్వమువారి విషయమై విచారణ గల్పుచున్నారు. చాలమందిని అరెస్టుజేసిరి. బ్రిటిషు కాన్సులుకు అనేక సౌకర్యములు గలుగజేయుచున్నారు.

ఈసంగతిగూర్చి మెక్సికో ప్రభుత్వమువారు తమబాధ్యతను గుర్తించుటకు జేయవలెనని వాషింగ్టనునగరము దున్న రాయబారికి తెలియజేసితిని. పూర్తిగ పరిహారము నీయవలెనని కోరెదము.

(8-వ పేజీ చూడము)

త్రము ప్రతిపాదనలను గురించి అంగీకరింపబడెను. ఈ తీర్మానమును ధ్వంసము చేసినది బ్రాహ్మణులని చెప్పటం సరిగారు.

ఒక రాష్ట్రమునందు గవర్నరుజేసి పింఛను పుచ్చుకొన్న వారు ఆయనతో ఇంగ్లీషు పత్రికలలో వివాదము జరుపుచు బ్రాహ్మణులు దానిని ధ్వంసము చేసిరని చెప్పినట్లు సర్ జేజు బహదూరు సప్రగారు జెప్పిరి.

సాక్షియంకన జెప్పిన ప్రభుత్వసభ్యులు తీర్మానమును ప్రతిఘటించిరినియు, కారణము వారు ప్రతిఘటించునట్లు చెప్పిరి కాంతి భంగము గల్గిన కాంతిక్రమముల రక్షించుటకై తీర్మానము ప్రతిఘటించుటయు క్షమనీయమనియు జెప్పిరి.

అధ్యక్షుడు:— జాతివిద్వేష భావముతో దానిని ప్రతిఘటించ లేదుగదా.

కేల్కారుగారు:— లేదు

డాక్టరు పరంజి:— (సాక్షినిజూచి) మీరెట్టికష్టము తలపించినను యెదుర్కొనుటకు సిద్ధముగ నుండిరా?

కేల్కారుగారు:— అవును. కాంతిభంగము గలుగకుండ యెట్టి సంస్కరణమును గలుగజాలదు

ఇది చాల ఉపద్రవకర సిద్ధాంతమని డాక్టరు సప్రగారు జెప్పుచున్నందు యేకీభవించుటలేదని యేమైన కాంతి భంగముగల్గినాయని సాక్షి నడిగెను.

కేల్కారుగారు:— లేదు. ఈవిషయమై సానికంఠమును

శ్రద్ధవహించి, నిమ్మజాతులు బావులన్నిటి నువయోగించుకొనకుండ ఆటంకపరుచుచు ప్రకటనము గావించెను 1923 సంవత్సరాంతమునగాబోలును జగ్గురు శంకరాచార్యులవారు బహిరంగ పథంలో నువనసింధుదు మధ్యరాష్ట్రముల శాసనసభ ఇట్టి తీర్మానమునుగావించి చాల వుంచినని జేసినని జెప్పెను.

డాక్టరు సప్రగా:— గవర్నరుగారు బుల్డాలలో యువకుల రాయబారమునక ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు క్రిందటిమాసము, మహారాజు ముఖ్యస్థానముల కభివృద్ధియగు చున్నట్లును, జాతి యభివృద్ధికి ఆదించాల ముఖ్యమనియు జెప్పినమాట మీకు జ్ఞాపక ముండవచ్చును.

కేల్కారుగారు:— మహారాజు నిమ్మజాతుల స్థితినిగూర్చి గవర్నరుగారు జెప్పినదానితో నేనేకీభవించెదను.

డాక్టరు సప్రగా:— నిమ్మజాతుల విషయములో త్వరలోనే భవిష్యత్తువికసించువని నేనుతలంచుచు యుక్తమేనా?

కేల్కారుగారు:— శుభ్ర జరిగి తీరును.

డాక్టరు సప్రగా:— జాతి ప్రాతినిధ్యము విషయమున, స్వల్పసంఖ్యాకులగువారు ముఖ్యముగ రక్షణము గావలసినపుడు నారికి ప్రాతినిధ్య ముండవలె నను సాధారణ ధర్మమును మీరంగీకరించెదరా?

కేల్కారుగారు:— ఈధర్మము విడియైనదిగాదని తలంచెదను. ఈవిధానమును శాశ్వతము జేయునెడల అధికసంఖ్యాకుల మనస్సులో ననుమానమును గలుగజేయుచుండును. అట్టిదే మాత్రమును గలుగనియరారు?

డాక్టరు సప్రగా:— ఏసంస్కరణ విధానమునైనను మీతోపా డేకీభవించుటకు మహమ్మదీయులు తమవిషయమై రక్షణగోరి, అట్టిది గ్యారంటీజేయన్న ఆటంకపరిచెదమన్న యేమి జేసెదరు.

కేల్కారుగారు:— ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమిచ్చుటకన్న సంస్కరణములకర్చుటే తగినదను. ఒకజాతి కేదో ఒకసౌకర్యముజేయునెడల యితరజాతులకుగూడ జేయవలెను అప్పుడు జాతిపరకారము భేదపర్మములు శాసనసభయందుండును. అట్టి శాసనసభయందు నాకు నమ్మకములేదు.

ఈ సమయమున విచారణ ఆపవేయబడెను. మరల విచారణ చేయ జరుగను.

* * * * *

దిక్కునుసభ విజ్ఞప్తి

పూనా, ఆగస్టు 9:— దక్కనుసభనాగు సంస్కరణముల విచారణ సంఘమునకు విజ్ఞప్తిని బంపుచు సంపూర్ణ రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యము గావలెననియు కేంద్ర ప్రభుత్వముతో దేశరక్షణ రాజకీయశాఖలందు తిప్పిమిగిని శాఖలన్నిటి యందును బాధ్యత వహించవలెనని చెప్పిరి. ఈసభ పక్షమున బి. యస్. కామతుగారు పోయి సాక్ష్యము నిప్పుటకు నియమించిరి. వీరిని సిమ్లాలో బహుళహా 21 వ తేదీ విచారించెదరు.

* * * * *

ప్రభుత్వ ప్రకటనము

పూనా, ఆగస్టు 9:— ఆగస్టు 15 వ తేదీ ఎరప వచ్చిన విజ్ఞప్తియే దిగాని సంస్కరణముల విచారణసంఘమునాగు విచారించుట సాధ్యముగాదని హాడిపాట్లు పెంట్టువారు ప్రకటించిరి. ఇదివరలో విజ్ఞప్తిని బంపునట్లు చెల్లినవారి కిది వర్తింపదు. అ|| వె||

స్థానిక వార్తలు

రాకపోకలు:— పియాలీతాలూకాలోని వరదచే నష్టపడిన ప్రదేశములను చూచి ఎ. రంగస్వామి అయ్యంగారు ఈయవయం మదరాసునచ్చిరి.

కెప్టెన్ ఆర్. కె. మిల్టన్ గారు (10 బెలూచి రెజిమెంటు) మేజర్ ఏ. బి. మోఢర్నుగారు యీ యువయం మదరాసునకు వచ్చిరి.

రివిన్యూబోర్డుమెంబరుగా నున్న ఎన్. మాక్ మెకేర్ గారు సూపరింటెండెంట్ యింజనీరుగా నున్న మోల్స్వర్తుగారు మదరాసునకుయీయువయం వచ్చిరి.

పి. వి. చారి, కె. నాగేశ్వరరావు (ఆంధ్రపత్రికా సంపాదకులు) డి. పి. డబ్ల్యు. జవల్ నూపరింటెండెంట్ గారున్న డబ్ల్యు. పి. రాబర్ట్స్ ఇన్ కంటాక్టు అసిస్టెంటు కమిషనర్ గారు నిన్న ప్రార్థన మదరాసుకు వచ్చిరి.

జయప్రాత్ మహారాజా డిల్ సింగ్, విజయనగర మహారాజాగార్లు మదరాసుకు యీ యువయం వచ్చిరి.

సామ్రాజ్య వస్తుప్రదర్శనమునకు మైసూరుప్రభుత్వముచే పంపబడిన ఆబ్దుల్ ఖదూస్ గారు యింగ్లాండునుంచి మదరాసుకు యీ యువయం వచ్చిరి

సాత్ కత్తెరు జి. మోచ్. మాస్టర్ మన్ వి. సి. ఎస్. గారు కోయంత్తూరునకు కొచ్చిక్ సంస్థాన విద్యాశాఖాధికారి సి. మాధేయగారు కొచ్చికును నిన్న రాత్రి గవర్నరుగారి ప్రైవేటు శ్రీకటరీగానున్న యి. సి. వుడ్. ఐ. సి. యస్. గారు ఉదక మండలమునకు మొన్న రాత్రి వెళ్లిరి.

వరదవచ్చిన ప్రదేశములను చూచుటకు స్థానిక స్వపరిపాలనశాఖ మంత్రి పానుగల్లు రాజాగారు నిన్న పశ్చిమతీరమునకును మొన్న కె. వెంకటరత్నం నాయుడు వ్యవసాయ కళాశాలలోనున్న ఆర్. సి. బ్రాడ్ ఫూట్ గార్లు గుంటూరునకును వెళ్లిరి.

హైద్రాబాదు జైజాం కాలేజీ ప్రిన్సిపాలు బర్నెటు గారు హైద్రాబాదుకు మొన్న వెళ్లిరి.

తింజావూరులోను తిరుచినాపల్లిలోను వరదవచ్చిన ప్రదేశములనుచూచి సి. పి. రామస్వామి అయ్యంగారు (లామెంబరు) నిన్న ఉదకమండలము వెళ్లిరి.

కావేరి వంతెన

మరామతుకు రెండులక్షలు వ్యయపరుపబడును

కావేరివంతెనను రెండులక్షలరూపాయలను వ్యయపరచి మరామతుచేసెదరు. నురుగుజేరుగండిని పూడ్చుటకు 5 లక్ష రూపాయ లరను (అ. వె.)

కలరావ్యాధి

జాంషేడ్ పూర్ చెరువునకు జుగ్ సాతే గ్రామమునందును, బీహారు రాష్ట్రమునందలి గయాపాలమాజిల్లాలోను కలరా విశేషముగ వ్యాపించుచున్నది.

ప్రవాహ కష్టవారణ నిధికి

1924 సం|| ఆగస్టు 11-వ తేదీ సోమవారం మొదలు 15 శుక్రవారం వరకు ప్రతి దినము సాయంత్రం 6 గంటల మొదలు సాంద్యముహళములో

సంగీతక చేర్చిలు.

శ్రీమతి

11-8-24 సోమవారం బెంగళూరు నాగరత్నం

11-8-24 మంగళవారం తిరునాల్వూరు వీరమ్మాళ్

13-8-24 బుధవారం మైసూరు నీలాంబాళ్

14-8-24 గురువారం తిరువాన్కూరు రాబాయి

15-8-24 శుక్రవారం వడ్డానని బాయి (ఉమావతి య కాలక్షేపము.)

ఈ వసూలు మొత్తము ప్రవాహముచే కష్టపడు జనులకు సహాయార్థము ఉపయోగించ బడును

5 కచ్చేరిలకు సీసకా టిక్కెట్లు: రూ. 15, 10, 5.

ప్రతి కచ్చేరికి టిక్కెట్లు: రూ. 3, 2, 1, అణాలు 8.

టిక్కెట్లు ప్రతిరోజు 1. సాందర్భ మహాలులో సాయంత్రం 3 గంటల మొదలు 7 గంటలవరకు, 2.

డాక్టర్ రామరావు పావులో ఉదయం మొదలు, 3. మూంట్టుగోష్ఠ మహాదేవ సభ హాలులో సాయంత్రం 4 గంటల మొదలు 7 గంటల వరకు.

ఎన్. సత్యమ్మాస్రి.

కార్యదర్శి

వాతావరణ స్థితి

1924 సం|| ఆగస్టునెల 11-వ తేదీ సోమవారము

జిల్లా ముఖ్య నగరములు	గరిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత గరిష్ఠ ఆర్ద్రత	గరిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత గరిష్ఠ ఆర్ద్రత	గరిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత గరిష్ఠ ఆర్ద్రత	గరిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత గరిష్ఠ ఆర్ద్రత	గరిష్ఠ ఉష్ణోగ్రత గరిష్ఠ ఆర్ద్రత
గోపాలపురం	84.9	78.9	...	9.88	44.96
విశాఖపట్టణము	92.5	80.8	...	4.96	87.09
కోనాడ	93.5	81.8	...	6.86	89.09
మచిలీపట్టణము	93.8	79.9	...	9.97	41.59
కర్నూలు	92.2	75.7	0.08	4.12	26.01
బళ్లారి	94.9	75.9	...	2.58	20.51
కడప	97.6	75.8	0.17	5.85	81.28
నెల్లూరు	98.9	80.5	...	8.79	87.98
మద్రాసు	94.1	77.5	...	9.81	50.74
కడపూరు	96.7	78.6	...	2.67	52.94
నీలము	95.8	72.1	2.51	9.25	89.80
బీయంబర్తూరు	84.4	69.8	00.6	19.71	22.29
తిరుమనాపల్లి	100.1	77.1	...	0.18	28.18
నాగపట్టణము	97.1	80.0	...	0.67	54.98
మధుర	100.2	78.0	0.04	8.48	88.58
పాంబర్	91.8	78.0	...	1.42	87.00
తిరునల్వేలి	2.28	28.84
తిరువేంద్రము	77.9	72.4	0.92	58.57	64.51
కొచ్చిన్	78.0	71.6	4.44	106.27	114.51
కాలికట్టు	82.6	71.6	8.05	120.37	117.16
మంగళూరు	88.3	74.8	0.48	102.01	125.88
బెంగళూరు	84.9	66.8	1.85	10.95	85.87
మేర్ కారి	67.6	62.8	2.46	120.16	125.46
కొడైకనాల్	64.5	51.2	0.40	18.40	62.18

సర్కారులు:— ఆకాశము ఒక మోస్తరుగా కాకినాడలో మేఘచ్ఛాననమై యున్నది. తక్కినచోట్ల నిర్భయముగ నున్న దనచప్పును. విశాఖపట్టణము, మచిలీపట్టణములో అర్ధగ్రీత తక్కువ. పగటివేడిమి 2 1/2 నుండి 4 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ. గోపాలపురంలో 2 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి 2 1/2 నుండి 3 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

దక్కన్:— కడపలో 0.17 ఇంచువెను, కర్నూలులో చినుకులు పడెను. మేఘములు ఒక మోస్తరుగా నున్నవి. పగటి వేడిమి 3 నుండి 4 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నాటకము:— మేఘములు విస్తారముగ నున్నవి. పగటివేడిమి 3 డిగ్రీలు ఎక్కువ. రాజధాని పడమటిభాగమున సముదేశములో వర్షంపవచ్చును.

యస్. ఆర్. సావూరు.

వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు, మద్రాసు.

మొమారం వరిదుగ

ఏలూరు నుండి ఒకవిశేషియిట్లు తొలినార్త నంపుచు న్నాడు:— ఇక్కడ మొమారం పండుగ మొదటి 9 రోజులలోను శాంతముగనే గడిచినది. ఇంక రెండురోజులు గడువలెను. ఈరెండురోజులలో జనులశ్రేణులు భిక్షాప్రస్థులు కలవారు వివిధ ప్రాంతముల నుండి తిమానా చూచుటకును తమాషాకరించుటకును వత్తురుగాన పోలీసువారిని కాంగ్రెసు వారిని కాంతిని సంగ్రహించు విషయమున నాతురత కవకాము కలుగుచున్నది. భిక్షుర జకీయ కత్తలకు చెందిన యీశుభయలును తమ విధిని నిర్వహించుటలో ప్రమత్త లయ్యెదరేమో ఇందువలన రెండేండ్లకుపూర్వము గోల్కల్లో హత్యలు జరిగినట్లుగ నపాయములు జరుగ వచ్చును కావున కాంగ్రెసు వారిని పోలీసు వారిని స్నేహపూర్వకముగను హెచ్చరిక చేయుచున్నాను.

ఏలూరులో నీయుత్సవ మత్తివైభవముతో జరుగను. ఈవిషయమున నొక్కహైద్రాబాదునకు మాత్రము తీసివాపును. మిలిటరీ పింఛనుదారుల వాసస్థల నుగుటచే విగిరిన ఆంధ్రనగరములలో కన్న నీవగరమున మహమ్మదీయులసంఖ్య హెచ్చుగ నున్నది. పోలీసువారు కాంగ్రెసువాదులను జనుల సమాహములను కాపలా కాయుటలో తివవిధిని సరిగా నిర్వహించ లేనట్లుటకు చింతిల్లుచున్నాను.

దేశబంధు దాసుగారి ప్రకటనము

దేశీయులకొక విన్నపము

దేశబంధు చిత్రరంజనదాసుగారు వంగభాషలో నిలువ నొక ప్రకటనము గావించిరి.

“ప్రభుత్వమునకును మనకును జరుగుచున్న రాజకీయ సమరమున మనకు విజయము కలువలెనని మనము దీక్షతో నిర్మాణవిధానమును సాగించు అత్యవసరము. రాష్ట్రములను త్రిప్పవలెను. ఖిన్నబట్టలను కట్టవలెను. జాతీయపాఠశాలలు చరమచిహ్నమున్నవి. వానిని కాపాడవలెను. దేశీయులను పీడించి పిప్పిచేయుచున్న దారిద్ర్యమును తొలగించుటకు కూడ ట్టిడ్రయత్నములు చేయవలెను.”

“కలకత్తా కార్పొరేషనువారు ప్రాథమిక పాఠశ్రామిక పాఠశాలల నేర్పడుపదవిరి.

ఃలితీలేని ఆహారపదార్థములు చవకగా ప్రజలకు దొరుకుటకు వలయు ఏర్పాటులుగూడ చేయబడును. ఈరీతిగా కలకత్తానగరమున పౌరుల చారిత్ర్యమును కొంతవరకు నివారించ ప్రయత్నించెదము. కలకత్తాపౌరులమాత్రమే యిందులకు సహకారము కలుగను గాని వంగరాష్ట్రము వారికందరికిని కలుగదు. వంగరాష్ట్రమున 1,50,000 గ్రామములున్నవి. గ్రామములలో నిర్మాణవిధానము ప్రారంభము కానిచో కాశ్వలలాభము కలుగదు.

ఒక్కసారిగా అన్నిగ్రామములలోను పని ప్రారంభించుట యిప్పుడు సాధ్యపడదు. ఒక్కమండలమున కనీసము నూరుగ్రామములలోనైనను పని ప్రారంభము కావలెను. 4,5 గ్రామములకొక ప్రధాన కార్యాలయము నేర్పబడువలెను. అట్టి ప్రధాన స్థానములలో పనిని ప్రారంభింప వలెను. ఆస్థానములలో అవసరములకు కావలసిన వాని నన్నిటిని చవకగా విక్రయింపవలెను. ఆప్రాంతముల పౌరులలో పండిన పంటలను యంత్రకాలలో తయారైన ఐదుపులను లాభసాటిని త్వరగా విక్రయించుట కేర్పాటు చేయవలెను. న్యూసానా పరిశ్రామిక పద్ధతులను నృద్ధి నొందించి ప్రజలను సజీవముగా చేయువలెను. అందులకు అనుకూల పడుపట్టి సూతనడతలకు ఉపకరణములను వినియోగింపవలెను. ఈరీతిగా పని ప్రారంభమైనచో ప్రజలెల్లప్పుడును శ్రీరమగా నూలువడకెదరు. ఖద్దరునే కట్టెదరు. జాతీయ విద్యాలయములను స్థాపించును, స్వావహములకు పరిశుద్ధమైన వంచినీరు కొరకును, మనశ్శుభ్రములు కాలా అజారు మున్నగు వ్యాధులు రూపుమాయును. దారిద్ర్య భూయిష్టమైన మన రాష్ట్రమున కడుశీఘ్రముగ శాంతి సంపదలు ప్రకటలవు. అదియే స్వరాజ్యమునకు సరియైన పునాది.

ఈ పనికి సాకల్యమున నొక విధానమును నేను చాల కాలముక్రిందనే సిద్ధపరచితిని. పక్కకాలము రానందున దానిని నింతవరకు ప్రకటింపక విన్నవించితిని. ఇప్పుడు యుక్తకాలము వచ్చినది. దౌర్భాగ్య విరహితమగు నసహాయోద్యమము వరద వచ్చినటుల వచ్చి దేశక్షేత్రమును సారవంత మొనరించినది. జాతీయసస్యమును చల్లుట కిచ్చు దాక్షేత్రము సారవంతమై యున్నది. కాని అంతలో ప్రజలకు సందిగ్ధ భావము కలిగితి. ఏరీతిగా పనిచేయవలెనో ఏతరయును ననుసరింపవలెనో వారు నిర్ణయించుకొన జాలకపోయిరి అందువలన జరుగవలసిన పని అంతయును నిలిచిపోయినది. ఇప్పుడాపని యిట్టిదని వారికి స్పష్టమైనది. గాననే యిక నాలశ్యము జరుగగూడదని యిచ్చి యెక్కుకాలము వియు నేను తెలుపుచున్నాను.

ఒక్కొక్క మండలమున కనీసము నూరుగ్రామములలోనైనను ప్రారంభము కావలెనని ఒక్కొక్క మండలమున కధమక్షగు 2 మండలముల ప్రచారము (కొక్కొక్క మండలమున ఒక్కొక్క కలకు 20 గ్రామములు 20 గ్రామములైన జీత నియంత్రకు చాలమంది గ్రామస్థులు వలంబియుగా నేరెదను. ఈయంత్రముల నేను జరిగించుటకే యాప్రచారములు కావలెను ఈరీతిగా వంగరాష్ట్రమున కంతకు 600 మంది ప్రచారకులు కావలెను. కలకు 12 వేల రూపాయలు వారి కొరకు వ్యయపరచును. ప్రాథమిక వ్యయములకు కొరసామ్యు మొదలు ప్రధాన కార్యాలయములకు పంపవలెను. అంగులకు ఒక్కొక్క మండలమునకు కనీసము 500 రూపాయలైనను ఉడక తప్పదు. దానిని మనమొసంగినచో తక్కిన సొమ్మును గ్రామ

ఆంధ్ర సభ

సభ

ఆంధ్రసభవారు ధర్మనిరం కృష్ణమాచార్యులవారి “చిత్రనళీయము”ను, గత శనివారమున మహాహరముగ ప్రవర్ణించిరి. నళపాత్రను ధరించిన రామచంద్రారెడ్డి గారు, బాహుకపాత్రధారి యగు కల్లూరు నాగరాజరావుగారు తమ ధర్మమును బాగుగ నిర్వహించిరిగాని, బల్లారి రాఘవాచార్యులు గారు రానందుచే ప్రేక్షకులలో నవనృప్తి ప్రబలెను. అందుచే అనుకూలవాతావరణము కుదుగవలెనను. ఐనను, నళపాత్రకు పాత్రధారులు శక్తివంతన లేక పాటుబడిరి సుప్రసన్నులగు సంతకరావుగారు దయంతిచ్చాత్రను ధరించి, ప్రేక్షకులమును ములను రంజింపజేసిరి. సంతకరావుగారు చెన్నపురికి చిరపరిచితులు. ఎట్టిప్రతికూలపరిస్థితులందును, అద్దైర్వము జేందక, తమవిధిని నెరవేర్చుటలో, వీరికివీర సమానులు. జగమెరిగిన బ్రాహ్మణునికి జందె మేల యనునటులు వీరిమధురగానము గూర్చియు, హాసభాష ప్రదర్శనను గూర్చియు విశేషించి వ్రాయుట యవసరము. నేడు మరల చిత్రనళీయము ప్రదర్శింపబడును. అందు రాఘవాచార్యులుగారు బాహుకపాత్రను ధరించెదరు. చెన్నపురిపౌరుల కోర్కెను గౌరవించి నందులకు ఆచార్యుల వారి నభినందించెదము.

రామ దాసు

నిన్నటిదినము సాయంకాలము ప్రదర్శింపబడిన రామదాసు నాటకము సభ్యులకు సంతోషమున నోలలాడించి మొన్నగరిగిన నియతసామును పూర్తిగబోగొట్టెను. రాఘవాచార్యులుగారు రామదాసుపాత్రను ధరించి భక్తా వేశమును నిరుపమానముగ జూపిరి. రామదాసుభక్తిభావము ప్రేక్షకులముగ బెరిగి తుదకు తివ్యయత్నియు నెటుల గలిగింపనో ప్రేక్షకులకు చక్కగ గోచరించెను. రామనామముతో సభ ప్రతిస్పందించె ననుట సతితయోక్తిగాదు. కబీరుదాసు పాత్రను ధరించిన రామచంద్రారెడ్డిగారు అపకర్ణీరవలె నుండిరి. వీరి వేషమును వాటయు నటనయు అలనాటి కీచీరువు మనోదృష్టికి దెచ్చుచుండెను. తానీమ రామదాసుభార్య రామదాసుకుమారుడు మున్నగు పాత్రల ధరించినవారు తమ ధర్మమును యధార్థముగ నెరవేర్చి యుండిరి. హాస్యకుట్టమును కొంత తగ్గించిన బాగుండు నేమో. పైరెండు నాటకములకు ప్రేక్షకులు హాలు, ట్టుండ క్రిక్కిరిసిపోవుట, ట్టి, ఆంధ్రనాటకములపై చెన్నపురి పౌరులకుగల యభిమానమునది, మనకు, తిగిన ఏర్పాటులన్నచో, అభిమానులకు కొరతయొండక ని తెల్లమగుచున్నది. ఆంధ్రప్రముఖులు నెక్కుడు విచ్చేసి, సభ నాధరించిరి. ఇకముందునుండియు ఆంధ్రసభ చురుకుగ కృషిసరిపి, తినికిరిని నిలుపజెట్టుకొనుగాక యని కోరెదము ఆంధ్ర దేశమందలి ప్రఖ్యాతనటులకు, చెన్నపురి యాంధ్రసభ మాదలి స్థాన ముగాక, చెన్నపురిలో ఆంధ్రవ్యక్తిత్వమును నిలుపజెట్టుటకు, ఆంధ్రులన్ని భాగములవారును తోడ్పడుట యావశ్యకముగాన, ఎట్టిభేదములను పాటింపక ఏకమనస్కులై కృషిసలుప, ప్రార్థితులు.

తెనాలి

(స్వకీయ విలేఖరి)

భార.ను భర్త గొంతుకొనిచంపుట

ఆగష్టు 10.—తెనాలి కొత్తపేటలో కాపురముచేయుచున్న ప్రభు సారాయణ అను నొక బ్రాహ్మణుడు 9.8.24 రాత్రి తనభార్యను కత్తిపీటతో గొంతుకొని లేచిపోయినాడు. వెంటనే ఆమెను ఆస్పత్రికి తీసికొనిపోయిరి. కాని ఆమె మరణించెను. ఈమాతృకు కారణము తెలియదు. భర్తకు పిచ్చియొక్కినదని వార్త వ్యాపించుచున్నది. భర్త యిప్పటికి కనుపించలేదు

ములవారే సమూహుడైనా. మొత్తము 1,50,000 రూపాయలు కాలెను. ఒక్కసారిగా రెండులక్షలను ప్రాగునీసి పిమ్మట కలకు 20000 వంతున రూపాలు చేయుచుండవలెను.

ఇదియే నా జీవితోదేశము. ప్రతివ్యక్తియును యిందులకు కొంత సహకారమును చేయవలెను. మీరు యిప్పుడెవడకుండా నామొత్త మీయగలుగుదుకో దానినే యియ్యవలెను. నాయందు విశ్వాసము కలనాడును నా ధృతి నామోదించునారు యిప్పుడు శక్తి చనలేమండ ధనసహాయముచేసి పిమ్మట ప్రతి కలకును కొంతచొప్పున నీ స్వదేశ భాండారమున కొసంగి సహాయము చేయగలరని చేతులు జోడించి విన్నవించుచున్నాను. ఐదేండ్లలో వంగరాష్ట్రమున నమ్మకమగు మార్పుచూపగలనని నేను ధైర్యముతో తెలుపగలను.” సి. ఆర్. దాసు. (అమృతభావపత్రిక

మద్రాసు ఆంధ్ర నాటక సంఘము

ఈసంఘము నూతనముగ స్థాపింపబడినది. ప్రథమనాటకముగ గయోపాఖ్యానమును నిన్న విజ్ఞోరియా పబ్లికహాలు నందు సాయంత్రము 5 గంటలనుండి ప్రదర్శించిరి. వేరొకచో ఆంధ్రసభవారుగూడ రామదాసునాటకము నిన్ననే ఇదేసమయమున ప్రదర్శించుచుండినను ఇచ్చట ఈ హాల్లోయు నిండి యుండుటగూడ మరగాన పౌరులకుగల నాటకానందానికి నకుతూ హాలకు లేటించుచున్నది. ఇంకొకచోకలలో చాలమంది కుద్రాసుపోలికు 5 గంటలకును చొప్పున విడిచితిరు. వీరిదిగత ఆంధ్రసభవారు నాటకములాడుచుండి ప్రశంసయున ప్రియమైన సమయము స్థాపించినట్లు తెలియుచున్నది ఈసంఘమునకు న్యాయమూర్తి ముతా వెంకటసుబ్బారావుగారు అధ్యక్షులుగ నుండిరి. శ్రీయుత సుందర సుబ్రహ్మణ్య శ్రేణిగారు కార్యదర్శిగ నుండిరి జగమెరిగిన బ్రాహ్మణుడు చెయరుమాడి శేషగిరిరావు పంతులు నాటకసంఘ సూత్రధారుడు. (కండ్లబు) ఒకరు చేసినపద ననువట్టిరోగిజిహ్వకై నరుచిందునట్లు ఆనుసానియడుచిలకమ్మర్తి లక్ష్మీకృపింహమూర్తి రచించిన కృష్ణార్జునసంవాదం బగు గయోపాఖ్యానము ఎట్టివానినోచుండి విని ను జవులు పుట్టుచుండ ఆరీతేన నటులకుండి వినినవ్వకు ఆనందమున కేమిదన యుండును? ఈ నాటకసంఘమువారు నాటకము బహుశామూ పాత్రులుగ నాడిరి. అచటవచ్చు కిందలలోపములుండినను తెక్కలోనివికాపు. కాశము, అరుదును గయుడు, సుభద్ర, కృష్ణుడు నారదుడు మున్నగువారు తమపాత్రలను చక్కగ పోషించిరి. నారదుడు సభ్యులకెల్ల తన గారవైభవముచే సంతోష వార్ధిలియుచివేసెను. తక్కుంగల పాత్రధారులు తమపాత్రలను సమయోచితముగనే పోషించిరి. కాశము దాక్షిణ్యంతులు ధరించు చేత్రము (వాకింగుట్టిక్క) చే ధరించుటగన్న ఎటుచి చెంబో, ప చాంగముకట్టయో, లేక వెరుకుగ్రయో ధరించిన వేషము ఎక్కుగ నొప్పియుండెడిది. హాస్యము మితిమీరకుండ నడిపినది మెచ్చుచున్నది.

“ఈభుధ నద్దురాత్ము నధియింపకపోవుదునేని” అను పద్యమును కృష్ణుడుచదివి శపథమామతరి తొంద్ర మిందుక హెచ్చించిన బాగుగానుండెడిది.

గయుడు మరణనిశ్చయమై భార్యకు వప్పగింతులు చెప్ప సమయమున జూపినభావములు మోదాపహములు. చిత్రలేఖ యందు ఆతురత హేమ్యుగ గన్పించినది. వొందరత్నించిన బా నుండును. మొత్తమున నాటకము రక్తిగట్టినపుడు ఈస్వల్ప లోపము లంగపాటింపదగినవి కాకున్నను శ్రేయోభిలాష చేతను వాత్సల్యమున చెప్పవలసివచ్చినది. ఈ నాటకసంఘము నటులు ఏదికావలయునని ఆ పాశ్చాత్యుని వేడుచున్నారను.

ప్రాసెనరు పి. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు ప్రేక్షకులనక్షు నున సమాజమువారిని చాలప్రశంసించిరి. నాటకప్రవర్తనము నిరుపమానముగా నున్నదని కొని గూడిరి. సమాజమువారిపక్షమున బి. వి. గోపాలకృష్ణరావుగారు రధ్యక్షులగు న్యాయమూర్తి ముతా వేంకటసుబ్బారావుగారిని ప్రశంసించి వారికి పుష్ప గుచ్ఛములను సమర్పించిరి. కొల్లి శి||

ఖద్దరు వ్యాప్తి

కార్పొరేషన్ ఎన్నికల సంగత్యమున కాంగ్రెసు నారి కృషి ఖద్దరువ్యాప్తికి గూడ తోడ్పడెదలయును తెమిళనాడు కాంగ్రెసు ఖాదీ సస్థాలయమున పనిచేయుచున్న వి. ఏ. కృష్ణమూర్తిగారు అమృతము సరిగాలేదని చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు చెప్పగూడదు. నిజమైన ఖద్దరు నమ్మగా డెమను నూతన ఖద్దరునకు అమ్ముడు పోవుటలేదని చెప్పుట తగదు. వర్తకులు కాలసిన ఖద్దరును తయారుచేసి అమ్ములేసంత ల్యరియుగా ఖద్దరును కొనవలయునని మద్రాసువారిని ప్రార్థించుచున్నాను. ఖద్దరు తెగినంత చొక్కా లేదని భీషణుడు తప్ప యితరులు చెప్పుటకు వీలులేదు. విదేశసత్త్రులను బహిష్కరించుట మన విధి. మనము సరిగా నిర్వహింపవలయును. ఈసంగతి మనకుండ వుపినంతగా జ్ఞాపకంబోలేదు. అన్ని జాతులవారు ఖద్దరువ్యాప్తి యందు నమ్మి నున్నవారు నూనోత్సాహము కలుగజేతురని నమ్ముచున్నాను. దేశభక్తికి చెప్పామైన ఖద్దరును కట్టక మాకు దేశభక్తి కలదని ఎవరైన చెప్పగలం? ఖద్దరు నందున్న పౌమ్యత దిర్ఘా తెలిసికొనక నున సుఖ్యమును ఎవరైన కొని యాడగలరా? భాగ్యవంతులను చేదలగు సమస్థానమున నిలుపు ఖద్దరు రుచింపనివా రెవరని మాకు ప్రజాసామ్యుల కలదన గలరా? స్వదేశీయమైన ఖద్దరునం దుత్సాహమును మాపక “స్వదేశీ” అభిమాన మున్నవినగలరా రెవరని యున్నారా? ఐకమత్యతను ప్రత్యేకతను మాపుఖద్దరు లక్ష్యవెట్టక జాతీయ దుస్తులను కట్టవలయునని ఎవడేని నమ్మగలడా? ఖద్దరు కట్టకపోవుటకు తుమామా మది దొరక లేదనుట యొక లేయని ఎస్. శ్రీనివాసయ్యగారు తెలుపుచున్నారు.

హైకోర్టు సెషన్లు

స్వామిద్రోహము

కొండ్రుకు నిర్దోషిగా ప్రకటింపబడుట

ఈదినము మధ్యాహ్నము 11 గంటల హైకోర్టు సెషన్లు ప్రారంభమయ్యెను. న్యాయమూర్తి వాలసుగా రెడ్డి తన పరిశీలన కొనసాగించుచున్నందున, ఇ.ఎల్.బెర్రి అనునతని నిర్దోషిగా ప్రకటించబడిన ఒకలొకను కొట్టును, బూట్లను ఎరువు అడిగి పుచ్చుకొని, నాని నవహరింపనలె నను నుద్దేశముతో తిరిగి బెర్రిగారికి నిర్దోషిగా ప్రకటించబడిన ఆండర్సన్ గారిపై తేబడిన నేరము ప్రధమముగా విచారణకు వచ్చెను.

ముద్దాయియు ప్రభుత్వవత్తు మొదటిసాక్షియగు బెర్రి గారునుగూడ కోలారు బంగారుగనులందు పనిజేయుచుండిరి. ముద్దాయికిని, ఆతనికిని స్నేహముగలదు. ముద్దాయి రెండుసంవత్సరములు మేనసామెనగా లోపల న్యాయము లో పనిజేసి డి.కృష్ణ చౌదరియై డెను. ముద్దాయి రివల్యూషన్ బెంగళూరు వెళ్లెనని చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అట్లుగా, ప్రభుత్వ పక్ష 1 నవాజ్, తన వస్తువులను ముద్దాయి ఆపహరింప యత్నించుచుండెననియొచి పోలీసువారియందు ఫిర్యాదుజేసెను. ముద్దాయి మద్రాసులో నుండగా మే 21 కేదిన పోలీసువారిని నరేంద్ర జే.డి.వై.వస్తువులను పనిలోనుండు ఒక పోలీసు యందుండగా పట్టుకొనబడెను. ఈకేసును ప్రధమముగా, మైసూరు న్యాయమూర్తియగు ఆర్. బొకేటుగారు విచారించి సెషన్సునకు కమిటు జేసిరి.

ముద్దాయి, ప్ర 1 వ సాక్షియండి పై వస్తువులను ఎరువు దీసికొనినటులంగీకరించుచునేయుండెననియు, 7 వ కేదిన ప్ర 1 సాక్షి తన ఎరువులను తిరిగిచ్చివేయవలెనని కోరగా రెండుమాడుకోజులింకను తిరగి గానబడియుండు నని ఆతడు బదులుజేసెననియు, బెంగళూరునందు తన అత్తగారిని జూమరలంపుతో ముద్దాయి యిలుదేరె ననియు, ఆతడు కోలారు బంగారుగనులందుండి బయలుదేరుట బహిరంగముగానే జరిగెను గాని రహస్యముగా జరుగలే ననియు, మద్రాసునందు ఉన్న కైవెద్దాలయమున నుద్దోగమున నున్న తన భార్యను జూమరలంపుతో నాడుకు నద్రాసునకు వెళ్లెననియు, ఆతడు ఇంకా తిరిగి కోలారునకు వెళ్లెననియు అట్లు చెల్లినదగునాతడే, ఆనవస్తువులను తిరిగి ఒప్పగించుట కాతనికి లెండుననియు, ఆనవస్తువులను తిరిగి ఇచ్చెననిన దనమును దాటి మరొకని దనము లావస్తువులను తనవద్ద నుంచుకొనెననిగాని, వా నిరసపహరింపనలెనను తలం పాతనికి జేసెననియు, అట్టితలంపుగలదనిసిర్దాగుబుగూడవచ్చుచేయబాలక మాయెననియు, ఆతి కావస్తువులను గడుపుచు తమ దీనికొకనో అంకంకెని తిరగ విధముగా వాని నుపహరింప జేసెననియు అందుచే నిండు విశ్వాస ప్రదాన మొదయు, లేదనియు ముద్దాయి తరఫున వాదించబడెను.

ఈకేసును విచారించుటకు ప్రశ్నకముగ నేర్పరపబడిన జ్యూరీవారు ముద్దాయి నిర్దోషియని యేకగ్రీవాభిప్రాయమును దెలిపిరి. న్యాయమూర్తి జ్యూరీవారి యభిప్రాయము ప్రకారము ముద్దాయిని నిర్దోషిగా ప్రకటించి విడుదల జేసెను.

అనుద్దేశపూర్వముగా హత్యకేసు

హైకోర్టు సెషన్సులందు ఈదినమున న్యాయమూర్తి వాలసుగా రెడ్డి స్వామిద్రోహనేరారోపణమును విచారించి తీర్పు జెప్పినదియనా, అనుద్దేశ పూర్వముగా హత్యనిందారోపణమును విచారించుటకు ప్రారంభించెను.

ఈకేసునందు కొండ్రుకు అనునతడు ఏడైదు రెండు వందలసంవత్సరములను అనునతనికిక తిరగి దొక్కలో పాడినా. అందులన గలెగిన గాయములవలన నాతడు మరణించెను. ఈకేసును చిట్ట ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటు గారు విచారించి సెషన్సునకు కమిటుజేసెను. ప్రెసిడెన్సీవారు తరఫున నిందారోపణ మొనర్చుచుండగా కోర్టువారు అల్పాచరిములకు సేసెను.

గాంధీమహాత్మునిక స్వాగతవత్తము

అహిమహాభాగ్ పురపాలక సంఘము వారామూడించుట

అహిమహాభాగ, ఆగస్టు 10:— గాంధీగారికి సమర్పించిన స్వాగత వత్తముయొక్క చిత్రముసాయిదాను అహిమహాభాగ మునిసిపల్ సంఘము వారామూడించిరి. 28 గురు అనుకూలుగను ఇరువురు ప్రతిభులుగను నుండిరి.

సివిల్ జస్టిసు విచారణ సంఘము

ఎన్. ఎస్. రామస్వామిశాస్త్రిగారు

నాగపట్టాపు సబుజడ్జిగారగు ఎన్. ఎస్. రామస్వామి శాస్త్రిగారు ఇట్లు సాక్షిమిచ్చిరి:—

న్యాయమూర్తి తీర్మానించుటయందు గట్టి విశ్వాసము న్యాయజ్యములసంఖ్య యధికముగ నుండకపోవుట వల్లననిరి. వలసిన న్యాయవాదులసంఖ్యను, కేయు న్యాయజ్యములసంఖ్యపై, నిర్ణయింపగూడదని నుడివిరి. ఇట్టి నిర్ణయమును తగాదాగల న్యాయజ్యముల సంఖ్యనుబట్టియు, తగాదాలయొక్క పరిమాణమును బట్టియు, కేయుల చాలమేలని యభిప్రాయపడిరి. ఎచ్చట జూచినను రెండుసంవత్సరములనుండి నిలువయుండు న్యాయమూర్తి యనియు, ఆ నిలువ హెచ్చుచుండెననియు జెప్పిరి.

న్యాయాధికారల నియమించు సందర్భమున నెక్కుమంది విచక్షణ యుండవలయుననిరి. ఇప్పుడు వ్రాతపని న్యాయాధికారము హెచ్చుగనన్నదనియు, నీవ్రాతపని, కొంతన్యాయముతో గూడినపనితో సహా న్యాయస్థాన సిరస్తాదారుగారి కొప్పజెప్పవలెననియు, నట్టి సిరస్తాదారు డి. ఏ. వి. ఎల్. గ. నుండుట యవసరమనియు వాత్సల్యమిచ్చిరి. ఇప్పుడు ఒకరే సాక్ష్యమును దీసికొను పద్ధతిని దీసివేసి, యిరువురు సాక్ష్యమును దీసికొను నిధానమును—అనగ న్యాయాధికారి సాక్ష్యమును మరొకరగ వాగ్దానుదీసికొనుట, దేనివలెన నొక సమానా ఆగ్రాహ్యమునే హస్తాక్షరమునగాని, లేక వీలైనయెడల పూర్తిగ వ్రాయుట, ఏర్పరుటకు వుండుననిరి. డిక్రీలుగలనారు, తన శీఘ్రముగ తమ డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చుటకు, కాలదోషము నిమిత్త మేర్పడియుండు కాలమును ఆరెండ్రకు తగ్గింపవలయుననిరి; అందున డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చుటయందు, అట్టి డిక్రీలగలనారు, అప్పుడైనవారికి, వారి యాసెనింకయు విక్రయించినను కొంతయైన పోకుండ, తామిచ్చిన యప్పుల మొత్తము హెచ్చునట్లు, సావకాశముచేయుట తమకు చక్కగ తెలియుననిరి. తీర్పుప్రకారము బాక్సీదార్లగ నేర్పడినవారికి, తమయూస్ని తామే విక్రయించుటకు తమవత్తు నిచ్చు చప్పును నేర్పరచుట తమకు యిష్టము కాదనిరి.

పంచాయతీ న్యాయస్థానములు చేయుపని చక్కగనే నున్నదనియు, నేబదిరూపాయలవఱకు విచారణచేయునధికారము నీయవలయుననిరి కాని నవ్వపడినపక్షమునకు, న్యాయమున బట్టిగాని, నా ప్రభుత్వముయొద్దగాని, మార్పుదల రివివెన్ కోర్టు హక్కు నీయవలయుననిరి. గ్రామపంచాయతీ న్యాయస్థానములు జేయుపని, పక్షములవారికి (పార్టీలకు) కాల, ధన, శక్తి వ్యయముల తగ్గించి, వేదముల బుద్ధిమౌళిమను పనిచేయు గొప్పన్యాయస్థానముల కావలయునని సహాయము చేయగలిగియుండుపక్షమునవైశ్యుడిన రివివెన్ కోర్టు న్యాయజ్యముల దీనినియు అధికారమును పంచాయతీ న్యాయస్థానముల కీవచ్చుననిరి. గ్రామమున సబు న్యాయస్థానముల దీసివేత గ్రామపంచాయతీల నేర్పరుచుట తమ కిష్టమనిరి. రివాజులు జాతీయగుటనుగూర్చి వుండలేదుమనియు న్యాయస్థాన తీర్పుల రివ్యూచేసిన చాలుననియు, తీర్మానము లేకవింపకపోవుట తమ మనసునకు చాలకష్టముగ నున్నదనియు నుడివిరి.

రఘునాథ రావుగారు

న్యాయవాదియు, చెన్నై పురి ఘాన్తాముల సంఘముయొక్క ప్రతినిధియురగు రఘునాథ రావుగారు న్యాయమూర్తి న్యాయస్థాన ప్రశ్నల కిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. న్యాయజ్యములసంఖ్యను గట్టి విశ్వాసము విషయము వారంతర చెప్ప నెయ్యదు లేనని వారు తమనల్లెలి జిల్లాయందు 19 గ్రామములగు భూస్వాములనియు, న్యాయజ్యములలో ననేక డిక్రీలవారి దిరవా రనియు, నట్టి డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చువిషయమున గుమస్తావర్తియవా రెన్నడు తమకు ద్వాపడజేసెననియు ననిరి. సమ్మతుల వారినేయువారు కొంతవ్యాగల్గించిరి, తమవిషయమునవాని నెవ్వరిగ నుండినను, తమకు దుర్మతులు లున్నని యెప్పుకొనుటకు వారు సంసిద్ధులై యుంకినని రఘునాథ రావుగారు చెప్పిరి. తమనల్లెలి పట్టామున నొక పంచాయతీ న్యాయస్థాన ముండెననియు, దానియొక్క పని తమకు కష్టపరముగ తేగునను జెప్పిరి పంచాయతీలు, గ్రామముల పట్టామునియు, కలెగము గూటిని తిప్పు త్రోవలకు నుండు సులభముగ తీర్పు నుండుననియు నభిప్రాయ పడిరి. కాని పంచాయతీలు నెగచివేయక, వాటిని స్పెషిలీజేయు విధానము నాలోచింపవలెననిరి గ్రామములనుండి పంచాయతీలనుండి తొలగివ్రోసి, సభ్యులుగనుండు యోగ్యతను చక్కని ఆస్తియు తమను హెచ్చించి, రహస్యముగ సభ్యులనెన్నుకొను మేల్కొని విధానము నేర్పరుచువలెననిరి. జిల్లామున సబు లందును విశేషమును, కష్టపడి పనిచేయువారును అని వారియభిప్రాయముగ నూచించిరి.

దివాణా బహదూరు డి. శేషగిరిరావుగారు

కాకినాడ హైకోర్టు న్యాయవాదియైన శేషగిరిరావు గారు దివాణా బహదూరు కృష్ణస్వామిరావుగారి కిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

న్యాయజ్యముల విచారించుటయందును, వాయిదాల నిచ్చుటయందును న్యాయాధికార్లు దృఢమునకులు కాకుండుట న్యాయజ్యపరిష్కారవిశేషమున కారణ మనిరి. కలకాలమునుండి, పక్షములవారియొక్క (పార్టీలయొక్క) మేలుకీమల నెంచక, వాయిదాలగారు చెడ్డయిలవాటు న్యాయవాదులకుకలిగియున్నదినిరి. న్యాయజ్యపువిచారణకాలనిర్ణయమున నజాగ్రత్త కొంచెముండెదమను న్యాయాధికార్లును, న్యాయవాదులును, ఒకరి కొకరు సహాయపడిన చాలమేలులుగనుని చెప్పిరి, సబుజడ్జిలును, జిల్లామునసబులును కేయువని తమకు తృప్తికరముగ నున్నదనియు, మునసూలయొక్క యధికారమును 400 రూలకు హెచ్చించవలెననియు నభిప్రాయపడిరి; ఆలస్యము చేయకుండుటకును, వాయిదాలవచ్చునట్లయ్యెను యిట్లు చెప్పినకుండుటకు సహాయము హెచ్చించవచ్చుననిరి.

మోసభాషమునగాని, అన్యాయస్థితిగాని నామక జరుగులావాదేవీల నావిశేషములెవనిరి. కాని నామక జరుగులావాదేవీని న్యాయముగ నెంచెయు విధానము నెఱుంగుట కష్టమనిరి.

కె. వి. కృష్ణస్వామిఅయ్యరుగారు

హైకోర్టు న్యాయవాది కె. వి. కృష్ణస్వామి అయ్యరు గారు అట్లయిరి కిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

న్యాయజ్యపుపరిష్కారవిశేషము కొంచెమైనను న్యాయవాదులు కారకులు గారనిరి విశేషముగలవారై, సర్దుంపన్నులై, న్యాయవాదులు కక్షదార్లను విశేషము చేయకుండు నటుల వారించుమండిరి, పోటీపక్షిల లో కేర్తిన వారిని వెంటటను, పిమ్మట నితరులను సబ్ జడ్జిలకు నియమించవలెనని చెప్పిరి. జిల్లా న్యాయాధికార్లను సబుజడ్జిలగోనుండి యేర్పాటుజేయవలెననియు, నున్నతన్యాయస్థానమునకు జిల్లాన్యాయాధికార్లను గాక న్యాయవాదులకే న్యాయమూర్తులుగ నియమించవలయునని చెప్పిరి ఉన్నత న్యాయస్థానమునకు వచ్చు బరిజినలు న్యాయజ్యములు న్యాయసంబంధమైనవిగ నుండవలయుననుచు, దీనికి బరిజినతోపక్షపు న్యాయవాదు లాపుకొందురా యనెడి సందేహమును నూచించిరి. జిల్లా మునుసబుల యధికారము 5000 రూ|| లకు హెచ్చించుటకు వారికిష్టమనిరి. కాని మునుసబులచేయు తీర్మానముల న్యాయమూర్తిచే రెండవము ప్తలు చేయుటకు విలుండవలయుననిరి. ప్రతిమనజానకును న్యాయము విషయము. ఉన్నత న్యాయస్థానమునకు, అసలుచేయుటకు ఉండుటలన కట్టకడపట అట్టి న్యాయస్థానము కడపటితీర్మానమున చేయవలయుననిరి.

న్యాయజ్యముల వివాదాస్పదవిషయము లుండిననే రెండవ యెట్లు చేయవలయుననెను. కలకాలమున కలకాలమున కెప్పుడవగలెనకాలమును తగ్గించుట తమ కిష్టముతోక నచు చేయు సహాయమును తగ్గించుట కంగీకరించిరి

సభ నాటి కంజీవో ముగిసెను.

కీ. శే. తిరువాన్మూరు మహారాజు వారు

మైసూరులో కచేరీలను మూసివేసిరి

తిరువాన్మూరు మహారాజుగారు వృత్తినిండినకారణమున వారి గౌరవాధ్యక్షము 10 వ కేదిన మైసూరులోను రెండుసార్లు లోను ప్రభుత్వకార్యాలయముల నిర్వికారముగా జేరిరి.

(ఆ. ప్రె.)

ప్రకటన

నామవారుడు అత్తికూరు కెడ్డ జనే వెంకటాచార్యులు యిప్పటికి సుమారు 6 మాసములనుంచి రిజాలగా దురుస్థులై తో సంపదించుటా యితరలన్ని కొన్ని సుములు చేస్తు యున్నట్లు యిప్పుడు నాకు తెలియవచ్చినది. వీడు 26.6.24 కేదిన వ్రాతం మేజరు అయినానా. వీడికి యేభావమున ప్తిగ రిరస్తులులేవు. వీడు చేత రూ.ములు సమ్మ గాని నా ఆక్షిని గాని చూస్తూనే యేరులేవు. నా భార్యను గానూ నా నాతాళ హుడయిన సందేహం రెడ్డయ్య అనే వెంకన్న గారికల్లు 26.2.1900 కేదిన వ్రాయ జేసె వీల్లు సుసంపదిన నాకు ముంపడి వాస్కూరితం బాపతు అయివున్నది. నాకు పిత్రోరీత సంబంధమయిన ఆస్తియేమిలేదు. గమక వీడికి యేభావం రూ.ములు యిప్పుడూడు, అట్టివి సన్న నా ఆక్షిని వైండుచేయ నేరవు. అని యిందుమూలముగా సర్వత్రా తెలుపుచు చేయడముననెను.

అత్తికూరు వెంకటాక్షి రిశెంహ్వా చార్యులు, రెంపల్లె, 8.8.24. ముఖ్యుదాద్ రెంపల్లె, గన్నవరం తా||

తాడిపత్రి

(స్వ కీ య వి లే ఖ రి)

స్థానిక జాతీయ సంఘ సమావేశము

ఆగస్టు 9:— స్థానిక జాతీయ సంఘ సమావేశము గురువారం 7 వ తేది మధ్యాహ్నం జరిగినది. ప్రస్తుత పుస్తానిక సంఘ కార్యదర్శి గారు విదేశీ గుడ్డలకు, మిల్లు నూలులకు రంగులు వేయుచు, తత్సంబంధమైన వ్యాపారము చేయుచుండుటచేత, తమకార్యదర్శిత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చినారు. కాని స్థానిక జాతీయ సంఘ సభ్యులు ఏకారణముచేతనే ఆ రాజీనామాను అంగీకరించి, రాజీవు సమావేశమునకు ఆహ్వానించబడిన దని తీర్మానించినది. కొందరు సభ్యులు సేమ విచారించగా, మిల్లు నూలు, మిల్లు నూలుబట్టలను అడ్డుటలో తప్పేమి లేదనియు, ఒకప్పుడు మహాత్ముడు మిల్లు నూలుబట్టలను రెండవరకం స్వదేశీ గుడ్డలగా వాడవచ్చునని చెప్పియుండిరనియు తెలియబరచిరి. మహాత్ముడు 1930-31 లో ఖిదరు విరివిగా తయారుకా నపుడు, సర్వజనులకు అందుబాటులో లేనపుడు అట్టి సలహా ఇచ్చి యుండినాడేమో. కాని ప్రస్తుతము మహాత్ముడు తీవ్రముగ పంచవి షుకా మూలములను తప్పక ఆచరణలో పెట్టవలెనని యే వ్రాయుచున్నాడు. ఈపంచవిధవిషామార్గములలో, ముఖ్యమైనది ప్రధానమైనది విదేశీ గుడ్డల బహిష్కారము. విదేశీ గుడ్డలతోలన మిల్లునూలు, కూడ ఆతడుకలిపి, వాటినికూడ బహిష్కరించువలెనని తెలియజేయుచున్నాడు. కాబట్టి మిల్లు నూలు బట్టలకుగాని, మిల్లు నూలుకుగాని, రంగువేయుట, తద్వారా వ్యాపారమును ప్రోత్సహించుటయుకూడ అబహిష్కారమున ఆదరింపక పోవుటయే యగును. కావున కాంగ్రెసు ధర్మమును స్వీకరించే మేయగును. కాబట్టి ఇట్టి పరిస్థితులలో తాడిపత్రి స్థానిక జాతీయ సంఘమువారు కార్యదర్శి గారి రాజీనామాను అంగీకరించి వాపుట కనుచున్నామని నున్నది.

ఉత్తర అనంతపురమండల ఖిదరుబోర్డు పైఖిదరుబోర్డు సమావేశము 8 వ తేది మధ్యాహ్నం 1 గంటకు జరిగినది. సభ్యులసభ్యులు హాజరై యుండిరి. వీరు ప్రస్తుతము చింతకుంటలో జరుగమన్న ఖిదరుపనిని ఆపివేసి జిల్లాలో ఇతర స్థలములలో ఖిదరు ఉత్పత్తి చేయవలెనని. చింతకుంటలో జరిగిన పని చాలాశాసనముగ నున్నదని స్త్రీయ ఖిదరుబోర్డు యిన్ను చెప్పి, మ. రా. శ్రీ. వెంకటరావుగారు నూచించిరి. మరియు చింతకుంటలో ఖిదరు ఉత్పత్తి చేయుటకు మరియొక కనంధ బయలుదేరినది. కావున అచ్చట పనిని ఆపి ఖిదరు ఉత్పత్తి మంచియవకాశము లుండు మరియొక స్థలమున ఏర్పాటుచేయుట సమంజసముగనున్నది. ఈతూరి ధర్మవరం తాలూకారావుల చెద్దగ్రామములో ఖిదరు ఉత్పత్తి చేయుటకు తీర్మానించిరి. మఱియును, వీరికి తిగింతిద్రవ్యము సమకూరినయెడల కల్యాణదుర్గమున నొకటి, ఆలూరు, ఆదివేని, రాయదుర్గం ఈ మూడు తాలూకాలలో రెండు స్థలములలోను ఖిదరు ఉత్పత్తిని జేయుటకు తీర్మానించిరి. మండలములో, అబ్బలచ్చల, ఖిదరునిర్మాణమునకు తగినయవకాశములున్నవి. ఈయవకాశములను పయోగించి, ఖిదరును సులభముగా పెట్టుతయారుజేయవచ్చునను విషయము ప్రజలకు బోధపడునట్లు చేయవలసినది ఖిదరుబోర్డు వారి మొదటి దర్శనము. రెండవది ఓరు సాధ్యమైనంతవరకు నిరంతర టౌవ పీడితులగునన్న జిల్లా ప్రజలకు ఈ ద్వారా కొంత అనోధికమలకు అవకాశముకలుగజేయుట. ఈ రెండు దర్శనములను గుర్తించి వీరు పనిచేయవలసికొన్నందుకు వీరిని అభినందించవచ్చును. కాని ప్రస్తుతము ఈ ఖిదరుబోర్డుకు ద్రవ్యలోపము మొదలగుండుటచే, వీరు అనుకొన్నంతవఱకు సాగించలేరు. కావుననే వీరు ఆంధ్రరాష్ట్ర ఖిదరుబోర్డువారిని ఇంకను 10 వేల రూపాయలను మంజూరుచేయుమని కోరినారు. రాష్ట్రీయ ఖిదరుబోర్డువారు ఈ విషయమునుగురించి చక్కగ ఆలోచింతురుగాక.

పశ్చిమాంధ్ర జాతీయ విద్యావీరము

నిన్నటిదినం జరిగిన ఖిదరుబోర్డువారి తీర్మానప్రకారం, ఈ జాతీయ విద్యావీరమువారు సుమారు అంత 5 లక్షల 1200 మూలధనమును గడించినవారగుదురు. ఈద్రవ్యమును చింతకుంటలో ఖిదరునిర్మాణమునకు ఉపయోగించి తద్వారా విద్యాలయమును పోషింపజేయవలెననినారు. మరియు వీరు రాష్ట్రీయ ఖిదరుబోర్డువారిని కొంతద్రవ్యమును అప్పు ఇచ్చునట్లు కోరినారు. ఈవిద్యాలయమును ఆర్యభూమిగా నుండునట్టి స్థితి తీసుకరావలెనన్న జాలద్రవ్యము కావలసియుండును. కావున ఇట్టి సహకారమునకు రాష్ట్రీయ ఖిదరుబోర్డువారు పూనుచుండుగాక!

వాతావరణము

గాలిదగ్గినది. మేఘములు కప్పకొనుచున్నవి. ఎండ కూడ తక్కువగుచున్నది. గర్జన ముత్రములేదు. పైరు పెట్టుకాలము ముందరియినది. ఆహారధాన్యములవెలుల పెరుగుచున్నవి. ఈతూర్పున టౌవ పీడితులకు మోక్షమున్నదో లేదో;

సంగీతము—కంజిరా

బ్రహ్మశ్రీ హరినాగభూషణముగారు

జులై 19 తేది కృష్ణాపత్రిక యంకిటుల వ్రాసిరి:— అనుకరణము సృష్టిస్వభావములోనే యున్నది. అనుకరణము వల్లనే జాతివ్యక్తులు తల్లిదండ్రులనుండి సంతానమునకు ఒకరి నుండి మఱియొకరికిని సంక్రమించుచుండును. ఇట్టి యనుకరణ మనునది మృగ్యమునకు సృష్టిక్రమ మంతరింపవలసివచ్చును. అనుకరణము సృష్టిసూత్రములలో నొక ప్రధానవస్తువు. ఆయితే సృష్టియందు తక్కిన ప్రాణికోట్లకు సంకల్పవికల్పాత్మకము మనస్సును వానివాని జాతిసంస్కారమును సృష్టివక్రమే నిర్ణయించు నొకవిషయము బుద్ధియు నుండియున్నను ఆకాశమును భూమిని ముడివేయగల యూహితీయు ధర్మాధర్మముల గార్యకార్యముల సత్యాసత్యముల ఆత్మానాత్మల సవనముల నిశ్చయించి అట్టి నిశ్చయజ్ఞానమున దాను తిరింపగల నిశ్చయాత్మక శక్తియు మానవునకు మాత్రమే కలదు. అట్టి స్వతంత్ర సంకల్పవికల్ప శక్తి గలది మనస్సునియు సవనముల నిశ్చయించు శక్తిగలది బుద్ధియనియు లాక్షణికులు చెప్పుదురు. ఇట్టి మనోబద్ధుల యథాన్యాయముగ నుపయోగించుకొనుచో మనుజుడు తన న్యవసాయప్రపంచమును నెగలవారు డును. అట్టి వ్యూహ సాయము ఆత్మసాక్షాత్కారవిషయమున గలుగుచో సవనద్వివేకము గల్గియే తిరింపవలెను. అట్టి మనోబద్ధుల వివేకీకరముల చదివినచో జెడుటకు గారణమును. దొంగవాడు దొంగ తనముచేసి నరకము నొందుటకును జ్ఞానయోగి తిహియోగాదులనే నిరంతరము పోష్యునును నొందుటకును మనోబద్ధులే కారణ మగుచుండును “మన ఏను మనుష్యాణాం కారణం సంధమోక్షయోః” అనియు “మనోహే హేతు స్సర్వేషా నిండియాణాం ప్రవర్తనే”. అనియు జెప్పబడు ఆభ్యుక్తులకు నిదియయర్థము.

ఇట్టి మనోబద్ధుల సక్రమముగ యథాన్యాయముగ నడుపుట యనిన నితరుల ననుకరించు శక్తిని ప్రమాణముసారంబుగ నుపయోగించుకొనుట యని యర్థము. అనగా ప్రమాదిము లేని మనోబద్ధులచే నిశ్చయించు ననుకరణము శ్రేయోదాయకమని తాత్పర్యము సత్సంగత్వము చేతి సవ్యభ విమగ్న తిరించుటకు సదనుకరణమనియు దుస్సంగత్వముచేత సర్వభావము గల్గి నిరయమునొందుటకు దురనుకరణమనియు చెప్పలు సిద్ధాంతిరించిరి. ప్రమాదములేని మనోబద్ధులు కల్గుటకు మార్గ మెట్టి యని విచారించవలెను. శాస్త్రజ్ఞుజ్ఞానము గురూపదేశము వీనిచే మనోబద్ధులకు గల్గు ప్రమాదము అంతరించుననియు చెప్పలు తీర్మానించిరి.

ఏమిటి యావేదాంతము? ఏమిటి యీ గొడవయని చదువరు లందురు గాబోలు. ఎందుకనిన జెప్పెద వినుండు. ప్రాణికోటికి సహజంబుగ గల్గు నీయనుకరణశక్తిని దుర్వియోగము చేసి మన యాంధ్రులు కొన్ని కొన్ని విషయములందు సక్రేయమును జొందుచున్నవారు. అక్రేయమని తెలిసికొనక క్రేయమను భ్రాంతియే కలుగుచున్నది. సాంఘికాచారములందు ఆధ్యాత్మికవిషయములందు మున్నగు కార్యజాలమున నీదురనుకరణము బయలుదేరి యాంధ్రలోకము నావేశించియున్నది. అట్టి యాధ్యాత్మికవిషయములలో సంగీతమునది యొక్కటి.

సంగీతము ఆత్మోపాసము మాటయే మఱివి విషయానందకమగు కళయని భావించుట మొదటి దురనుకరణము. సంగీతము ఆత్మోపాసనమైనను విషయోద్వేగకమైనను ఆజ్ఞానమునకును (అనగా నాయుపాసనమునకును) ఆకళికును ఏవియంగములో ఏవి యుపాంగములో అట్టియంగములలో నేవి ప్రధానాంగములో నేవి యప్రధానములో తెలిసికొనక యథోగతి సొందుటకు మన యాంధ్రులు సిద్ధముగా నున్నవారు. ఇట్టి యథోగతికి గారణము శాస్త్రజ్ఞిత్వమునకుచేత ప్రమాదంబును విడిచి మనోబద్ధుల గోల్పోయి దాక్షిణాత్యుల దురనుకరణమే యని యెంచునను. మంచి యెచ్చుటన్న సుగ్రాహ్యం బనగాని చెడుగుమాత్ర ముగ్రాహ్యము. సంగీతపరమార్థంబు మఱివి విషయానందవర్ధక మని తెలిపాని ప్రధానాంగోపాంగంబుల దారు మారుచేసి మనకు సక్రేయ మొసగువారు మన సోదరులగు ద్రవిడులే. వారిపాలయందు మాధుర్యముండిన నుండనిందు భోగం తగుక ఉండిన నుండనిందు అట్టివి మనయాంధ్రులు నేర్చిన నేర్చుకొనినందు. కాని యథార్థమునానందంబును విడి భ్రాంతి మంతమును నానందంబు నొందజూచుటహాస్యాస్పదము కంజిరా వాద్యమును గాననభయందు బ్రయోగించి దానికి ననవసరమగు ప్రాధాన్య మిచ్చుట యనమంజసము. కంజిరా వాద్యమునందు మధురభృగి యావంతయులేదు. డడ్ డడ్ అను భృగి బయలుదేరును. పాటకు ఫీడేలు వాద్యమును మృదంగధ్వనులను మ్రుంగివేసి వర్ణగమమున కప్పుట రొదనేయుటలే పరమించుచుండును. భిక్షుకులు పూర్వము భిక్షుటనము నేయుచు రెండు నేర్పిన పాటలు కంజిరా వాద్యసహాయముతో పాడుచుండెడివారు. చెన్నపట్టణమందు నీ కంజిరా వాద్యసహాయముతో గల్గి భజనపాటకులు నాటలుపాడుచు శివమునూరేగించు చుందురు. ఇట్టి కంజిరా వాద్యము నొక గాననపాకారి యగు వాద్య విశేషముగ గైకొని దక్షిణదేశమున నీమధ్యకాలములో కంజిరా మహాముండిపిళ్ల యను నొక మనసి కీర్తి పొందియుండెను.

ను. దరిమిలాను ఆతనిశిష్యుడు పండితము రిక్తిగ మృదంగ వాద్యమును ప్రతిభ గాంచుటయే కాక యీ కంజిరా వాద్యమునందును మిగుల బ్రఖ్యాతిగాంచి యున్నవాడు. ఇతని కంజిరా వాద్యమును అలగనంపిమృదంగ వాద్యమును జతపర్చి చెన్నపట్టణమందు గాననభయ చేయుటయు నట్టిసభలందు నీరిద్దరు వారివారివిద్యాప్రకటనంబును బోరాడుటయు ఇట్టివాడటము గాంచుటకై అసంఖ్యాకులగు జనులు సభలకు చెప్పుచుండుటయు జరుగుచుండును. ఒక సహాయమున నీదక్షిణామూర్తి రిక్తిగ కంజిరా వాద్యమును కీ|| శ్రీమాన్ శ్రీనివాసయ్యగారి గానమును కీ|| శ్రీ|| బ్రహ్మశ్రీ తిరుకోడికాచర్ల కృష్ణయ్యగారి సభిలు వాద్యమును మఱియొక మృదంగమును ఏర్పాటుచేసి చెన్నపట్టణములో గానసభ జరిపెను. అట్టిసభలో కంజిరా వాద్యము మాత్రమే వినిపించి ఆ శబ్దప్రవాహములో గీతము లయమై పోవుచుండెను. ఆ కృష్ణయ్యగారు ఫీడిలమీద తమ యపారపాండితీ విశేషంబుల బ్రవర్తించుచుండ కంజిరా వాద్యము తన ఫీడేలు మాధుర్యంబును గ్రహించి విషమప్రస్థారంబులచే తాళము చేయువారిని తారుమాగుయ్యగా చేయునది వేగలేక ఫీడిలు క్రిందపట్టి తాళము వేయగడిగెను. ఆ కంజిరా వాద్యముందు బ్రసరింపజేయబడిన విషమప్రస్థారమున కంఠమా లేదు. ఒక వైపున తాళములు జేయవారి చేతివప్పుడు ఒక వైపున కంజిరా గర్జనములు సభికుల చెవుల బ్రద్దిలు నేయుటయేతప్ప జేరు మధురభృగులు నెలరేసి హృదయకక్షణము గావించి యానందసంధానంబులు గావించెను. ఈసభను నేను గనులార తిలకించి ఒకవిషయ భయవిస్మయంబుల నొందితిని. ఇట్టి కంజిరా వాద్యము సన్నాయిమేళములతో డోలుద్రుక్త వాయించుటకు బసకి వచ్చునేమోకాని గానసభలందు అగ్రాహ్యము. ముమ్మాటికి అగ్రాహ్యమై ఇది గానమునకు సహకారము కాజాలక అట్టి గానములన గలగనగిన చిత్రికాంతికి భంగకరముగ నున్నది యని చెప్పక తప్పదు.

దాక్షిణాత్యులు తమగానసభలందు మయోగించుచున్నారనియు నాచేతచేసిన నది గ్రాహ్యమేయనియు మనయాంధ్రులెంచి తిలకాయ బ్రద్దలనేయు నీ కంజిరా వాద్యమునకు గానసభలందు బ్రధానస్థాన మొసంగుటకు మనయాంధ్రులు నేయు ప్రయత్నములు ప్రశంసనీయులు కాఁజాలవు. ముమ్మాటికి గాజాలవు. ఈ అనుకరణము దురనుకరణమనియు శాస్త్రజ్ఞుజ్ఞానంబున గాని యీశ్రమ పోజాలదనియు చెప్ప సాహసించుచున్నాడను శాస్త్రనిచారమునే ఏ గాంబులు అంగము లెవ్వయో యుపాంగము లెవ్వయో వీనిలో ప్రధానంబు లెవ్వయో అప్రధానంబులెవ్వయో విమర్శించి వేరవేరి ఎంతవరకు స్వార్థంత్ర్య పారతంత్ర్యముగలవో నిర్ణయించి నాసిద్ధాంతమును వ్యక్తపర్చుకొనుటకు చెడబాల్తము వ్రాయవలసి యుండును గాన నామాటలయందు గల మంచిచెడ్డల చదువరులే గ్రహించుటకు దగిన ప్రయత్నము నేయుచురు గాత మని వేడుచు విరమించుచున్న వాడను.

నోటీసు

అమలాపురం డి. ము. కోర్టులో

నం || స|| కో. O. S. 25/1914 E. P. 28/1922.

వాదులు:—ఇండియన్ బ్యాంకి లిమిటెడు కాకినాడ.

ప్రతివాదులు:—1. ముద్రగెడ పెదతాతయ్య చనిపోయినాడు, 2. దామి శెట్టి రామచంద్రుడు చనిపోయినాడు, 2 ప్రది వార్సులు కి. వెంకన్న 4. పాపయ్యరాజు, 5. నర్సిములు మైనరులయినందున తల్లి సంరక్షకురాలు వెంకమ్మ 1 వో ప్రతివాది వార్సు కుమార్లు 6. ముద్రగెడ సత్యనారాయణ మూర్తి 7. నాగభూషణ 8. వీరవిల్లి పాలెం.

గోదావరి డి|| అమలాపురం తాలూకా అమలాపురం సబుజిస్ట్రారులో చేరిన అయివల్లి, వెలవల్లి, చింతలంక, వీరవిల్లి పాలెం, నేదురూరు, క్రాప, గ్రామములలోని ప్రతి వారులతోనూ యీ నాం, జిరాయి తీర్థములు, నివేశనస్థలములు యిట్లున్న, యాడిక్రీ బాక్రీక్రిందను ది 18-8-24 సం|| రం నోమవారం పగలు 11 గంటలకు అమలాపురం డి|| మనసబు కోర్టువారిపల్ల వేలంవేయబడును గనుక వలయువారు పాడుకొనవలెను. ఆస్తులెవ్వీలు వాసుల పేడెడుగారివద్దకున్నా కోర్టులోనున్నా దొరకును. మరిన్ని సదుపేయాల వాడులతరపు జనరల్ ముక్త్యూరు మంథా శింపాది గారుకూడా పాడుటకు న్నూ పాటమొల్లం డిక్రీ బాక్రీక్రింద మినహాయించుటకున్నా వాసులపల్ల దరఖాస్తుచేయబడినది. అందుకు ఆక్షేపణలు చెప్పకొనునారు 18-8-24 తేది పగలు 11 గంటలకు అమలాపురం డి|| మనసబు కోర్టువారియెదుట చెప్పకోవలెను.

అమలాపురం } ఎమ్. కప్రులయ్య,
8-8-1924. } వారులపేదరు.

వృత్తాంతలేఖలు

నెల్లూరు

స్వకీయ విలేఖరి

నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసు తాలూకా బోర్డు ప్రచారము

ఈనెల 4, 5 రులందు శ్రీయుతులు వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య, ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య, బొమ్మా శేషరెడ్డి గార్లు బుచ్చిరెడ్డిపాలెంకును, శ్రీరాఘవయ్య, వెంకటసుబ్బయ్య గార్లు అల్లూరు మోహూరు గ్రామములకును వెళ్లి కావలితాలూకా బోర్డుకు కోవూరి తాలూకానుండి కాంగ్రెసు చర్యలను పోషింపిన పత్రికానిధులను గూర్చి కొందరు ముఖ్యులతో మాట్లాడి కొంతవరకు నిశ్చయించిరి అల్లూరునందు ఒక బహిరంగ సభ జరుపబడినది. శ్రీరాఘవయ్యగారును వెంకటసుబ్బయ్య గారును సభయెదుట రాటము పెట్టుకొని ఒకగంట కాలము నడికి ఖద్దరును సరించియు ఆస్పృశ్యతను దురించియు ఉపన్యసించిరి.

వీరు అల్లూరు మోహూరులందు చాలాఇండ్లకు వెళ్లి పూర్వము సాగుచుండి ఇప్పుడు నిలిచియున్న రాటమును బయట తీయించి వదులునట్లు ప్రోత్సహించిరి. అల్లూరునందుండు కాంగ్రెసు ప్రచారకుడు శ్రీ వేమూరు లక్ష్మయ్యగారు మాదిని విక్రయించుచున్నారు.

పోట్లపూడి ఖద్దరుగోర్లు

ఈ యూరియందు కాంగ్రెసుకమిటీచర్యలను శ్రీయుత పానకా పట్టాభిరామిరెడ్డిగారి యింటియందు సుమారు 5 మణుగులదాది అమృతమునకు సిద్ధముగానున్నది. దేశభక్తులయిన పట్టాభిరామిరెడ్డిగారు చేరువననున్న వెంకన్నపాలెం, చన్నపల్లిపాలెం మొదలగు గ్రామములలో వడుచువారికి దూది తిమ్మచు, వారిపల్లనూలును కొనుచు వారికి ఏకులు కడుళ్లు మొదలగు పరికరములను సప్రయోచయించుచున్నాడు.

కల్లుబహిష్కారము

దీనినిగూర్చి పలుకుబడిగలవారు దక్కతుచేసినటువంటి కరపత్రికములను అచ్చువేయించి ఏలముల ప్రదేశములలోను గ్రామాదులలోను విరివిగా పంచిపెట్టబడినవి. ఈప్రచారమునందు శ్రీయుతులు అక్కరాజు వెంకటరామయ్య, రాళ్లపల్లి రామసుబ్బయ్య గార్లు ఆత్మకూరు తాలూకాయందు శ్రీయుతులు దేశిరెడ్డి శేషరెడ్డిగారును గుంటూరు వెంకటసుబ్బయ్యగారును, కోవూరు కావలి ఉదయగిరి తాలూకాలయందును పనిచేయుచున్నారు. కావలిఏలములు 6 వ తేదిన జరిగినది. కాని చిన్నచిన్న అంగళ్ళు 15 మాత్రము పాడబడినవి. మిగిలిన అంగళ్ళు యీనెల 26 తేదిన ఏలము జరుగుటకు వాయిదా వేయబడినది. కాంగ్రెసువారు జిల్లా తాలూకా బోర్డువారు కోడ్లప్రక్క చెట్టునుగీతను నీయరనియు, అంగళ్లను ఉండనియ్యరనియు చెప్పినందున కొంతమంది ఆలోచించి పాడదలచినారు. గూడూరులో 10 అంగళ్లుమాత్రము పాడబడినవి. శ్రీదేశిరెడ్డి శేషరెడ్డిగారు పనిచేసిరి. కోవూరులో శ్రీగుంటూరు వెంకటసుబ్బయ్యగారు కరపత్రికములనుపంచిపెట్టి ప్రజలకుబోధించిరి.

నెల్లూరు కోవూరు తాలూకాలయందు చాలా అంగళ్లు నాటాదార్లచే పాడబడినవి. కాని రైతులు అనేకులు చెట్టును గీతకు ఇచ్చుటలేదు. అంగళ్లవారు చాల నష్టమునకు పాత్రులగుటలు గనబడుచున్నది.

నెల్లూరు తాలూకా బోర్డు

కావలి తాలూకాబోర్డువారివలె నెల్లూరు తాలూకాబోర్డు వారు కూడ మధ్యపాన నిషేధము గూర్చి కొన్ని తీర్మానములనుజేసి దానిని యాచరణయందుంచుటకై తగు ప్రచారము చేయుచున్నారు. సభ్యులును, అధ్యక్షులను కాకుటూరు లింగారెడ్డిగారును ఈవిషయమై బహుశ్రద్ధతో ప్రచారముచేయుచు రైతులను గీతకు చెట్టును సంగవలని విన్నవించుకొనుచున్నారు. ఈప్రచారమునలన తాలూకా ప్రజలకు లాభము చేకూరగలదని యెల్లరును తలంచుచున్నారు.

ఈ తాలూకాబోర్డువారు రాటముపై చూలు వదులును కూడ బాలికా పాఠశాలలయందు నిర్బంధము చేసియున్నారు. ఇది ప్రారంభించి కొంతకాలమునకు ఉపాధ్యాయును లేమా

త్రము నిందు శ్రద్ధవహించుటలేదనియు, బాలిక లందుచే రాటములపై పాఠశాలలందు నూలువదులులేదనియు, గమనించి ఈ బోర్డువారు దీనికుత్సాహము గలిగించుటకై శ్రోతృపద్ధతులను గూడ యేర్పాటుచున్నారు. ఈమాసమునుండియు బాలికలచే వడికించిన నూలుపడుకు 1 కి రు 4/ల వంతున ఉపాధ్యాయు రాజీకేతన మొసంగునటుల తీర్మానించిరి. ఇట్లుచేయుటచే ఉపాధ్యాయురాలు నెలకు అధమము బాలికలచే 3 పడుకులైనను వడికింపవలసి యుండును.

ఇట్లు నెల్లూరు కావలి తాలూకాబోర్డులవలె యితరతాలూకాబోర్డులవారునుకూడ పాఠశాలలందు రాటములు పెట్టించి ప్రతిదినమును 1 గంటకాలము విద్యాలయములయందు రాటముపై నూలువదులును సాగించినచో దేశీయపురోభివృద్ధి కెంతయో తోడ్పడినవా రగుచుందురు. ఈప్రకారము ఖద్దరు పుస్త్రాధారణమునుగూర్చి మహాత్ముడును, ఆచార్యప్రభులచంద్రరాయి మన్నగు దేశీయ ప్రముఖులు బోధించిన విషయములను త్వరలో గ్రహించి తామాదరించుచో, ఈవిషయమున గూడ మామండలమునందు వీరు ముందంజవేసిన మార్గదర్శకులు కాగలరని హెచ్చరించుచున్నాము.

తుమ్మపూడి

(ఒకవిలేఖరి)

ఇది గుంటూరు జిల్లాలోని పల్లెగ్రామము. కమ్మవారెక్కునయున్నారు. ధనవంతులు మెండు. పసుపు, వరి, మొక్కజొన్న మరితరపంటలు పండును. దేశమువంచి పనిచేసికొను వాని లెల్లప్పుడు కూలిదొరకును. గ్రామమునకు తూర్పుప్రక్కన పల్లంగుడూరమున కృష్ణానదినుండివచ్చు బకింగహము అను పెద్ద కాలువగలదు. పడమటివైపున ఖర్దాంగుడూరమున రైలుపోవు దారి కలదు. ఉత్తరమున రెండుమైళ్లదూరమున పెదవడ్లపూడి రైలుస్టేషనును, దక్షిణమున మాడుమైళ్లదూరమున దుగ్గిరాల పోస్టాఫీసు, రిజిస్టరు ఆఫీసులును గలవు. దక్షిణమున 1/2 ఖర్దాంగున గుంటూరుకు ఇంకను పై గ్రామాదులనుండి పల్లూరు ఉయ్యూరుకు పోవుటకు వీలుగలుగుజేయు రస్తాగలదు. తూర్పున పెద్దకాలువకట్టుప్రక్కన తెనాలి ఇంకను పై గ్రామాదులనుండి బెజవాడ మంగళగిరి మొదలగు గ్రామాదులకు పోవుటకు వీలుగు పెద్దరస్తాగలదు. ఈరస్తాకు రాత్రింబగళ్లు నిద్రలేదు. ఎలప్పుడు మోటార్లు, మోటారు వైకిళ్లు, వాచెత్తబండ్లు, మనుష్యుల బండ్లు పోవుచుండును. ఫలము చిక్క బండ్లు బోలెతాకొట్టు రెండుపద్దులబండ్లు మెండు. బోలెతాకలవల్ల పడినవారికి కాళ్లుచేతులు విరుగుచుండుట చాల ఎక్కువ. ఇంతంతరానికి వ్యములు ప్రయాణికులు పడుచున్నారు. రస్తాచానకాలములందు జట్టిబురద. ప్రయాణికులు పడుపాట్లు వారికే తెలుసునుగాని హరితరులకు తెలియవు. తాలూకాబోర్డు మెంబరు వోటింగుకాలమున మాకు వోటు అని బండ్లమీద తిరుగాడుచుండురుగాని పవని లభించినతరువాత కన్ను తెరచియైన చూడకున్నారు. డిస్ట్రిక్టు, తాలూకాబోర్డు మెంబరు ఎంపెనున్నారో వీరు ఆలోచించుచున్నారో ఎవరికి తెలియకున్నది. దయయుంచి బీదప్రయాణికుల బాధనివారణ చేయువారు త్వరలో బయటకువచ్చి పని పూనుచుగాత.

శ్రీ సీతారామభక్తసంఘము

ఇదివరలో శ్రీ సీతారామ వికాసత్వసంఘము అను పేరు మార్చి శ్రీ సీతారామభక్తసంఘ మని పిలుచునట్లు ఏర్పాటుచేసి ముఖ్యోక్తముతుమ్మపూడిలోనే యుంచుచున్నాము. జ్ఞానబోధ ప్రతివారికి జ్ఞాపకము చేయుచున్నాము.

ఉచితవైద్యశాల

శ్రీ సీతారామ భక్తసంఘ వైద్యశాలవారు ఏడలకు డొవడము లిచ్చుచున్నారు. బహునిపుత్రతో, నమ్మకమైన డొవడములతో చికిత్స బీదలకు ఉచితముగా చేయుచున్నారు. నెలకు షుమారు మాడవందలమంది రోగులు చికిత్సపొందుచున్నారు. వైద్యశాలలో ఆంగ్లేయ, హోమోపతి ఆయుర్వేద డొవడములు వాడుచున్నారు. తుమ్మపూడిమట్టునున్న పెదవడ్లపూడి, చిలువూరు, కొండ్లూరు, దుగ్గిరాల, మోరంపూడి, పెదపాలెం, రేవింపపాడు మొదలగు గ్రామాదులనుండి రోగులు వచ్చుచుండ అస్పృశ్యుల యు భాషములేకుండ పంచులకుమాడ సంఘాధ్యక్షులైన శ్రీయుత సూర్యదేవర సంజీవ రాయణంగారు స్వయముగా చికిత్సచేయుచున్నారు. ఉచిత డొవడశాలకు ధనవంతులెల్లరు చందాలరూపమున సహాయ పడిన ఇంకను వృద్ధిలోనికొచ్చును.

పుస్తకభాండాగారము.

షుమారు 36 దిన, వార, మాసపత్రికలతో దాదాభాయి నారోజివరనాలయ మని స్థాపించిరి. ఇందు ఇంకను పుస్తకములులేవు. సరియైనబ్లింగును షుమారు 800 పాత్రములు ఇచ్చుమహానుభావులు గలరు. పరనాలయమునకు శ్రీసీతారామ భక్తసంఘమునకువచ్చు షుమారు 30 పత్రికలు సంజీవరాయణంగారు ఇచ్చుచున్నారు. పరనాలయముపేరుకూడను సంఘపరనాలయమనియే సభ్యులు పిలుచుచుండిన బాగుండును. పరనాలయమునకు వనూలైన చందాలతో త్వరలో వీరువాలువగైరాల తెప్పించి పుస్తకములుకూడను నుంచిన చాలశ్రేయము.

గ్రామస్థితి

గ్రామము పేడలు, పెంకుటిండ్లుగల ధనవంతుల సమూహముతోనుండి, లంకవాబులపల్ల మరితర సంబంధములపల్ల వేలకు వేలు గ్రామమొత్తముమీద లాభమువచ్చుచుండినను ఆపైకము గ్రామమునగల రొద్దుబాటలు, మురుగునీరును నడచుబాటలు బాగుచేయుచుంని ఆరోగ్యవంతులగుటకున్న పడుగురి ఆరోగ్యము విచారించుటకు బదులుతగాదాలతో పైపైకముఎవరికెవరు దగ్గరనుండుకొని సద్వినియోగములోనికి లేకుండిరి. పుస్తక భాండాగారమునకు, ధర్మవైద్యశాలకు, సంఘమునకు, గ్రామమున ఆరోగ్యము కాపాడుకొనుటకు వీలుగలుగుజేయునంతధనము గ్రామమొత్తముమీదనున్న అది ఉపయోగించలేకున్నారనుట విచారణీయాంశముగ నున్నది.

వనతోటలు

రెండుప్రక్కల రెండు పెద్దననము తోటలుగలవు. ఉత్తరపు వైపుతోట నేరీక్రిందకు వచ్చినదట. దక్షిణవైపుతోట గలదు. అందు పెద్ద పెద్ద చింత, మామిడి, వెలగ, నేరేడు, మట్టి వృక్షములుగలవు. తాటియాకు గావలసినంతగలదు. భాగ్యవంతులు తాటియాకు నరకుకొని, చెట్లను నరకుకొని వెళ్లుచుండ బీదలు చిన్నిపుల్లలుమాత్రము తీసికొనుచున్నారు. ఈతోట సంవత్సరఫలాంతమువరకు ఆపి అందు పండు ఫలములు, తాటియాకు బీదలకు కనిపెట్టి ఇచ్చిన ఎంతధర్మము?

లోవరు పెండరిన్మూలు

ఈస్కూలు చిలువూరు, తుమ్మపూడి గ్రామస్థులు ముమారు పదివేలరూప్యములు చందాలువేసి స్థాపించినస్కూలు. మాకు నాలుగునెలలకు ఒకసారి జీతముఇచ్చి ముమ్మల ఇబ్బంది పరచిన మేము ఎటుల పనిచేయుదుమని టీచర్లు చెప్పుదురు. స్కూలు సరిగా నడుపువారు కనబడుటలేదు. పిల్లలకు చదువు సరిగా సాగుటలేదని గ్రామస్థులు వేరేబడి నెలరోజులనుండి పెట్టించిరి. గ్రామస్థు లెల్లరుకూడి వికాసత్వముతో గ్రామమును సరిగా నడుపుకొనుటకు ప్రార్థించెదను. తాలూకా డిస్ట్రిక్టుబోర్డుసభ్యులు దయచేసి కాలవప్రక్క రస్తాగురించి ఆలోచింతురుగాత!

వేపచెట్టుయొక్క వంచి గుణములు గలిగిన టాయిలెట్ అందు ఔషధసంబంధమైన వస్తువులు

మర్కోటబ్బు:— కార్పాక్ ఇతర ఔషధసంబంధమైన నబ్బు లన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. చర్మమును తనివేయుదు. వికీర్ణి కున్నితముగా వానినచేర్చబడినది. 3 బిల్లుగల పెట్టె 1 కి ధర రు 0-12-0.

మర్కోఫ్రెయిసు దంతచార్మ:— తేరపుల్లలతో దంతభావము చేయుట అందరికిని తెలిసినవిషయమే. బ్రష్టుతో మర్కోఫ్రెయిసు దంతచార్మము చేర్చి దంతభావ న మాత్రే కొనుట చాలకుంచిది. వేపచెట్టుయొక్క వంచినణము లన్నియు నిండులో గలవు.

బుడ్డి 1 0-5-0; చిన్న పొట్టును 1 కి 0-2-0.

మర్కో సాటాయిలెట్ వెండి యాభయనకు, చర్మమునకు జీనామునకు తగినవి.

దబ్బా 1 కి రు 0-10-0; ప్యాకెట్టు 1 కి 0-8-0.

హిందూ ఔషధమునందు హిందూ ఔషధ పరిశ్రమ, ధనము చేత యారుచేయబడినది.

SRI KRISHNA BROTHER, 323 Tambu Chetty Street, MADRAS, & Mr. V. V. KRISHNA IYER Palghat

జూబులు

శ్రీ హాళితా సూర్యనారాయణరావు పంతులుగారి ధర్మపత్ని మరణము

నాయా ప్రమిత్రులగు హైకోర్టునకిలు, శ్రీయత హాళితా సూర్యనారాయణ పంతులుగారి ధర్మపత్ని శ్రావణ శు ౨ శని వారం (2-8-24) రాత్రి 11½ ఘంటలకు శ్రీకాకుళములో ఛాతీక దేహమును విడిచి దేవిసాయబజ్జము చేరబోయి ననెడి వార్త వీతెంచినది. ఆ యుక్తమసాద్యముణిచారిత్ర మెరిగిన వారికి మిగల విచారకరము. ఆమెమరణము భర్తగారికి గాక బాంకమునకు కూడ అనర్థదాయకము. ఆమెయొక్క శాంతి కలుగజేసి శ్రీ సూర్యనారాయణపంతులుగారికి ఈ మహదాప దలో ధైర్యమొనగూర్చ వలెనని ఇష్ట దేవతాస్వయాపంబగు జగ దీశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.

చోడవరం } వేపా భీమశంకరం
౯-౮-౨౪ }

అఖిలభారత స్వరాజ్యపక్షసభ

ఈసభ కలకత్తా, బాగ్ బజారువీధి, 65 వ నెంబరు యింటిలో యీనెల 16 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు ఆరంభమగును. కార్యక్రమణిక పత్రికలలో ప్రచురింపబడినది. యీసభ ముఖ్యమైనది కాబట్టి ఆంధ్రస్వరాజ్యపక్షసభ్యులంద రును దయచేయి బ్రాధితులు దేశీయపద్ధతుల ప్రకారం కావల సినవారికి బసలున్న భోజనవసతులున్న ఏర్పాటుచేయుచును. వసతులు కావలసినవారు శ్రీయత బాబు సత్యేంద్రచంద్రమిత్ర, బంగాల్ స్వరాజ్యపక్ష కార్యదర్శి, 9, రసానోడ్ నార్, కలకత్తాకు తంతునపలెను; స్వరాజ్యపక్షములో చేరదలచిన వారు వార్షికచందా, రు 3 లున్న మాకు పంపి చేరవచ్చును. ఆంధ్రులు చాలామంది సభకు హాజరుకావలెనని కోరుచున్నాను. మైలాపూర్ } వే. రామదాసు,
మద్రాస్, 10.8.24 } ఆంధ్రరాష్ట్రస్వరాజ్యపక్ష అధ్యక్షుడు

“చిల్కా” ఓడలో పరిభవించబడిన శ్రీ

కేసుయొక్క వివరములు

గతనెల 14 తేదీ (దివ) పత్రికయందును 16 తేదీ వార పత్రికయందు “ఒక శ్రీ పరిభవించబడుట-వివాహరవివరములు” ప్రకటించబడిన గదా!

ఈకేసు జూలైమాసము 30 తేదీని కడపటి విచారణ జరిగినది. “చిల్కా” ఓడలో కలామియా, నీదిక్కు అహమ్మ దు, అబ్దుల్ లతీఫ్, ఖీరంగీ, గాన అను అయిదుగురు లస్కరులు తొరమ్మ అనే శ్రీప్రాసంజను మానభంగపరచి రను విచారించబడిన కేసు డిప్రొక్టు మేజిస్ట్రేటు హెచ్. యస్. స్ట్రీటుజలరు ఐ. సి. యస్. గారు పరిష్కరించిరి.

“మేజిస్ట్రేటువారు, ఈకేసులోని ఫిర్యాది మర్దాద అయిన తెలుగు శ్రీ అనియు ఆమెభర్తతోను, ఆమె చిన్న బిడ్డతోను “చిల్కా” ఓడలో ప్రయాణిస్తురాలనియు, వారి తీర్పునందు ఉదాహరించిరి”

జూన్ నెల 18 వ తేదీ శనివారమునాటిరాత్రి సుమారు 8 లేక 9 గంటలప్పుడు ఓడపైని శ్రీలకొరకు నిర్బంధపడిన మరుగుదొడ్డిలోనికి యీ శ్రీవెళ్లినప్పుడు యీ శ్రీ అవమానింప బడన విధము సాక్ష్యముగా వివరించి, యీకేసు బహు ప్రమాదమైనదనిన్ని, యిది సెక్షన్ ౩౦ కేసునియు నూచించిరి. “చిల్కా” ఓడ ఇక్కడికి వచ్చునో రాదో యను ఉద్దేశముతో, అందులో ఉన్న సాక్షులు తరుచుగా బదిలీ అగుదురన్న కారణ ముచేత వారే యీకేసును తీర్పునిచ్చుటకు నిశ్చయించిరి. అందు చే మేజిస్ట్రేటువారు కలామియా, అబ్దుల్ లతీఫ్, ఖీరంగీ అను ముగ్గురు ఒక్కొక్కనికి 4 సం॥ చొప్పున కఠినశ్రమ విధించిరి. మిగిలిన యిరువురు నిర్దోషు లని వదలిపెట్టిరి. రంగూన్ 11.8.24. వై. సూర్యనారాయణరావు.

ఇంపీరియల్ సినిమా తిరువళ్ళిక్కేణి

9-8-24 తేదీ శనివారమునుండి 15-8-24 తేదీ శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము ౯-15 (పదిదినము 2 ఆటలు రాత్రి 9-30 శని, ఆదివారములో మధ్యాహ్నము 3-15 కూడ గలదు. రెండు అద్భుతమైన ఆటలు ప్రదర్శింపబడును. కాపెన్ కిడ్డుల ఎడ్విసోర్ మూడవవారము.

2 డిర్వసిశాపం అప్పరప పగటియందు గుట్టము గాను, రాత్రులందు శ్రీగాను యుండుట.

గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము

గుంటూరులో స్వరాజ్యకార్యాలయమున ౨2-౭-౨౪ న మధ్యాహ్నం, ౧-౨౦లకు సమావేశమైన గుంటూరుజిల్లాకాంగ్రెసు సామాన్యసంఘసభయొక్క ముఖ్యతీర్మానములు

౬ వ తీర్మానము:—పెదపాలెము శ్రీకృష్ణాశ్రమము వారికి మన వివ్వలశిన ౨౦౦ రూప్యములు యింతవరకు యివ్వవలసిన వారు అతికష్టములపాలగుచున్నారగునకవాగ్దానము చేసినప్రకారం పైకమును వెంటనే వారికి యే స్పెషలు ఫండులోనుండియైన యివ్వవలయునని యీసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

౮ వ తీర్మానము:—పెదపాలెములో ౧౧-౭-౨౪ తేదీన కార్యనిర్వాహక పర్లమెంటు చేసిన ౯౦ & రుతీర్మానము లో ఆఖరుభాగమైన ‘ఖర్చులు యివ్వడపు’ అనేవాక్యమును రద్దుపరచి ‘ఖర్చులుయివ్వబడును’ అని సభవారు ఏకగ్రీవముగా తీర్మానించడమైనది.

౯ వ తీర్మానము:—ఫిర్యాదరపున జిల్లాసంఘమున కు ఎన్నుకొనవలసిన ప్రతినిధులలో ఖాళీలుపున్నప్రతిఫిర్యాదలోను ఎన్నికలు జరపవలెనని ఎన్నికలు పూర్తవునిబంధనలు వర్తింప జేయక సులువైన నిబంధనలు ఏర్పాటుచేయుటకు కార్యసంఘమువారి కధికార మివ్వడమైనది.

౨౦-౭-౨౪ వుదయం ౬ గంటలకు గుంటూరులో స్వరాజ్యకార్యాలయమున, సమావేశమైన గుంటూరు జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసంఘమువారి ముఖ్యతీర్మానములు.

తీర్మానము ౧:—మద్రాసు జిల్లా సంఘకార్యదర్శి శ్రీగద్దె రంగయ్యనాయుడుగారు ఆంధ్ర రాష్ట్ర, ఆంధ్ర మహాజనసభల అధ్యక్షులయొన్నికల విషయమై (వాసినలేఖను చదువడమైనది. రాష్ట్ర సభకు శ్రీయత ఆంధ్రరత్న దుర్గిరాల గోపాల కృష్ణయ్యగారినిన్ని, ఆంధ్ర మహాజనసభకు శ్రీయత తూనుగుట్టి రామస్వామి శ్రేష్ఠిగారినిన్ని అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనడమైనది.

తీర్మానము ౨:—ఇది ౫-౮-౨౪ తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించడమైనది.

తీర్మానము ౩:—శ్రీయత గుళ్లపల్లి రామకృష్ణయ్యగారి వద్దనుంచి ౨౦-౭-౨౪ తేదీన వచ్చినలేఖ చదువడమైనది. జిల్లాలోని జాతీయ పాఠశాలలు తనిఖీ చేయుటకు వీరిని నియమించడమైనది. ప్రతిజాతీయపాఠశాలను మామూలముల కొక పర్యాయమైనను తనిఖీ చేయుటకు వీరిని కోరడమైనది. ఖర్చులు జిల్లాసంఘమువారే భరించెదరు.

తీర్మానము ౪:—శ్రీయత మద్ది రాధాకృష్ణయ్యగారు, తాలూకాదారుపనితోపాటు శ్రీయత పున్నవ లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారు గుంటూరు తిరిగివచ్చువరకు, శారదా నికేతములోగూడా పనిచేయవలెనని కోరడమైనది.

తీర్మానము ౫:—యీ జిల్లాలో ఏమలపాఠశాల యొకటి పెట్టుటగాను ఉపాధ్యాయుని జీతముక్రింద ౯౦ల రూ 30 లు చొ॥ ఒక సంవత్సరకాలమునకు యిప్పించవలెనని అఖిలభారత సంఘమువారిని రాష్ట్రసంఘమువారిద్వారా కోరడమైనది.

తీర్మానము ౬:—శ్రీయత వూరే వెంకట సుబ్బారావుగారి ౨౭-౭-౨౪ తేదీ గల శలవువరఖాస్తు చదువడమైనది. వీరికి ౧-౮-౨౪ తేదీలగాయతు, యింకొక ౧౫ రోజులు వేతనముమీదనే శలవు మంజూరి చేయడమైనది.

తీర్మానము ౭:—౧3, శ్రీయత నాగళ్ల కృష్ణయ్యగారి ౨౬-౭-౨౪ తేదీగలలేఖ చదువడమైనది. వీరికి కరీరాలోగ్యము చక్కబడువరకు వీరిస్థానములో శ్రీయత కుప్పా శ్రీరామ శర్మగారిని తాలూకాదారుగా నియమించడమైనది.

తీర్మానము ౮:—ఇది ౫-౮-౨౪ వ తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించబడినది.

వడ్లమూడి ముక్తేశ్వరప్రసాదరావు.

జిల్లాసంఘకార్యదర్శి.

జ్వరహరి

సీసా 1-కి వెల 0-12-0. వి. పి. సహా 1-2-0
జ్వరహరి అయిదుపూటలు నేరించిన పట్టు నిడుపు జ్వరములు. చలి పురాణజ్వరములు మొగలగు శుద్ధ జ్వరములు మానున అమృతాంజనం డిపో మదరాసు - బొంబాయి

భారతి

సచిత్రమాసపత్రిక

ప్రతిచంద్రమాసాదిని ప్రచురింపబడును

సచిత్రమాసపత్రిక ప్రతిసంచికయందును 3,4 రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు, గానము, కథలు, నాటకములు మున్నగు అనేక విషయములతో పత్రికాసముచను 200 పుటలు కలిగియుండును.

సంవత్సర చందా రూ 6 0 0
అర్ధసం వత్సరము ,, 3 0 0
విశిష్టతర ,, 6 10 0

మాదిరిపత్రిక గోరువారు అణాలు 0.10-0
స్టాంపులు పంపిన పంపబడును. ఉచితముగ పంపజాలము. మాదిరిపత్రిక తెప్పించుకొన్న తర్వాత చందాదార్లుగ చేరినయెడల ఆ సొమ్ము మినహాయించుకొని తక్కినసొమ్ముమాత్రము పంపవచ్చును. ప్రస్తుతము పోస్టలు రూబు ప్రకారము. 0-2-0, రిజిస్టరుచార్జి, 0-3-0 తపాలు చార్జి అధికమగుచున్నది. మీరే ముందుగ మణి యార్డరు పంపిన శ ఖర్చు తగ్గును. పి. పి. లు పంపినచో సొమ్ము మాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ చేరుటయు పత్రికలు పంపుట ఆలస్య మగుటయు సాధ్యమగును.

మేనేజరు, భారతి.

తపాలపెట్టె నెంబరు 212 మద్రాసు.

THE BOOKS READY FOR SALE.

1. BHAGVAD-GITA Translation of with Rs as. Notes and annotations by the late Tukaram Tatya	0 12
2. LECTURES STUDY ON BHAGVAD GITA being a help to students of its Philosophy by T. Subba Rao B. A. B. L.	0 10
3. A COLLECTION OF ESOTERIC WRITINGS of T. Subba Rao, B. A. B. L.	2 0
4. THE YOGASARA-SANGRAH OR THE PHILOSOPHY OF YOGA SHASTRA with English Translation by Ganganatha Jha M A	1 4
5. THE UTTARA-GITA being the initiation of Arjoon by Shri Krishna into Yoga and Dnyana	0 4
6. THE PHILOSOPHY OF THE BRAHMANICAL SANDHYA VANDANA	0 12
7. THE HIGHER LIFE, or Rules of Raja-Yoga, by Bhagvan Budha	0 2
8. LETTERS TO AN INDIAN RAJA by a Indian Recluse... ..	1 0

RAJARAM TUKKARAM.
1490 29 Hummum Street, Fort Bombay.

హిందీ - తెలుగు

తెలుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుటకు వీలయిన సులభశైలిని వ్రాయబడినది.

బాలశిక్ష	0-6-0
మొదటి వాచకం	0-6-0
హిందీ పాకెట్టు డిక్షనరీ	౧-౦-౦.

ఈవల ఖర్చు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయ,
7, తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

చెన్నపురి బజారుధరలు

ఆగస్టు నెల 11-వ తేది సోమవారము

(1) ధాన్యములు

దసయ్యలు రూ 1-కి	రూ 85-0-0	మొదలు 45-0-0 నుండి
లియ్యము బస్తాలు		మొదలు వరకు
వసుమతి తేనెబియ్యం ,, 48 గలది	రూ 18-0-0	14-0-0
సెల్లూరిని ,, డిటా ,,	16-8-0	17-0-0
శిలీచి ,, డిటా 45 గలది ,,	16-8-0	17-0-0
రాగులు రూ. 164 బస్తా 1-కి ,,	8-12-0	9-0-0
నవ్వులు ,, ,,	24-0-0	26-0-0

(2) కుమ్మ ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి	రూ 205	రూ 11-0-0 రూ 12-0-0
సెనగలు ,, డిటా ,,		10-12-0 11-8-0
సెనలు ,, డిటా ,,		10-12-0 11 4-0
మినుములు ,, డిటా ,,		18-0-0 14-0-0
ఉలము రూ 164 ,,		9-4-0 10-4-0

(3) నూనె వస్తువులు

నవ్వులు నూనె రూ 1-కి	రూ 170-0-0	175-0-0
సెయ్యి వు 1-కి		14-0-0 26-0-0
కొండాపురం శేరుసెనగవస్తువు 1-కి		60-0-0 62-0-0
యెర్ర ప్రతేకము ,,		55-0-0 58-0-0
శేరుసెనగనూనె గానుగ రూ 1-కి	రూ 145	మినుకనూనె 188
అనుదము నూనె రూ 1-కి	రూ 180-0-0	

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపసుపు రూ 1-కి	రూ 205-0-0	210-0-0
కూరపసుపు ,,	రూ 140-0-0	160-0-0
మిరపకాయలు(గుంటూరిది) రూ 1-కి	రూ 105-0-0	126-0-0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలినందు బులుగు 1-కి	రూ 45,	50
కాకనానీ పాయకట్టు ,,		రూ 60, 70
బెల్లము రూ 1-కి	రూ 85-0-0	50-0-0
శిలీచిపండు రూ 1-కి	రూ 80-0-0	49-0-0

(5) ఇనుము

పట్టాలు రఖం రూ 1-కి	రూ 83-0-0	86-0-0
చదరం ,,	82-0-0	84-0-0
రవ్వండు ,,	84-0-0	86-0-0

(6) లోహములు

కంకి 100 కులంకు	రూ 78-0-0	81-8-0
అంగారము, కులము 1-కి	రూ 24-8-0	25-0-0
నవరస 1-కి		15-8 9
ఇత్తడి రూ 1-కి	రూ 280-0-0	285-0-0
రాగి డిటా	రూ 820-0-0	885-0-0
అస్కా చక్కెర రూ 1-కి	రూ 41-0-0	41-4-0

(7) రంగులు అలిబరైను

అత్తకమ్మలు 20 డిగ్రీలు	రూ 80-0-0	
తొట్టి కమ్మలు డిటా		,,
సింశం డిటా		,,
గురం డిటా		,,

(8) దూడి

బొండా పెద్దు బారవ 1-కి	రూ 295-0-0	300-0-0
------------------------	------------	---------

(9) నూలు

కోయంబుత్తూరు నెం 11½ పెట్టె 1-కి	రూ 9-18-0	
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రూ 8-8-0	
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి	రూ 8-12-0	
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రూ 9 3-0	
డిటా నెం 14 డిటా	రూ 10-2 0	
మోలాపూరు నెం 20	రూ 12-8-0	
జపాన్ నెం 20	రూ 12-4-0	
,, ,, 40 ఏ తేబిలు అయినను	రూ 15-12-0	
గోకాకు నెం 12½	రూ 10-0-0	
వడ్డ్యాక్ నెం 24½	రూ 12-4-0	

మకర ధ్వజరసాయనం

దీనిని నేవించినచో మూత్రముతోకలసి పాయ్యడి కు క్లమును నిలుపును. పలుచబడిన పీర్వమును గట్టిపరచును. రతి లో అతి శీఘ్రరేతస్థలనమవుటను మాన్పును. రక్తమును శుభ్ర పరచి దేహపుష్టి, వీర్యవృద్ధి, కాంతి, బలము, మిక్కిలి రతి దార్ధ్యము, ఇంద్రియపుష్టి, మెదడునకు బలముకలుగును. నెల కు రూ 3-7-0 తపాలాఖర్చులు ఉచితము. కేటలాగు ఉచితం.

పి. ఆర్. మెడికల్ హాల్
రామచంద్రపురం (గోదావరిజిల్లా)

బ్ర|| శ్రీ|| బలిజేష్ఠి లక్ష్మీకాంత కవిగారి
ఉత్తర రాఘవము (కుశ-లవ)

మహాకవి భవభూతి ఉత్తరరామచరితముననుసరించి ప్రవర్తనమున కనుకూలముగ రచింపబడిన అద్భుతనాటకము. ఇతర హృదయమైన కఠినిపోవును, వృధుమధురములగు గద్యపద్యములు. ప్రతిపద్యముకంపాకముచేయఁగినది. ధర 1 కి రూ 1 4 0 బలిజేష్ఠి లక్ష్మీకాంత కవి, గుంటూరు,

గోదావరి హిందూసమాజము
వారు ప్రచురించిన
భగవద్గీత

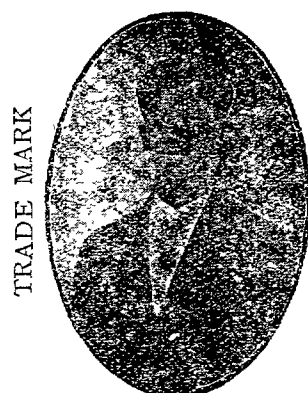
చక్కని సులభవచనము. సుందరమైన బైండ్. సాగినైన్ గ్లజుకాగితములపై ముద్రితము. వెల పదిఅణాలు. ఈ సులభతైలి విచిత్రగ్రంథము దైవజ్ఞానమును సామ్రాజ్యములను దెల్పుచు, ఎల్లరకు నత్యంతోపయుక్తమై యుండును. ప్రతిహిందూగృహమునందును నలంకరింపఁగిన దివ్యగ్రంథము.

వైపుస్తకములు ఈక్రింది వారివద్ద దొరకును: కార్యదర్శి, గోదావరి హిందూసమాజం, రాజమండ్రి.

సెంట్రల్ బుక్స్ డిపో, రాజమహేంద్రవరము.

ముచ్చసహాయరాజు అండు వీరాజు.

పెద్దాపురము పోస్టు.

విజాపన

స్వదేశము

1918 సంవత్సరం నుంచి మేము వనదేశము నపండించుచున్న పట్టు తో మాఫ్యాక్టరీ లోనే వడుకుట, నేయట, రం గులునేయట మున్నగు ప గులన వివిధరకముల

వస్త్రములపనులంగులతో చిత్రవిచిత్రమైన జరిసాదా అంతు లు కమ్ములతోను తయారుచేయించి వర్తకులకు తదితరులకు విక్ర యించుచుంటిమి. కాకినాడలో జరిగిన 88వ అఖిలభారత కాం గ్రెసువస్త్రప్రదర్శనమున మాబట్టలను ప్రదర్శించినటులను అవిదేశీ ములోని పట్టువస్త్రములు అన్నిటిలోను ఎక్కువనాణ్యమై నవిగా అందరకు తెలిసేయున్నది. ప్రదర్శనమునగురించి వ్రాయుచు మాబట్టలనుగురించి పీయూ.కాంతిహోషు గారు అమృత బజారు పత్రికయందు ఇట్లువ్రాసిరి:

"... ఇతర కాంగ్రెసు సభ్యులు వారున్న మరెవరైనా

ప్రజలుకూడ అన్ని రకములభద్రులన్నా ప్రదర్శించిరి. ఇకనుఎంద రోకలకు, అందరిని ఇచ్చట ఏకరువుపెట్టుటకు వీలులేదు. పట్టు వ్రుములు అనేకరకములు ప్రదర్శింపబడినవి. పెద్దాపురం వర్తకు లు ముప్పనరేమరాజు వీరాజు గార్లు పట్టుకొత్త రీతులును ఘో రకులును వర్ణగర్జనలను కోటుగర్జనలను తలగర్జనలను చీరలను మున్నగురకములు ప్రదర్శించిరి. బెంగళూరు అస్సామివారు కూడ ప్రదర్శించిరి"

పట్టువస్త్రములగురించి వ్రాయుటలో నూకంపెరియొక్క అద్దెన్నును రకములను నిపులముగా వ్రాయుటవలన దేశము స్వదేశవస్తు పరిశ్రమలలో మాప్రాముఖ్యమును గ్రహించి స్వదేశీ నభివృద్ధి పరచెదరుగాక. చెన్నపురిరాజధానిలో ప్రతిపట్టణము నందును మాబట్టలు దొరకును కొందరువర్తకులు తయారుచేయుచున్న రకములలోనే నాణ్యము లెక్కువఅయిన బట్టలనువిక్రయించి మారకములని మో పపుచ్చుచున్నారగాన అందరియొక్క జాగ్రత్తకొరకు మాప్రతి బట్టలందును వుండేమాఫేడ్ మార్కును ఇంచున ప్రవరించితిమి.

ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలము

ఈ ఆపూర్వగ్రంథములో జర్మనీ గారడి, యోగవృష్టి హస్తాభాసము, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము మంత్రశాస్త్రము, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్లపేజీ భూతవైద్యము, తమా సెలు విచిత్ర వివోదవిద్యలు గలవు. ఇం తే గాక మనుష్యుని మాయముచేయుట, మామిడిపెట్టును పుట్టించుట, జీవులతో సంభాషించుట శరీరములేని తలకాయచేత మామలాడించుట భూమిపైన గజముయెత్తున గాలిలో మనుష్యుని నిధారముగా నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథ ములు చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ చేయగలరని గ్యారంటీ యిచ్చుచుచున్నాము. దీని వెల 4-0-0 లు (211888-8 పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, బంగళా, గుంటూరుజిల్లా.

బిజ్ బిబిబి:— సీరైపోయిన పీర్వమును గట్టి పరచుటకు లోక ప్రసిద్ధి జేసినది. స్వప్నమందు గాని మూత్రముతోగాని పీర్వముఫలితగుచున్న యడల తక్షణం నిలిపివేయును. ముసలితనమును, నపుంసకత్వమును తొలగించి యవ్వన మొసంగును. ఎంత బలహీనుని కయిననూ రెండంగుటలలో నరములకు బలమునిచ్చి సంసార నుఖము అనుభవించునట్లుజేసి సంతాన వంతులుగ జేయును. వృత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. 20 మా|| సీ|| 1 కి రూ 2-0-0 పి. పి. చారి వేరు

ఆర్య వైద్యాశ్రమం,

38 బైరాగిమఠం, మద్రాసు.

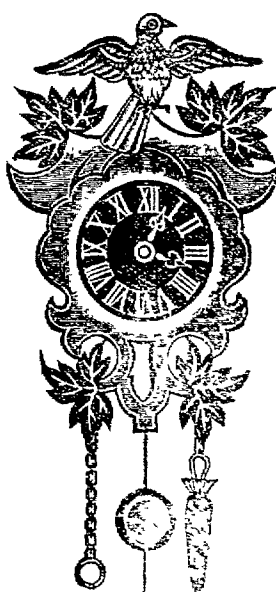
ఒక నెల వరకు!!

ఆంధ్రపత్రిక చందాదారులకు మాత్రమే

జిక్ - జోకల్ - గడియారము

జాగుచేయకుడు, రూ. 2 జాగుచేయకుడు.

ఇది నూతనముగా రప్పించబడినది. గడియారములకెల్ల.

ప్రఖ్యాతి జేసిన ఈ జిక్-జోకల్-గడియారము జెర్మనీ దేశము నుంచి స్వంతమునకు తయారుచేయబడినది. ఇది చూచుటకు అందముగాను, రేడియం లాటి డయలుతోను ఎల్లకాలమునకు సెల్తోమన్ గడియారమునకు సాటిగాను పనిచేయు ఈ గడియారమునే కొనండి. వారికి వారే రిపేరుచేసికొనవచ్చును. త్వరపడుడు. కొద్దిరోజులు మాత్రమే. ఒకపర్యా యము రప్పించిన తెలుసును. ధర ఒకటికి రూ 2-0-0 ఏకకాలమున ఒకడజిక్ గడియారములను కొనువారికి 1 గడియారము ఇనాముగా ఇవ్వబడును.

అమెరికా రోల్లగోల్డ్ రిస్టువాన్ 3 సంవత్సరములు

పూనీ ఇవ్వబడును. ధర 1-కి రూ 6-0-0

మానేజరు,

తపాలపెట్టె 265 మదరాసు.

రోమహరి డబ్బ 1-కి రూ. 0-8-0

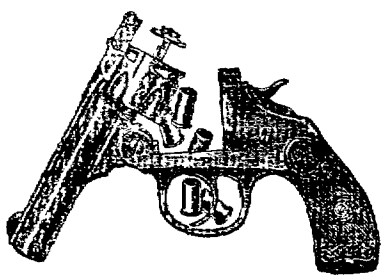
ఈ భస్మమును నీటితో కలిపి పట్టించిన రోములులమా డునిమిషములలో మొదలంట రాలిపోవును. దీనివలన చర్మము నలు వెక్కిరి, మంటయుండదు. రోములు రాలిపోవును అమృతాంజనము డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.

ఆంధ్రపత్రిక

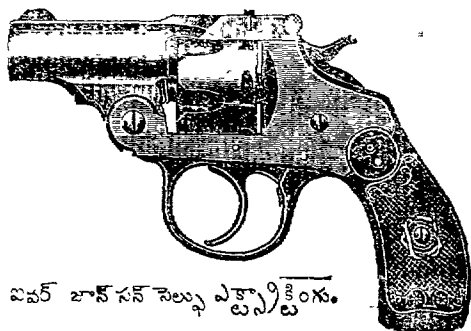
చక్కని పబ్లికేషన్ సహా సీసా 1-కి 0-10-0, డబ్బు 1-కి 6-4-0

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుచెట్టిపేటి మద్రాసు లేట్, బొంబాయి.

రివాల్వర్లు ప్రత్యేక ధరల చొప్పున ఇవ్వబడును

హెచ్. బి. ఆర్. సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్.

వివర్ బాన్ సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్.

45	మాత్రమే	గలవు.	హోంబుట్ అండ్ రిచ్ మన్ నికల్ ప్లేటుగలది,	5 హెట్లు	.320 బోరుగలవు.
45	"	"	4" బారల్ గలది	సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్లు	1-కి ధర రూ 35
50	"	"	8" " " " "	"	1-కి ధర రూ 32-8-0
50	"	"	2" " " " "	"	1-కి ధర రూ 30
40	"	"	2" " హామర్ లెస్ " "	"	1-కి ధర రూ 35
80	"	"	7 హెట్లుగలది	.22 బోరు, 3" బారల్ గలది	
25	"	"	హామర్ సెల్ఫ్ రివాల్వర్గలది	1-కి ధర రూ 30	
25	"	"	ఎంగు అమెరికన్ నికల్ ప్లేటు గలది	5 హెట్లు పాకెట్టు హామర్ రివాల్వర్	.320 బోరుగలది 1-కి ధర రూ 25
50	"	"	వివర్ బాన్ సెల్ఫ్ నికల్ ప్లేట్ 5 హెట్లు హామర్ రివాల్వర్	.320 బోరు, 2" బారల్ గలది	1-కి ధర రూ 30
25	"	"	7 హెట్లు, హామర్ లెస్ 8" బారల్ గలది	1-కి ధర రూ 30	

ఆర్డరుతో సహా లై సెన్సును పంపుకొనవలెను.

స్వేచ్ఛరు అందు కో., లిమిటెడ్. మాంటూరోడ్డు, మద్రాసు.

30 సంవత్సరమునుండి జయభేరి !
నెర్వైల్ ముత్యములు

వీర్యవృద్ధి, నపుంసత్వమును పోగొట్టి ధాతువుపై నరములకు బలమును కలుగజేయును. శ్రీలక్ష్మి, పురుష లకున్న సంసారసుఖము నిచ్చును. ఎటువంటి వీర్యవృద్ధియుకూడ లేకపోయినా మార్పును, వక్రిత్యము, విద్యాధి, వర్తకము మొదలైన వానికి విత్తిని ఉపయోగము. 80 మాత్రల మె రు 1-12-0. ఏ. పి. చార్జి చేరు.

రఘునాథఫార్మసీ., తిరువలిక్కేణి, మద్రాసు.

వెలస్వల్పము! ఫలమత్యధికము!! ప్రతియొక్క రుతప్పక వాడతగినది !!

హృదయ శుభ్రతను పొందజేయు వారి లోకమునందలి కష్టములు:—ఈ దివ్యవృద్ధి మిక్కిలి విలువైనదిగానూ, ముందుపువ్వు, పచ్చకర్పూరము, అమృతమైన వనమూలికలుచేర్చి తయారుచేయబడినది. ఇంత విలువగల ఔషధములేదని మొదలు భాగ్యవంతులకు వరకు కష్టములేక కొనుక్కునే 250-300 మాత్రలు గల బుడ్డి 1-కి ధర 0-4-0 కే యివ్వబడుచున్నది. 6 బు 1-4-0. పా.కింగు, పోక్తుభక్త్యవేరు. బిడ్డలు మొదలు పెద్దవరకు సాధారణమైన వ్యాధులన్నిటికి అనుపానభేదములతో వాడవలెను. ఇవిగాక ఈ దిగువ తెలుపబడినవి అత్యద్భుతమగు గుణమిచ్చును.

వృద్ధరాజసాయము:—బలహీనత, రక్తములేనివారు, నిశ్శక్తులు, జ్ఞాపకశక్తిలేనివారు, అతి కాక మొదలగు వ్యాధులు కలవారి కిదిరామబాణముగోరి, వైద్యాధులను ముందుకుగాక మంచిర కృత్తిని, అద్భుతమైన ధాతువృద్ధినికలిగించును. 2-0-0

మహాభృంగములకలెము:—కండ్లమంట, సిద్ధలేమి, మనస్సుకు వ్యాధులను, విసుగని తలకొప్పి మొదలు పనిచేయకుండుట మొదలగు కిలో, నేత్రకోగములకు తప్పక ముందు. 0-8-0

వృద్ధులకోరిక:—ఎత్తిరకము తీట, పొడ, ఎంతకాలము నుండియున్న ను మూడుపూటలలో మాడిపోవును. 0-4-0
కారకలంజము:—కండ్లలో ఎలుపు, నీళ్లుకాయకు, మనక గాయంబుకు, కండ్లనొప్పి, కండ్లమంట మొదలగునవి మూడును 0-8-0

మా ఔషధములన్నియు ధరస్వల్పము, ఫలమధికము. దీనినిజము ఒకసారి మా ఔషధములు కొనినవారికే తెలియును.

హృదయ శుభ్రతను పొందజేయు, వైద్యకాలాధికారి, ప్రధానవైద్యులు.

శ్రీ సీతారామవైద్యశాల, మైసూరు.

(594)

శ్రీ సీతారామవైద్యశాల

శ్రీ సీతారామవైద్యశాల

వీర్యవృద్ధి మాత్రము, శ్రేయము:—శుక్లవర్ణము గలవారికిన్ని, దుర్బలులకున్న, నపుంసకులకున్న, నరపటుత్వము లేక సంసారసుఖమును నష్టపోయిన వారికిన్ని, స్త్రీ పురుషులకు సంబంధి వంటిది మాత్రము లోపలికి పుష్కలమైనవలెను. శ్రేయమును వైకి పూయవలెను. 25 సంవత్సరములనుంచి ప్రసిద్ధి కెక్కినవి ముసలివారు యౌవను లగుదురు. 80 మాత్రలు మె రు 4-0-0 1 ఔస్సు శ్రేయము మె రు 4-0-0 పోస్టేజీ చేరు

వీర్యవృద్ధి ఫార్మసీ, తిరువలిక్కేణి, మద్రాసు.

వైద్యుని విలువను, వైద్యుని సామర్థ్యమును గురించి వైద్యులే అంగీకరించి యున్నారు

ఆతంకనిగ్రహమాత్రము

అన్ని జాతులవారును ఏమియన్నునందైనను శ్రీ పురుషులు కాలవ్యత్యాసములేక తీసుకొనుటకు తగినదని వైద్యులే అంగీకరించియున్నారు. ఉపయోగించి దీని నిజమును తెలుసుకొనుడు.

32 మాత్రలుగల డబ్బా 1-కి ధర రూ 1-0-0
ఉత్తరము ప్రాసిన క్యాటరాగు ఉచితముగా పంపబడును

ఆతంకనిగ్రహ ఫార్మసీ

219 26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

నాణ్యమైన బనీనులు

ఈ దిగువ నుదహరించిన మిల్లులో తయారగుచున్న బనీ నులు, హిందూదేశపుమిల్లు ను బలహీనులైన, ఖద్దరు నూలులలో నున్న, హిందువుల పరిశ్రమచేతనున్న, నకలమైనవట్టువున్న, ప్రతి, వగైరాభారముతోనూ తయారుచేయబడి, బహుసరసమైనధరలకు. భాగ్యవంతులకు, బీదసాదలకు, పిలుగా యుండే లాగుననూ, విదేశపు ధరలకంటె వీలైనంత చాకగా యేర్పాటు చేసి విక్రయించుచున్నాము.

వర్తకులకు (హోలుకేలు) మొత్తపు ధేరమునకు, కంట్రాక్టులకు చాలా వ్యాపారపట్ల కల్గజేసినాము గనుక ధరలు తెలియగోరినవారు యాక్రింది విలాసమునకు వ్రాసినయెడల చార్జీ లేకుండా ఖరీదులపట్టి పంపెదము. కాంపిలు బనీనులు ప్యాకెట్టు ౧ కి ఖరీదు, రు 6-0-0

మానేజరు:— ఆంధ్రహోజీరీమిల్సు,

(1458)

రజనాడ, పశ్చిమగోదావరి.